DRAMATI EXPRESISTALA

TRADUKITA DA BRIAN E. DRAKE

Imajo sur la kovrilo: “Spozino dil vento”
Oskar Kokoschka, 1913

THE OXFORD RATIONALIST
56 Albany Street
Oxford, NY 13830 USA
(607) 843-2636
brian.eric.drake@gmail.com

DRAMATI EXPRESISTALA

KIN TEATRAJI

TRADUKITA DA BRIAN E. DRAKE

KONTENAJO

INTRODUKTO

Expresismo teatral esas desfacile definita o mem deskriptita, pro ke ol uzas tante diversa temi e moyeni. On supozas ke ol naskis en Germania en la lasta yari dil XIXma yarcento, ma uli de sua metodi uzesis da multa dramatisti dum generacioni, exemple Büchner e Wedekind. Kom dominacanta formo, tamen, ol florifis precipue en Germania ante l'unesma mondmilito, e rivivigis pos la mondmilito en filmi Germana ed en teatraji Usana.

Expresismo ne esis movemento organizita ed havis nula kredo formulizita. Ma ol havis ula traiti general ed evidenta. Ol trovas sua kruda materio en la reala vivo (malgre ke ol ofte superiras realeso), ma distilas la vera esenco de realeso por prizentar ol kom lo universala. Do komprenende ol ne traktas eventi, ma idei e la fonti di konduto. Ed ol facas lo per la maxim teatrala metodi. L'agado di la teatraji povas movar de realeso a sonjo, del lo finita a lo infinita, koncio a subkoncio, segun la diversa fazi di sua chef ideo e la sucedanta humori di sua personi. Ofte ol komencas en realeso e pasas aden la maxim baroka fantazio, mem en un ceno.

Signifikive, l'agado kustumale prizentesas per kurta ceni, kunligita nur pro ke li omna montras la sucedanta emoci o fazi dil central ideo. La roli kustumale havas nomi nur deskriptiva, quale la Viro, la Muliero, la Mediko, la Policisto, edc. Singlu dominacesas da un ideo o pasiono, e do ofte semblas ne persono, ma personigita abstrakturo. La parolado esas ofte telegrafatra, okulta, enigmatoza, rapida, interruptita, ed ulfoye min signifikiva kam l'agado. Roli stereotipita, prizentita sen profunda psikologio;

groteska exajereso en la tempo dil agado; rigida linguo, e skeptikeso pri la povo di komunikar; ta omna traiti esas central al dramato expresistala, qua fidas plu multe a gesti ed agado kam a vorti. La ceneyo ofte simbolizas la menti di la personi (vidite maxim famoze en la filmi di ta tempo, *Das Cabinet des Dr Caligari, Metropolis, Von morgens bis mitternachts*, edc.), e la tota dramato povas esar nur un simbolo komplikata.

L'Expresistala dramatisto esforcas penetrar a realeso interna ed universal. Lua maniero esas audacoza, temerara, sensucia, neordinara, ed ultree, teatrala. La dramato ne kolde observas l'agado o la homi; ol expresas oli. Yen la bazo di Expresismo: subjektaleso. Pro ta subjektaleso, la dramato Expresistal ne permisas reala konflikto. Expresistala dramato, ecepte kelka exempluri, uzas 'epikatra' o naracanta modelo. On povas tracar ta strukturo al mezepokal miraklo- e Pasiono-dramati.

Quankam Expresismo semblis mortar pos la horori dil duesma mondmilito, lua metodi transvivis la movemento ed esis uzita (dilutita) en la krimino-filmi di la Hollywood-jenro *noir*, la *krimi* filmi di Germania, hororo-filmi Italiana, ed anke la teatral avan-guardo.

Multa dramati Expresistal esis adaptita a muziko e do ankore vivas en la opero-teatri: *Mörder, Hoffnung der Frauen* (1921), *Sancta Susanna* (1921) e *Das Nusch-Nuschi* (1922; de dramato da Franz Blei) da Paul Hindemith; *Der Protagonist* (1926), de dramato da Georg Kaiser; *Der Zar lässt sich photographieren* (1927), e *Der Silbersee* (1933), da Kurt Weill, libreti anke da Georg Kaiser; l'operi da Alban Berg de dramati da Büchner (*Wozzeck,* kompozita 1918-1922, pleita 1925) e da Wedekind (*Lulu*, nekompletigita, pleita 1935); *The Emperor Jones* da Louis Gruenberg del dramato da Eugene O'Neill; e plu recente, *From*

Morning to Midnight kompozita da David Sawer del dramato da Kaiser, e *The Adding Machine*, muzikala dramato kompozita da Jason Loewith.

La kin dramati prizentita hike montras klare la precipua temi e metodi dil Expresistala dramatisti. L'unesma, *Ocidero, espero di homini*, da la famoza piktisto Oskar Kokoschka (1886 – 1980), esas generale konsiderata kom l'unesma dramato Expresistal. Publikigita en 1910 en l'avan-guardala jurnalo *Der Sturm*, ol incitis granda diskuti. La dramato esas violentoza reakto kontre la iluziono pri realismo kustumal di ta tempo. Vice la stilo naturalismal, on trovas en ol la eliminado di omna detali reala—tempo, loko, karaktero, edc.—ed atenco nur pri esenci. L'agado eventas en nespecificita antiqueso sen irga esforco facar loko kredebla. Vice detaloza deskripti pri extera traiti por indikar realeso, on trovas nur *Viro, Muliero. Nokto-cielo. Turmo.* Simile, la kolori esas intence nenaturala—blua homarmaro, blanka vizaji, flava harari, reda robi, edc. —quale pikturo; por l'unesma pleo Kokoschka piktis muskuli e veini sur la peli dil aktori. La gesti esas konvulsatra ed animalatra—exemple, la Muliero 'reptas cirklatre cirkum la kajo' e 'sempre plu violentoze, kriante'. (On plu tarde mokis la dramati Expresistal kom *Schreidrama*, t.e. kriacho-dramato.) To esas naturala konsequo di evitar naturalismo; l'Expresisti nultempe intencis prizentar la vivo kustumal per parolado kustumal, ma vivo che sua maxim alta tenseso.

Ica dramateto da Kokoschka, semblante sovaja rituo di sango, plunjas aden mito per ritmoza kantado di poeziala linguo qua preske divenas kansono. L'Expresisti dicis, ke linguo mustas riganar sua dinamismo. Yen linguo livrata de sua modeli kustumal, del organizuro senpensa, de la certeso ke

l'una vorto automate darfas sequar l'altra. 'Linguo guvernita da sintaxo esis egardata kom racionoza linguo, e racionoza linguo presupozas mondo repozanta e rigida.' (Hector Maclean). La Futuristi di Italia anke reflektis ta desfido a linguo kustumal. F. T. Marinetti, en sua *Publika Deklaro Teknikal di Literaturo Futuristal* (1909), postulis:

> 1. On mustas destruktar sintaxo per pozar nomi hazarde kande oli naskas.
> 2. On mustas uzar la verbo per l'infinitivo, por ke ol konformez flexeble al nomo e ne subordinez ol a la Me dil skribero qua vidas od imaginas....
> 3. On devas abolisar l'adjektivo por ke la nuda nomo povas retenar sua esencala koloro. L'adjektivo, portanta principo di nuanco, esas nekonciliebla kun nia viziono dinamikal, pro ke ol implikas pauzo, meditado.
> 4. On devas abolisar l'adverbo....
> 5. Omna nomo devas havar sua sozio—t.e., nomo devas esar sequata, sen irga konjuntanta frazo, dal nomo a qua ol esas ligita analoge.
> 6. Ne plus puntizado....
> 11. Destruktez la Me en literaturo—t.e., omna psikologio. Homo, tote ruinita da biblioteki e muzei, regnata da timinda logiko e sajeso, tote ne plus havas intereso. Do abolisez lu de literaturo. Remplasez lu per materio, l'esenco di qua on mustas komprenar per intuico-flagri, to quo fizikisti e kemiisti nultempe povas facar.

La batalio inter la du sexui en *Ocidero* esas ya pri sexuo, ma plu profunde pri rebeleso. To divenis traito dil expresismo. Nultempe esas tragedio posibla, nur equilibro inter tragedio e komedio. August Stramm (1874 – 1915) developis ta traiti. Lu esis un de la maxim frua e maxim radikala Expresistala dramatisti. Lu komencis skriptar evante 28 yari: lua verkaro esas mikra—inter 1902 e 1915 lu skriptis dek dramati e

kelka poemi e prozuri, la plumulto de oli perdita. Lua dialogi konsistas ek neologismi violentoza e neposibla, interruptita e sonjatra pensaji. Mortigita en kombato en 1915, lu nultempe vidis lua verki pleata. En 1918 Lothar Schreyer, direktisto dil Berlin Sturmbühne, prizentis *Sancta Susanna*. Pose altra dramati esis pleita, la maxim sucesoza *Forci* [*Kräfte*], prizentita dum 1921 da Max Reinhardt. Lua vort-uzado multe influis la vortaro dil dramato Expresistal.

La aboliso di linguo racionoza per klamado e pantomimo esas maxim extrema en *La Homi* [*Die Menschen*] da Walter Hasenclever (1890 – 1940). La frua muta filmi influis lu per olia exajerata gesti e mimado; olia mixuro di sentimenteso, sociala protesto, e groteskeso anke es trovita en la dramato. Fakte, Hasenclever balde divenis film-skriptisto, pose mortis en koncentreyo en Francia.

La fantaziajo da Yvan Goll (1891 – 1950), *La Nemortivo* [ek *Die Unsterblichen*] montras transito de Expresismo a Dadaismo ed a Surealismo. Quankam ta dramato esas tro lejera por esar bona exemplo di lua teorio pri la Superdramato, ol servas kom alejo pos la solena e violentoza temi di la movemento. Yvan Goll esis amiko dil Dadaisti Hans Arp, Tristan Tzara, e Francis Picabia. En Francia lu laboris kom tradukisto, esayisto, e poeto. En Paris lu gradope developis kom Surealisto, editis jurnali ed antologii, e skriptis la libreti por l’opero *Royal Palace* e la kantata *Der Neue Orpheus* da Kurt Weill. Lu fugis a New York en 1939 e redaktis la poem-jurnalo *Hémispheres,* rivenis a Francia en 1947, e mortis pro leukemio. Lua prefaco a *La Nemortivi* sequas ica Introdukto kom exemplo dil teorio Expresistal.

Expresismo venis plu tarde ad Amerika. Eugene O’Neill skriptis la dramati Expresistal *L’Imperiestro Jones* [*The Emperor Jones*] en 1920, *La Haroza Simio* [*The Hairy Ape*] en 1922, e *La Granda Deo*

Bruno [*The Great God Brown*] (1926). Sophie Tredwell skriptis *Machinal* (1928), tre sucesoza dramato ofte pleata.

Elmer Rice (1892 – 1967) esis sucesoza dramatisto e direktisto Amerikana. Lu nultempe kompletigis skol-studiado pro ke lu mustis laborar por entratenar sua familio. Pro to lu ofte skriptis pri la laboranta klaso e la povri. Lua unesma dramato esis la tre sucesoza detektivo-misterio, *Proceso* [*On Trial*]. Pose lu skriptis la audacoze Expresistala dramato *L'Adicion-mashino* [*The Adding Machine*]. Quankam ol esis pleita en New York nur 72 foyi, ol esis pose prizentita en Arjentinia, Australia, Austria, Kanada, Francia, Germania, Holando, Hungaria, Irlando, Japonia, Mexikia, Norvegia, Skotia, e Sud-Afrika, ed esas ofte pleata en universitati, skoli, ed urbala teatri tra la mondo. La dramato multe influis Tennessee Williams ed altra dramatisti. En 1969 ol divenis filmo; en 1992 ol esis belege pleita per marioneti da la grupo Hystopolis; en 2007 ol divenis sucesoza muzikala dramato. Pose Rice skriptis la dramato *Strado-ceno* [*Street Scene*], qua anke divenis filmo ed opero da Kurt Weill.

Me esperas ke ica kurta antologio donas a la lektero senco dil vasteso e diverseso di teatro Expresistal, di olua plaso en la revoluciono dil teatro dum la XXma yarcento, e di l'imense teatrala viveso di ta formo.

Prefaco a *La Nemortivi*

Yvan Goll

1918

Desfacila lukto komencas por la nova dramato, *la superdramato*. L'unesma dramato esis to dil Greki, en qua dei kombatis kontre homi. Esis bonega ke la dei judikis homi kom digna por tala kombato, qua depos ta tempo nultempe eventis. Dramato tatempe signifikis enorma grandigado di realeso, maxim profunda, maxim enigmatal imerso Pitian aden nemezurebla pasiono, korodanta chagreno, e to omna kolorizita per sureala tinturi.

Pose venis la dramato di homo pro homo. Interna luktado, psikologio, problemi, raciono. Un realeso ed un domeno esas egardata e, konseque, omna mezuri esas limitizita. Omno koncernas unika homo, ne *la* homo. La vivo di socio esas tre neglijita: nula ceno pri moderna turbi atingas la povo dil koro anciena. On povas vidar la vasteso dil brecho en la male genetita teatraji di la yarcento pasinta, qui vizis nulo pluse kam esar interesiva, pledar polemikale, o nur deskriptar, imitar vivo, esar nekreiva.

Nun la nova dramatisto sentas, ke la finala lukto proximeskas: la lukto di Homo kontre omno kozatra e bestiatra cirkum ed en lu. Lu penetras aden la domeno di ombri, qui adheras ad omno e celas su dop omna realeso. Nur pos olia vinko posiblesos libereso. La poeto mustas rilernar ke existas mondi tre diferanta de la mondo dil kin sensi—mondi qui facas la Supermondo. *Lu* mustas direte afrontar ca nova

situeso. To tote ne esos retrofalo aden mistikismo o romantikismo, od aden la bufonaji di vodevilo, quankam ti omna havas un komuna qualeso—la extrasensaleso.

L'unesma tasko esos la destrukto di omna extera formi—atitudi racionoza, konvencionaleso, etiko, l'omna formalesi di vivo. Homo e kozi esos montrita tam nude posible, e sempre tra la vitro grandiganta por plu bona efekto.

Ni tote obliviis, ke la ceneyo esas nulo ma vitro grandiganta. Granda dramato sempre savis lo. La Greki marchegis per koturni, Shakespeare diskursis kun la spiriti di giganti mortinta. Ni tote obliviis, ke la prima simbolo dil teatro esas la maskilo. La maskilo esas rigida, unika, ed impresiva. Ol esas nechanjebla, neeskapebla; ol esas Fato. Omna homo portas sua maskilo, portas to quon l'ancieni nomis lua kulpozeso. Pueri timas ol e ploras. Homo, komplezanta e sobra, devas rilernar quale plorar; la ceneyo servas ta skopo. E ka la maxim granda artoverki, deo dil negri o rejo di Egiptiani, ne ofte aparas a ni kom maskili?

En la masko esas lego, la lego dil dramato. Nerealeso divenas fakto. Dum instanto, on havas pruvo ke lo maxim triviala povas esar misterioza e 'deala,' e ke en ol esas Vereso Sublima. Vereso ne esas kontenita en raciono. Ol trovesas da la poeto, ne la filozofo. Vivo, ne l'abstraktajo intelektal, esas vereso. Pluse, on deskovras ke omna evento, la maxim shokanta ultre la maxim triviala, havas granda signifiko en la tota vivo di ca mondo. La ceneyo ne darfas limitizar su a 'reala' vivo; ol divenas 'superreala' kande ol savas pri la kozi dop kozi. Pura realismo esis la maxim mala eroro di omna literaturo.

La skopo di arto ne esas komfortigar vivo por la grasa borgezano, por ke lu afirmez per kapsigno: 'Yes, yes, tale ol esas! E nun ni manjez!' Arto, se ol deziras instruktar, plubonigar homi, od irgamaniere efikar,

mustas mortigar l'ordinara homo; ol mustas pavorigar lu quale la maskilo pavorigas la puero, quale Euripidês pavorigis l'Athinani shancelanta del teatro. Arto existas por transformar homo a la puero quan lu esis. La maxim simpla moyeno por atingar ta skopo esas uzar lo groteska—groteskeso qua ne incitas ridado. L'obtuzeso e stulteso di homi esas tante enorma ke nur enormaji povas kontreagar oli. La nova dramato esez enorma.

Do la nova dramato mustas rekursar l'omna suportili teknikal qui esas la nuna equivalentaji dil anciena maskilo. Tala suportili esas, exemple, la fonografilo, qua maskas la voco, la nenaturala maskili ed altra acesoraji qui deklaras la karaktero per krude tipala maniero: tro granda oreli, blanka okuli, stelti. Ta exajeraji korpal, quin ni, kreanti dil nova dramato, ne konsideras kom exajeraji, havas olia equivalentaji en la interna hiperboli dil intrigo: La situeso staceskez sur sua kapo; por ke frazo esez plu efikiva, produktez ol quale on regardegas fixe shakoplanko til ke la nigra quadrati aparas blanke e la blanka quadrati aparas nigre: kande ni proximeskas lo vera, koncepti klinas.

Ni deziras teatro. Ni serchas la maxim fantaziala vereso. Ni serchas la Superdramato.

L'unesma pleo di Ocidero, Espero di Homini.

OCIDERO, ESPERO DI HOMINI

Oskar Kokoschka

1907

Personi:

La Viro
La Muliero
Militisti
Yunini

L'agado eventas dum antiqueso. Nokto-cielo. Turmo havanta granda fera greto-pordo. Torch-lumo. La tero plualteskas al turmo.

LA VIRO

(*Blanka vizajo, portanta blua homarmaro, bandajo kovranta kapo-vunduro, kun bando de viri, sovaja kapi, kapo-tuki griza e reda, vesti blanka, nigra, e bruna, insigni sur lia vesti, gambi nuda, alta torchi, manu-klosheti, bruiso. Li reptas portante extensata bastonegi e lumizili; esforcas fatigate ed iracoze represar l'aventurero avancanta, tranar adinfre ilua kavalo. Il avancas. Li ruptas la cirklo cirkum il, dum ke li krias per lente kreskanta lauteso*)

MILITISTI

Ni esis la flam-roto cirkum il,
Ni esis la flam-roto cirkum tu, asaltanto di fuorti klefklozita!

(*Hezitante sequas katenatre; il avancas avan li, la torch-portanto avan il*)

MILITISTI

Guidez ni, Palulo!

(*Dum ke li esforcas tranar adinfre ilua kavalo, yunini kun lia chefino decensas per la rampo dextre del kastel-muro*)

LA MULIERO

(*Reda robo, orea hararo fluanta, granda*)
(*laute*)
Kande me respiras la blonda sun-disko vaciletas.
Mea okulo kolektas la voco-saluti di viri.
Lia balbutado reptas quale bestio cirkum me.

YUNINI

(*separas su de el, vidas erste la nekonocati)*

UNESMA YUNINO
(*kurioze*)
Nia Siniorino!
Lua respiro pendas an el.

UNESMA MILITISTO
(*Quik a l'altri*)
Nia mastro venas quale la nova jorno, qua acensas del Esto.

DUESMA YUNINO
(*naive*)
Kande el embracesos per joyego!

LA MULIERO
(*fixe regardegas la viro*)
Qua es la nekonocato qua vidas me?

DUESMA YUNINO
(*indikas ilu, krias*)
L'exilita filio dil chagreno-matro
Qua fugis portanta serpento sur la fronto.
Kad vu ilun rikonocas?

DUESMA YUNINO
(*ridetas*)
Profundajo schancelas.
Kad el ekpulsos la kara gasto?

LA VIRO
(*astonata, ilua trupo haltas*)
Quon dicas l'ombro?
(*levas sua vizajo al muliero*)
Ka tu vidis me, ka me tun vidis?

LA MULIERO
(*timante e dezirante*)
Qua esas la blanka viro?
Ditenez lu!

UNESMA YUNINO
(*akutsone kriante retrokuras*)
Ka vu lasas lu enirar? ta qua savas ke ni es sendefensa?
La pordego stacas aperte!

UNESMA MILITISTO
Esas il, quan ti qui aero, aquo partigas,
qui portas pelo e plumo, squamo,
haroza e nuda fantomo
egale servas.

DUESMA YUNINO
Havante rugo, la orloklizito ploras e ridas.
Chasanto, ja kaptez ni ...

(*ridado*)

UNESMA MILITISO
(*a la viro*)
Embracez el!
La bramado dementigas la kavalino.
Pozez la kruri an la bestio!

UNESMA YUNINO
(*ruzoze*)
Nia Siniorino esas enretigata, ne ja formon atingas.

DUESMA YUNINO
(*fanfaronante*)
Nia Siniorino levas su e falas,
ma nultempe abasesas.

TRIESMA YUNINO
Nia Siniorino esas nuda e glata,
E ne klozas l'okuli.

TRIESMA MILITISTO
(*desestimante al triesma yunino*)
De hoko pendas la fisheto.
Fishinon hakagas fishanto!

DUESMA MILITISTO
(*al duesma yunino; lu komprenis*)
Jetita hararo! Elua vizajo liberigita ...
L'araneo klimis ek sua reto.

LA VIRO
(*levis la velo dil muliero; iracoze*)
Qua el es?

UNESMA MILITISTO
(*incitante*)
El semblas pavorar, kaptez el!
Nur pavoro raptas.
Pavorigez to quon vu kaptas!

UNESMA YUNINO
(*timoze*)
Siniorino, ni fugez!
Extingez la lumizili dil chefulo!

DUESMA YUNINO
(*obstinante*)
Mastrino, hike lasez me vartar la jorno...
Pregez ke me ne irez dormar,
Dezirego en mea membri!

TRIESMA YUNINO
(*pregante*)
Il ne esez nia gasto, nia aeron ne respirez!
Ne lasez il restar canokte
por ke il ne terorigez nia dormo.

UNESMA YUNINO
Il havas nula fortuno!

UNESMA MILITISTO
El havas nula shamo!

LA MULIERO
Pro quo tu ligas me, viro, per tua regardo?
Devoranta lumo, tu konfuzigas mea flamo!
Konsumanta vivo venas adsur me.
Ho, forigez de me l'espero terorind —

LA VIRO
(*avancas furioze*)
Vi viri! Brulez mea marko per varmega fero aden elua reda karno!

(*Militisti exekutas l'impero. Komence la bando portanta torchi luktas kun el, pose l'oldulo kun la ferajo laceras elua robo e brul-markizas el*)

LA MULIERO
(*kriante per hororinda peno*)
Forbatez ol, la mala pesto.

(*El saltas al viro kun kultelo e vundas il en la flanko. La viro falas*)

MILITISTI
Fugez la posedata, mortfrapez la diablo!
Ve por ni senkulpa, enterigez la vinkanto.

LA VIRO

(*angoras pro la vunduro, kantas kun sangifanta tranchuro videbla*)

Sensenca dezirego de hororo al hororo,
Neextingebla jirado en la vakueso.
Gravideso sen genito, sunkrulo, shancelanta spaco.
Fino di ti qui laudis me.
Ho, tua senkompata vorto.

MILITISTI

(*al viro*)

Ni ne konocas il.
Indulgez ni!
Venez, vi yunini Greka, ni celebrez nia mariajo-festo apud ilua sarko.

OMNA YUNINI

Il pavorigis ni,
Qui amis vi veninta.

(*La yunini karezante kushas su sur la tero dextre apud la militisti*)

(*Tri militisti facas sarko ek kordi e branchi e pozas ol aden la turmo, la viro sur ol movante su feble. Yunini klozas jetante la greto-pordo e retroiras al viri*)

L'OLDULO

(*Staceskas e klefklozas ol. Omno obskura, poka lumo en la kajo*)

MULIERO

(*Sole, lamentante, defiante*)

Il ne povas vivar, ne povas mortar.
Il esas tote blanka.

(*El reptas cirklatre cirkum la kajo. Sizas obsedeme la greto. Menacas per sua pugno*)

MULIERO
(*defiante*)
Apertez la pordo, me mustas adirar!
(*sukusas ol desesperante*)

MILITISTI e YUNINI
(*amuzante su, en ombri, konfuze*)
Ni perdis la klefo — ni trovos ol —
Ka tu havas ol? — Ka tu vidas ol? — Ni ne es kulpoza.
Ni ne konocas vi — Quon ni savas pri vi!
La lukto es nekomprenebla e duras eterne.

(*Retroiras itere. Hano-kanto, plulumizeskas en la dopa parto dil ceneyo*)

LA MULIERO
(*extensas sua brakio tra la greto, anhelas maligne*)
Palulo! Ka tu pavoras? Ka tu konocas timo?
Ka tu nun dormas? vigilas? Ka tu audas me?

LA VIRO
(*Interne, respiras profunde, penoze levas sua kapo, pose movas manuo, pose la du manui, lente levas su, kantas, trancas*)
Vento qua sospiras, tempo a tempo,
Soleso, paco e hungro konfuzigas me.
Mondi forshancelanta, nul aero, vespero longe venas.

LA MULIERO
(*per komencanta timo*)
Tante multa vivo fluas del fenduro,
Tante multa forteso del pordo,

Tam pala kam kadavro il esas.
(*Itere reptas sur la rampo, la korpo fremisante, itere laute ridas*)

LA VIRO
(*lente staceskis; apogas su an la greto*)

LA MULIERO
(*febleskas, feroce*)
Hike en ca kajo me domtas la sovaja bestio,
Ka tua kanto ululas pro hungro?

LA VIRO
(*apertas la boko por parolar*)
. . . .

(*Hano-kanto*)

LA MULIERO
(*tremas*)
Tu, ka tu ne mortas?

LA VIRO
(*povoze*)
Steli e luno! Muliero!
Hel brila en sonji
o vigilado me vidis kantanta Ento.
Respiro destexas obskuraji.
Matro ... tu hike perdis me.

LA MULIERO
(*jacas tote sur lu; separite dal greto, el lente apertas la pordo*)

LA MULIERO
(*nelaute*)
Ne oblivez me ...

LA VIRO
(*frotas super l'okuli*)
Rodema pensado adheras a mea fronto ...

LA MULIERO
(*tenere*)
Esas tua spozino!

LA VIRO
(*dolce*)
Splito de pudoroza lumo! —

LA MULIERO
(*pledas*)
Viro! Dormez por me ...

LA VIRO
(*plu laute*)
Paco, paco, iluziono, livez me...

LA MULIERO
(*apertas la boko por parolar*)
. . . .

LA VIRO
(*sola*)
Me timas —

LA MULIERO
(*sempre plu violentoze, ekkriante*)
Me ne lasez tu vivar. Tu!
Tu febligas me —
Me mortigas tu — tu ligas me!
Me kaptis tu — e tu tenas me!
Lasez me irar — tu tenegas me — quaze per fera kateni — strangulita — forirez — helpo!

Me perdis la klefo qua ferme tenis tu.
(*forlasas la pordo, sinkas adsur la rampo*)

LA VIRO

(*Stacas rekte, apertas jetante la pordo, e per fingri di sua extensita manuo tushas la muliero qua nun rigide staceskas per violenta spasmo; el esas tote blanka. El sentas la fino, tensas la membri, destensas oli per lente decensanta krio. La Muliero sinkas e falante sizas la torcho del oldulo, qua staceskas. Ol extingesas kovrante omno per cintilo-pluvo*)

LA VIRO

(*Stacas sur la maxim alta grado, militisti e yunini qui esforcas fugar de lu hastas kriante aden ilua voyo*)

MILITISTI e YUNINI

La Diablo!
Ligez il, salvez vi,
Salvez vi ti qui povas — perdita!

LA VIRO

(*Iras direte vers li. Lu mortigas li quaze li esas mushi. La flamo saltas al turmo e fendas ol del suprajo a bazo. Tra la voyo inter flami la viro rapide departas. Fore, tre fore, hano-kanto*.)

August Stramm

SANCTA SUSANNA

August Stramm

1911

Roli:

Susanna
Klementia
Yunino
Servistulo
Araneo
Koro de regulierini
Olda regulierino
Naktigalo, Lunlumo, Vento, e Flori

(*La Kapelo di Kuvento. Tremanta lunlumo-strii; dop la chef altaro, l'eterna lumo. Granda kandelo brulas en mur-nicho sinistre avan plu granda kam naturala imajo di Kristo sur la kruco. Susanna jacas pregante avan l'altaro dil Virgino ornita per flori, olqua stacas en nicho apud l'altaro di krucifixo. Lua fronto jacas sur la maxim basa grado, lua brakii extensas su sur la plu alta gradi.*)

KLEMENTIA. (*Kelka pazi dop Susanna.*) Sancta Susanna! . . . (*El pozas sua manui adsur la shultri di Susanna. Susanna staceskas.*) Nokteskas! . . .

SUSANNA. (*La spirito fora.*) Sonas . . . tono . . .

KLEMENTIA. L'orgeno resonas! . . .

SUSANNA. A me ol semblas . . . quale sonado . . . di senfunda profundaji . . . senciela altesi . . .

KLEMENTIA. Vu venas de ibe . . . Vu esis apud Deo! . . .

SUSANNA. (*Meditas.*) Me . . . esis . . .

KLEMENTIA. Vu esas malada . . . vu pregas . . . vu apene habitas pluse ica tero . . . vu anke havas korpo! (*Susanna staceskas, pavorante regardegas el. Klementia pozas brakio cirkum el.*) Venez! (*La turmo-horlojo klare sonas unfoye; la nokto-vento sukusas la fenestri, la branchi bruisetas. A su.*) Ave Maria! . . .

SUSANNA. (*Tresayas.*) Qua parolas?! . . .

KLEMENTIA. La nokto-vento jetas la flori ye la fenestri . . .

SUSANNA. Ulo vokis . . .

KLEMENTIA. La turm-horlojo sonis . . . me dicis la Ave . . . (*Fenestro apertesas, la nokto-vento eniras, kantas per tono qua gradope desaparas; folii e branchi bruisetas e susuras til murmurado.*)

(*Susanna turnas su, la manui extensata de la korpo vers l'obskura koreyo, taceme, rigide.*)

KLEMENTIA. Fenestro apertesis! . . . Me klozos ol!

SUSANNA. Lasez ol . . . (*El pezoze respiras.*)

KLEMENTIA. La granda lilaciero, ka vu flaras olua flori? (*El inhalas.*) . . . Oli dolce odoras mem hike! Ol florifas per grapi blanka e reda . . . ho . . . tala grapi. . . ! Me exterpigos ol . . . morge . . . se ol perturbas vu!

SUSANNA. Ol ne perturbas . . . ol florifas! . . . (*Homino-voco sufokas pro jemanta deziro.*)

KLEMENTIA. La prati sub la flori! Me baros la voyo . . .

SUSANNA. (*Askoltas.*) . . . el . . . ne . . . es . . . sola . . . ! (*Klementia facas la krucosigno. Susanna pezoze respiras, faceskas la krucosigno, ma subite haltas.*) Kad . . . el . . . forsan . . . venus?!

KLEMENTIA. Qua?! . . .

SUSANNA. . . . (*Klementia timigita krucumas la manui.*)

SUSANNA. (*Elua manuo pezoza sur la benko.*) Me . . . apelos . . . ad elua . . . koncienco . . . (*Klementia krucumas la manui, reverencas la kapo, e foriras. Klinko-pordo nelaute bruisetas.*) La . . . (*Terorigata kriacho di homino desaparas gradope; branchi bruisetas. Retrotiras su.*) Lilaco . . . flori! . . . (*La klinko-pordo nelaute bruisetas kun flotacanta eko; nelaute glitanta pedpazi pluproximeskas. La Yunino, dop Klementia, tremas e timide regardetas, la manui krucumita.*)

SUSANNA. Ave Maria! . . . (*La Yunino falas adsur sua genui, reverencas base al tero.*) Puerino! . . .

YUNINO. (*Levas la kapo senforte, regardegas el.*) Me . . . me . . . ne savas! (*El ploreskas pavorante e, per krucumita manui, glitas vers la meza kolono por celar su dop ol.*)

SUSANNA. Me ne iracas pro vu . . . vu . . . esis . . . sub . . . la . . . lilaco?! . . .

YUNINO. (*Tre nelaute, regardegas Susanna.*) Me . . . me . . . nulo . . . ! . . . il . . . il . . . volas . . . (*El multe abasas la kapo.*)

SUSANNA. (*Solene.*) Il . . . ?!

YUNINO. (*Levas la kapo e regardegas el, pose laute ridegeskas.*) Mea Willi . . . santa . . . (*El pauzas pro timo, reverencas pudoroze, la ridado e la vorti resonas del vulti . . . dufoye . . . trifoye . . . mixita . . . kom eko fantomatra desaparanta.*)

SUSANNA. (*Senmove regardas el; lore sukusita da ridado subita e tinkletanta qua envelopas elua tota korpo; la ridado diminutas en la vulti quaze per arjenta klosheti e dissolvas su en tremanta vibri. El iras a la Yunino, tushas lua shultro, levas lua kapo, e regardas lua vizajo.*) Staceskez! . . . (*La Yunino staceskas kun la manui krucumita.*) Ka vu amas il?

YUNINO. (*Tordas la fingri, pudoroze, nelaute ridas, timida.*) Ho . . . santa matro . . . Ho . . .

SUSANNA. Me . . . deziras . . . vidar . . . il . . . (*Klementia levas sua manuo.*)

(*La Yunino regardegas Klementia e trepidas. Lauta frapo ye la pordo en la koreyo . . . trifoye . . . e voco vokas. Omnu timas. Klementia faligas sua brakio.*)

YUNINO. (*Per alejita, represita joyo.*) Yen il!

(*Klementia eniras la koreyo; klefo laute turnesas; pordo apertesas stridante e klozas matide bruisoze; represita viro-voco iracoze parolas. Pezoza pazi vane esforcas pazar nelaute.*)

SERVISTULO. (*Yuna, dika, turnas sua chapeleto en un manuo, en la navo inter la koloni, sua okuli abasita, per timida defio.*) Me queras mea yunino!

(*Klementia emersas del obskureso dop il. Susanna regardegas il, pose subite turnas su e marchas al altaro. Tota silenco. La Yunino sekrete movas al Servistulo, qua embracas el; la du ekiras per pudoroze tondatra pazi, sequata da Klementia. La klefo turnesas. La pordo stridas. Vento-frapo movas bruisoze inter la benki. La pordo klozesas per lauta falbruiso. La klefo krias. La kandelo avan la krucifixo extingesas per subita flagrado e trepido.*)

SUSANNA. (*Tresayas, regardegas l'obskureso ube, inter la benki, la blanka vizajo di Klementia flotacas plu proxime. El kriachas.*) Satanas! . . . Satanas! . . .

KLEMENTIA. (*Restas senmove dum instanto quaze paralizita, pose avancas hastoze e, la manui tordante konvulsanta, stacas avan Susanna.*) Susanna!!! (*Susanna pozas manuo adsur la shultro di Klementia ed abasas la kapo, exhaustita.*)

KLEMENTIA. (*Shokita.*) Fratino Susanna!! . . . Fratino! . . . Vu mustas repozar . . . (*El esforcas forduktar el.*)

SUSANNA. (*Sideskas adsur la altaro-gradi.*) Acendez la kandelo! . . .

KLEMENTIA. . . .

SUSANNA. Acendez ol . . . (*Klementia prenas bujio ek la nicho ed iras aden la koreyo. El turnas su pro konfuzigita hasto, l'okuli turnita dop el.*)

SUSANNA. Quo es . . . ?! . . .

KLEMENTIA. (*Anhelante pro pavoro.*) Me . . . ne . . . povas! . . . (*Venas tre proxim Susanna. Susanna staceskas e regardegas l'obskureso.*)

KLEMENTIA. (*Sideskas adsur l'altaro-gradi.*) Me ne . . . savas . . . ol suflas . . . ol movas . . .

SUSANNA. La nokto-vento . . .

KLEMENTIA. Ol zumas . . . ol frapetas . . .

SUSANNA. L'orgeno . . . la flori . . . (*Forprenas la bujio de el.*)

KLEMENTIA. Sancta Susanna . . . (*Blotisas e konvulsante pozas sua manui an sua vizajo. Susanna lente avancas adinter la benki e desaparas aden l'obskureso; l'eterna lumo extingesas dop el. Del obskureso, lumo pluproximeskas ye la sama alteso: la lumo dil bujio quan Susanna portas avan el. El acendas la kandelo.*)

KLEMENTIA. (*Inklinas la kapo adsur manuo.*) Esis nokto . . . olima nokto . . . quale ica . . . triadek, quaradek yari ante nun . . . esis nokto quale ica. (*El staceskas regardegante, regardas la vakueso, e pledante levas la manuo. Susanna turnas su, regardegas Klementia sub sua povo.*)

KLEMENTIA. La nokto-vento kantis . . .

SUSANNA. La . . . nokto-vento . . . kantis . . . ?

KLEMENTIA. La . . . flori . . . frapetis . . .

SUSANNA. La . . . flori . . . frapetis . . . ?

KLEMENTIA. E me esis yuna . . .

SUSANNA. Yuna . . . ?

KLEMENTIA. Konsakrita al Sinioro . . . (*Susanna lasas la kapo sinkar al sino.*) Hike me jacis sur la genui . . . quale vu . . . (*Naktigalo kantas. El krias rauke.*) Beata! . . . (*El kovras la vizajo per sua brakii pro teroro ed itere faligas la brakii. Susanna levas sua kapo, regardegas la vakueso.*) Pala . . . sen sino-velo o kapvesto . . . nuda . . . tale, el venis . . . (*Naktigalo kantas fore.*) Tale . . . (*Elua rigida brakio indikas addextre.*) El acensis la gradi . . . e ne vidis me . . . el acensis l'altaro . . . e ne vidis me . . . (*Per varma hasto.*) El presis sua korpo nuda e pekoza an l'imajo krucagata dil Redemtero . . . e ne vidis me . . . el embracis lu per sua blanke varmega brakii . . . e kisis Lua kapo . . . e kisis . . . e kisis . . . (*La du naktigali joyas proxime e*

fore, laute e persistante. Kriante.) Beata . . . me vokis . . . me nur vokis . . . ! (*Fatigita.*) Lore el falis . . . falis . . . (*Subite la naktigali taceskas.*) Ni forportis el . . . (*Hororigita, miturnas la supra parto dil korpo vers l'imajo dil krucifixo ed extensas sua manui quaze parear ulo.*) Depos to la lumo brulas . . . eterne . . . la kandelo por expiaco . . . depos to la tuko zonizas la lumbo . . . la lumbo . . . ibe . . . (*Indikas l'obskureso dop la krucifixo.*) Ibe li havas el . . . karno e sango . . . fixigita . . . en la petra muro . . . (*Rauke.*) Ka vu audas el?! . . . ka vu audas . . . ?! Me ya . . . audis el . . . longatempe . . . sempre . . . jus ante . . . (*Indikas l'obskureso cirkum la chef altaro.*) . . . ibe . . . nun. (*Kovras la vizajo per sua manui.*) . . . Omnapovanta Patro en Cielo! . . . la kandelo extingesas!

SUSANNA. (*Rigide.*) Me itere acendis ol! . . . (*El inklinas su havanta manuo sur l'altaro.*)

KLEMENTIA. (*Lasas la manui lente falar e regardegas el. Araneo tam granda kam pugno reptas ek l'obskureso dop l'altaro. Terorigita, el falas adsur la genui, indikas l'insekto.*) La . . . araneo!

SUSANNA. (*Turnas la kapo vers l'araneo e restas stacante, paralizita e tremante. L'araneo kuras trans l'altaro e desaparas altralatere dop la krucifixo. Pos kurta tempo el turnas su vers Klementia; tremante e trepidante, el levas sua manuo mashinatre del altaro, la manui extensata del korpo vers la pavimento, rigida pro teroro.*) Ka vu audas el . . . ?!

KLEMENTIA. (*Terorigita.*) Ka . . . vu . . . audas . . .

SUSANNA. Ka . . . vu . . . audas . . .

KLEMENTIA. . . .

SUSANNA. La voco . . .

KLEMENTIA. Me . . . audas . . . nulo . . .

SUSANNA. . . .

KLEMENTIA. (*Esforcas kriar, ma restas rauka pro pavoro.*) Me audas . . . nulo!

SUSANNA. (*Parolante per la sama voco fantomatra.*) Konfesez . . . konfesez . . . (*El stacas havante la dorso vers la krucifixo.*) Ka . . . lu dicas . . . ulo?! . . .

KLEMENTIA. (*Per extrema pavoro.*) . . . ?! (*Susanna gestas per la kapo al krucifixo.*)

KLEMENTIA. (*Krucumas la manui, balbutas.*) Ave . . . Maria . . .

SUSANNA. Ka lu dicas nulo . . . ?! . . . (*Klementia, pro muta pavoro, negas per kapsigno. Susanna extingas la bujio per sua manuo e pozas ol adsur l'altaro, omna movi mashinatra; pose el decensas del altaro . . . gradope . . . tacante . . . restas proxime avan Klementia. El rideskas violentoze e felice e tam klare kam arjento . . . eko tenera havante multa voci mixas su kun la mortanta kanto dil vento e la bruiseto dil branchi. El arachas sua velo, kaptuko, e shultrotuko; elua longa hararo falas adsur la nuda shultri.*) Fratino Klementia . . . me esas bela . . . ! . . . (*La vento forte frapas; la branchi forte bruisas e la naktigali kantas ensemble. Klementia, elua krucumita manui alte levita, falas adsur sua genui.*)

SUSANNA. Fratino Klementia . . . me esas bela . . .

KLEMENTIA. Sancta Susanna . . .

SUSANNA. Fratino Klementia . . . me esas . . .

KLEMENTIA. (*Rigide staceskas, vortope plu rezolveme.*) Chasteso . . . povreso . . . obedio . . .

(*Susanna taceme regardegas el, manuo pezoza sur benko. Klementia ferme preterpasas el por irar aden l'obskureso; la fenestro bruisoze klozesas; la joyoza kansono dil naktigali, la bruiseto dil arbori, e la vento-kanto omna subite mortas. El retrovenas.*)

SUSANNA. (*Saltas e kaptas el.*) Apertez la fenestro! . . . la fenestro . . . (*Klementia levas la granda kruco dil rozario kontre el.*)

SUSANNA. (*Retroe shancelas, regardegante la kruco, pazope al altaro.*) Me . . . me . . . vidas la . . . brilanta korpo . . . ! . . . Me vidas . . . Lu inklinas su . . . me . . . sentas ke Lu extensas sua brakii . . .

KLEMENTIA. (*Tenas alte la kruco.*) Chasteso . . . povreso . . . obedio . . . (*Singla vorto resonas klare en la vulto. Fine, l'omna tri vorti koalisas en uno e mortas.*)

SUSANNA. (*Kriachas e regardegas cirkum su.*) Qua parolas hike?! . . .

KLEMENTIA. Me!

SUSANNA. Me . . . me . . . me . . . nultempe dicis lo!! . . . (*Klementia tenas la kruco avan el. Susanna arachas la zontuko del granda krucifixo per un tiro.*) Tale mea salvanto helpas me kontre la vua . . . ! (*El falas adsur sua genui e regardas Lu adsupre. L'araneo falas dop la trabo dil krucifixo ed aden elua hararo. El akute kriachas e frapas l'altaro per sua fronto. L'araneo reptas trans l'altaro e desaparas dop ol. La horoklosho akute sonas tra la vulto, registragas la matida stroki dil dekeduesma horo. El vivacigas su, frenezioze pasas la fingri tra la hararo, e reptas sur quar pedi alonge la gradi dil altaro, fugas pro hororo de su ipsa. Ye la lasta horostroko, la klosho taceskas.*)

KLEMENTIA. (*Abasas la kruco.*) Ave Maria! . . . nova dio! . . . (*Susanna havante vakua mieno squatas sur l'unesma grado dil altaro. Nelauta pedpazi movadesas e pregi murmuresas. Procesiono de regulierini eniras.*)

KANTORINO. Kyrie eleison . . .

KORO. Kyrie eleison . . .

KANTORINO. Regina coeli sancta . . .

KORO. Ora pro nobis . . .

KANTORINO. Virgo virginum sancta . . .
KORO. Ora pro nobis . . .

(*La lunlumo qua falis per klara strii tra la fenestri e jetis blua lumo adsur la benki desaparas; omno divenas tote obskura. La regulierini avancas al santa fonto, ma haltas pro vidar Klementia, qua stacas senmove en la navo inter la koloni e regardas Susanna. La prego finigesas; la regulierini asemblas su en larja micirklo cirkum Susanna, movas taceme; fine eli omna stacas senmove pro muta respektego.*)

OLDA REGULIERINO. (*Taceme avancas un pazo.*) Sancta . . . Susanna! . . . (*Susanna saltas tam rekte kam bolto.*)

OLDA REGULIERINO. (*Abasas la kapo.*) Sancta Susanna . . . !

SUSANNA. Esas stoni dop la korto . . . (*L'Olda Regulierino regardas adsupre.*)

SUSANNA. (*Per ferma voco.*) Vi mustas preparar la muro por me! . . . (*L'Olda Regulierino, extensante la brakii, lente falas adsur sua genui. La Koro sequas el. Klementia rigide stacas e regardegas Susanna.*)

SUSANNA. (*Subite forta.*) No! . . . (*L'Olda Regulierino saltas adsupre; la Koro sequas el. L'Olda Regulierino tenas la kruco dil rozario super sua kapo. La Koro sequas el.*)

OLDA REGULIERINO. Konfesez! . . .

SUSANNA. . . . (*Klementia levas la kruco.*)

KLEMENTIA ED OLDA REGULIERINO. (*Severe urjas.*) Konfesez!!!

SUSANNA. No!!! . . .

KLEMENTIA, OLDA REGULIERINO, E KORO. (*Akute.*) Konfesez!!! (*La vorto resonas trifoye en la vulto; la fenestri dil kirko sukusesas; la sturmo ululas extere.*)

SUSANNA. No!!! (*L'eko dil vorto submersesas en la plu frua eki.*)

OLDA REGULIERINO. (*Extazante.*) Satana!!!

OLDA REGULIERINO E KLEMENTIA. Satana!!!

OLDA REGULIERINO, KLEMENTIA, E KORO. Satana!!! (*Akuta, konfuza eki.*)

(*Susanna stacas tote rekte per netushita digneso. Omnu stacas taceme e senmove.*)

FINO

Walter Hasenclever

LA HOMI

Walter Hasenclever

1918

Personi:

ALEXANDER	LA MEDIKO
L'OCIDERO	BANKISTO
LA KAPO	JUDICIISTO
L'EBRIEMO	STATAL ADVOKATO
HELPANTO	KLERIKO
LISSI	PORTISTO DI JURNALI
KARTOMANCIISTO	PORDISTO
LA YUNULO	JENTILULO NIGRE VESTIZITA
LA YUNINO	LA FLEGISTO
L'OLDA GARSONO	MENDIKANTO
AGATHE	LA HOSTO
LA PATRO	LA GASTO
LA MATRO	KOMISARIO

Jentiluli. Dementi. Prostitucatini. Surda e muta homi. Policisti. Maskituli. Kortani. Jurio. Laboristi. Portisti. Homi.

TEMPO: *Hodie*
LOKO: *La Mondo*

NOTO DAL TRADUKERO: L'originala titulo di ca teatrajo esas *Die Menschen*. Quankam multa tradukisti chanjas la titulo ad *Homaro* od *Humaneso,* por donar signifiko reflektanta la supozita intenco dil autoro, ica tradukero opinionas, ke la lektero povas facile agnoskar l'intenco dil autoro sen tala indikofosto.

UNESMA AKTO

UNESMA CENO

Tombeyo.

Sunkusho. Kruco falas.

ALEXANDER *acensas de la tombo.*

L'OCIDERO *eniras portante sako.*

ALEXANDER *tresayas.*

L'OCIDERO. Me mortigis!

Donas la sako a lu.

ALEXANDER *extensas sua manuo.*

L'OCIDERO. La kapo es en la sako

Iras vers la tombo, decensas aden ol.

ALEXANDER *jetas sulo adsur lu.*

Vento-frapo.

La kapelo lumizesas.

LA YUNULO. LA YUNINO.

LA YUNULO. Qua esas ibe?

LA YUNINO. Kadavro

Esvanas.

LA YUNULO. Ocidero!!

ALEXANDER. Vua mantelo

LA YUNULO *desmetas sua mantelo de sua shultri.*

ALEXANDER *kovras su.*

LA YUNULO. Qua vu esas?

ALEXANDER. Me vivas

Prenas la sako sur sua shultri, ekiras.

LA YUNINO *vekas.*

LA YUNULO *embracas el.*

LA YUNINO *kriachas.* Me trompis tu!

DUESMA CENO

Halo.

Nokto. Garnisita tabli. Kurteno en la dopa parto dil ceneyo. Nicho ye singla latero.

La halo lumizesas.

L'OLDA GARSONO. LA GASTO.

L'OLDA GARSONO *lektas jurnalo.* Ocido

LA GASTO, *lacive.* Ka gambi?

L'OLDA GARSONO. La kapo mankas

LA GASTO. Un biro!

ALEXANDER *portante la sako venas tra la kurteno.*

LA GASTO. Ka sexuocido?

L'OLDA GARSONO. Rekompenso

LA GASTO. Fakturo!

L'OLDA GARSONO. Un rosbifo

LA GASTO. Ka viro?

L'OLDA GARSONO. Tri nonadek

LA GASTO *ekiras.*

ALEXANDER. Homi!

L'OLDA GARSONO. Alexander!!

ALEXANDER. Ube me esas?

L'OLDA GARSONO. Desaparinta

TRIESMA CENO

La dextra nicho lumizesas.

Shifonulo sidas an tablo kovrita per boteli.

L'EBRIEMO. Me sonjas

La halo obskureskas.

ALEXANDER *eniras.*

L'EBRIEMO *donas a lu la glaso.*

ALEXANDER *drinkas.*

L'EBRIEMO. Vu hungregas!

ALEXANDER *regardas lu.*

L'EBRIEMO. Frato!

Embracas lu.

LA HOSTO *eniras.* Pekunio!

L'EBRIEMO *serchas tra sua vestono.*

LA HOSTO. Sis boteli.

ALEXANDER. Me deziras laborar

LA HOSTO. Kom garsono!

Indikas la halo, ekiras.

LISSI *eniras.* Viri!

L'EBRIEMO. Vu esas malada

LISSI. Me venjas me.

Ekiras.

ALEXANDER *extensas sua brakii.* Amoro!!

QUARESMA CENO

La sinistra nicho lumizesas.

Homuli portanta fraki stacas cirkum tablo. JUDICIISTO, BANKISTO, HELPANTO.

VOCO, *nevidebla.* Ludez!

JENTILULI *jetas pekunio adsur la tablo.*

La dextra nicho obskureskas.

ALEXANDER *eniras.*

BANKISTO. Qua esas ibe?

HELPANTO. Kadavro!

Klamado e ridado.

BANKISTO, *donas pekunio a lu.* Pariez!

ALEXANDER *parias.*

VOCO. Deketri

BANKISTO. Brave!

HELPANTO. Chanco

JENTILULI. Lasez to!

VOCO. Deketri

BANKISTO. Inferno

JENTILULI. Vu mustas!

BANKISTO *jetas pekunio adsur la tablo.*

VOCO. Deketri

JENTILULI. Sro Prezidanto

BANKISTO. La restajo

Jetas pekunio adsur la tablo.

VOCO. Deketri

JUDICIISTO. La banko

BANKISTO. Me pasas

VOCO. Deketri

Tumulto.

BANKISTO *arachas de su sua kolumo.*

JENTILULI. Ruinita

BANKISTO. Mea horlojo

Jetas lua horlojo adsur la tablo.

HELPANTO. Lua lasta testamento!

Taco.

BANKISTO *klozas la pugni.*

JUDICIISTO *sonas la klosho.*

MASKITULI *eniras.*

BANKISTO *kriachas*. Mea numero venas!

MASKITULI *apertas trapo, enshovas lu.*

JUDICIISTO. Nesolventa

La tablo videbleskas.

ALEXANDER *stacas avan la pekunio.*

JENTILULI *minacanta*. Ne tushez!

Matida pafo.

HELPANTO *facas la krucosigno.*

MASKITULI *rivenas.*

JENTILULI *amasigas pekunio adsur la tablo.*

JUDICIISTO. Adavane!

JENTILULI *konvulsas.*

VOCO. Deketri

La tablo krulas.

MASKITULI *prenas la bank-bilieti e shovas oli aden la poshi di* ALEXANDER.

ALEXANDER *ekiras.*

KRIO. Vua Ecelenco

JENTILULI *ektiras revolveri.*

KRIO. Mingrosigez salarii!

JUDICIISTO *levas la shultri.*

JENTILULI. Ni hungregos til morto!

HELPANTO *extingas la lumizilo.*

Plena luno.

Indikas per fingro la luno. Mineyi

KRIO. Kanali

JENTILULI. Acioni

KRIO. Pekunio

HELPANTO, *acendas la lumizilo*. La luno-banko!

JUDICIISTO. Akreditita

KRIO. Signatez!

JENTILULI *skribas. Paperi susuras.*

HELPANTO. La Direktantaro

Donas listo al JUDICIISTO.

KRIO. Bonfacanto

JENTILULI *gratulas lu.*

LISSI *eniras.*

JENTILULI *riordinas la tablo.*

HELPANTO *levas la glaso.*

VOCO. Ludez!

JENTILULI *jetas acioni adsur la tablo.*

La sinistra nicho obskureskas.

KINESMA CENO

La halo lumizesas.

Matino. La tabli esas forpozita; la kurteno esas fortirata. Silueto di fabrikerio en la dopa parto dil ceneyo.

L’EBRIEMO, *sola*. Me amas la mondo

LABORISTI *advenas.*

L’EBRIEMO. Kamarado!

LABORISTI. Salari-augmento

L’EBRIEMO. La dio venos

LABORISTI. La diala novaji!

ALEXANDER, *kom garsono.*

LABORISTI. Striko

L’EBRIEMO. Ni esas povra

ALEXANDER *adportas la kafeo.*

L’EBRIEMO. Sis boteli!

ALEXANDER *konsideras, ektiras la bank-bilieti.* Por vi!!

Desmetas l’avantalo, ekiras.

LABORISTI. Richulo

L’EBRIEMO. Inferno

LABORISTI. Donez oli!

L’EBRIEMO *celas la bank-bilieti.*

LABORISTI. Abatez lu!!

Li abatas lu til ke lu sangifas.

L’EBRIEMO *krulas. Fabrikerio-sireno.*

LABORISTI *iras por laborar.*

LISSI *faletas ye lu, kun* JENTILULI.

L’OLDA GARSONO *levas lu.*

ALEXANDER *eniras portante la sako.*

L'OLDA GARSONO. Vu vivas?

ALEXANDER. Qua me esas??

Fino dil unesma akto.

DUESMA AKTO

UNESMA CENO

Kelero.

Chambro super la kelero. Fenestro e vidajo dil strado en la dopa parto dil ceneyo.

La kelero lumizesas.

L'EBRIEMO *havante kapo bandajizita*. Pekunio!

MENDIKANTO *extensas brakio tra la fenestro*. Pano!

HELPANTO *enpazas*.

MENDIKANTO *desaparas*.

L'EBRIEMO. Me sangifas

HELPANTO. Signatez!

Prizentas paperi a lu.

L'EBRIEMO. Ka ne plus proprietajo?

HELPANTO. Komuneso!

L'EBRIEMO. Ka nula militi?

HELPANTO. Paco!

L'EBRIEMO, *sizas lua manuo*. La futuro!

HELPANTO. Acioni

L'EBRIEMO. Kad homi?

HELPANTO. Sklavi

L'EBRIEMO *mordas sua propra manuo.*

HELPANTO. Ne plus proprietajo!

L'EBRIEMO. Kad komuneso??

HELPANTO. Nula militi!

L'EBRIEMO. Kad paco??

Lasas falar sua naztuko.

HELPANTO *inklinas su, facas sizar lua guturo*. Vua naztuko

Strangulas lu.

LA PROSTITUCATINI, *stacante an la fenestro*. Ora princo!

Ridetachas.

LA HELPANTO *faligas lu.*

LA PROSTITUCATINI *eniras linee*. THEA, GILDA, LENA.

HELPANTO *saltas ek la fenestro.*

THEA. Saluto de Siorino!

GILDA, *tushante lua vestono*. Lacerita

LENA. Ka vu havas filo?

THEA, *avan la spegulo*. Quale me aspektas en ca chapelo?

L'EBRIEMO. Me mortas

GILDA. Sigareto!

THEA. Lilacea silko

LENA. Ora princo, parolez a ni pri Deo!

Eli sideskas cirkum lu.

L'EBRIEMO. Deo heredas la milioni

GILDA. Meskina bastardo!

THEA. Lu rakontas

LENA *sutas lua vestono.*

L'EBRIEMO. Ni esos pardonata

Falas. Li kovras lu e nelaute ekiras.

GILDA. Ka Deo heredas la milioni?

L'EBRIEMO, *sola.* Me vartas morto

La kelero obskureskas.

DUESMA CENO

La chambro lumizesas.

LA YUNULO. LA YUNINO.

LA YUNINO. Me timas

LA YUNULO *staceskas.*

LA YUNINO. Ol proximeskas

LA YUNULO *marchas al pordo.*

LA YUNINO. Ulo eventas!

LA YUNULO *apertas la pordo.*

LA YUNINO. Nun

Infre stulo falas.

LA YUNINO *krias.* Ulu mortis!!

LA YUNULO *kuras adinfre.*

LA YUNINO *falas.*

LA YUNULO *rivenas portante bank-bilieti en sua manuo.* Pekunio!

LA YUNINO *tresayas.*

LA YUNULO. Lu es mortinta

LA YUNINO. Tu trepidas

LA YUNULO *apertas violentoze la fenestro.* Vivo!!

LA YUNINO. Tu ne amas me

TRIESMA CENO

Che Kartomanciisto.

Sofao. Tablo kun tri stuli avan ol. Sur la sofao la KARTOMANCIISTO. *Opozite* LA YUNINO. LA YUNULO *sinistre. La dextra stulo esas vakua.*

LA YUNULO *intermixas la karti.*

KARTOMANCIISTO. La yunino esas pala

LA YUNULO *tranchas la pako.*

KARTOMANCIISTO. Me anke esis olime yuna

Prenas la pako.

LA YUNULO *ektiras quar karti.*

KARTOMANCIISTO, *regardante oli.* To quo kovras vu — kordio
To quo esas super vu — rejino
Ye vua pedi — ka morto?
Itere intermixez!

LA YUNULO *itere intermixas la karti.*

KARTOMANCIISTO, *turnas la pako, sukusas la kapo.* Richaji!

Indikas singla karto.

Homino — sur vua voyo — Vu amas el — lakrimi —

LISSI *eniras. Nulu vidas el. El sideskas adsur la vakua stulo.*

KARTOMANCIISTO. Gardez vu kontre la mediko!

Lumo desaparas del YUNINO *e la* KARTOMANCIISTO. LA YUNULO *e* LISSI *restas lumizita. Li regardas la karti.*

KARTOMANCIISTO. El venas—vu ne konocas el—nigra karto—danjero—maladeso

La lumo an la du diminuteskas.

VOCO DIL KARTOMANCIISTO. Morto

LA YUNULO *e* LISSI *regardas l'una l'altra.*

QUARESMA CENO

Konsulto-chambro.

Pordo en la dopa parto dil ceneyo. Chambreti ye l'amba lateri. Sinistra chambreto lumizesas.

LA YUNULO *eniras.*

VOCO, *extere*. La mediko esas hike!

LA YUNULO, *avan la pikturo 'La Mariajo che Kana.'*

Palpas su.

Glandala bufiguro

Cirkumpazas agitate, ektiras sua posh-horlojo.

Sis kloki duimo

Trepidas.

Me esas sana!

Subite sizas sua pektoro.

Nultempe itere amorar — nula filii —

La konsulto-chambro lumizesas.

LA YUNULO. Danjero — maladeso —

LA MEDIKO *eniras la konsulto-chambro.*

LA YUNULO. Morto

LA MEDIKO *apertas la sinistra chambreto.*

LA YUNULO *nudigas sua pektoro.*

LA MEDIKO *ektiras vitro preparita per specimeno.*

LA YUNULO *regardegas la muro.*

LA MEDIKO *pazas al mikroskopo.*

LA YUNULO. Navi! Puereso!

LA MEDIKO. Ka nasko-dato?

LA YUNULO. Kasteli!

LA MEDIKO. Ka la patro esas sana?

LA YUNULO, *shancelas al fenestro*. Vivo!!

LA MEDIKO. Suspektinda simptomo

LA YUNULO. Me es rauka

LA MEDIKO, *staceskas*. Dek «mark»-i!

LA YUNULO. Ka fekifado?

LA MEDIKO. Sifiliso

LA YUNULO *esvanas*.

LA MEDIKO *portas lu aden la sinistra chambreto, pozas lu adsur la sofao*.

La dextra chambreto lumizesas.

LA YUNINO *eniras*.

LA MEDIKO *rivenas aden la konsulto-chambro, levas la manui, apertas la dextra chambreto*.

LA YUNINO *jetas su a lua pedi*.

LA MEDIKO. Gravida

LA YUNINO. Helpez

LA MEDIKO. Quala belino!

LA YUNINO. Povra

LA MEDIKO. Punis-kodexo

LA YUNINO *staceskas*. Salvez me!

LA MEDIKO. Kiso.

Embracas el.

LA YUNINO *falas adavane*. Me falas

LA MEDIKO *portas el aden la dextra chambreto, extingas la lumizilo*.

La dextra chambreto obskureskas.

LA YUNULO *vekas sur la sofao.*

Sunkusho.

LA YUNULO *extensas sua brakii.* Sunlevo!

La sinistra chambreto obskureskas.

LA YUNINO, *havante fluganta hararo, hastas ek la dextra chambreto aden la konsulto-chambro, sizas skalpelo, sekas la veini. La pordo apertesas.*

ALEXANDER *eniras portante la sako.*

LA YUNINO *lasas falar la skalpelo.*

ALEXANDER *prenas elua manuo, sugas la sango.*

La konsulto-chambro obskureskas.

ALEXANDER *apertas la sinistra chambreto.*

Lunlumo.

LA YUNULO *jacas sur la pavimento.*

ALEXANDER *tushas lu.*

LA YUNINO *proximeskas.*

LA YUNULO *staceskas. Skeleto; kranio.*

ALEXANDER *prenas ilua manuo. Li ekiras.*

KINESMA CENO

Opero.

Lojio dil unesma rango. La kurteni dil lojio esas klozita. La dextra lojio esas neokupata.

ALEXANDER, LA YUNULO, LA YUNINO *sidas.*

ENDUKTANTINO. Ka bilorneti?

PORTISTO DI JURNALI. Atencez — Sensacional rupto-furto

LA YUNULO. Me esas ne plus

VOCO *infre*. Intervalo!

ALEXANDER. Ni jacas en la tombo

LA YUNINO *presas la manui al abdomino*. L'infanto movas

VOCO, *infre*. Stulo!

LA YUNULO. Eterneso

ALEXANDER. La pordegi esas apertita

Advoko por kurteno.

VOCO. La finalo komencas!

LA YUNULO. Me vidas la mondo

Matida muziko.

Prati lastafoye

LA MEDIKO *eniras la dextra lojio. Frako, blanka ganti.* Dek «mark»-i!

LA YUNULO *jetas a lu bank-bilieti.* Me flotacas

LA MEDIKO *kaptas la bank-bilieti.*

LISSI *pazas aden la lojio dil* MEDIKO*, ridetas, prenas la bank-bilieti.*

TENORO-SOLO. 'Donna è mobile.'

LA MEDIKO *klozas la kurteno.*

La dextra lojio obskureskas.

LA YUNULO *staceskas.*

ALEXANDER. Vua mantelo!

Desmetas la mantelo de sua shultri, kovras LA YUNULO *per ol.*

LA YUNULO *violentoze apertas la lojio-kurteno.*

La ceneyo lumizesas. Muziko.

Trumpeto.

Lu jetas su adinfre. Frakas-bruiso di omna instrumenti.

LA YUNINO. Ube me esas?

ALEXANDER. Rivivago

Fino dil duesma akto.

TRIESMA AKTO

UNESMA CENO

Strado.

En la dopa parto dil ceneyo, domo havanta fenestri. Balkono centrale. Kafeerio sub ol. Tri tabli extere, la centrala tablo sub la balkono. Adsinistre, reda afisho proklamas la vorto 'Ocido!' Addextre trans la voyo esas la MENDIKANTO.

HELPANTO *sidas an la dextra tablo.*

MENDIKANTO *pleas 'Donna è mobile' per turn-orgeno.*

LA MEDIKO *e* LISSI *enpasas adsur la balkono.*

L'OLDA GARSONO *tiras adsupre la shutri dil kafeerio.*

ALEXANDER *aparas portante la sako, haltas avan la afisho.*

LA MEDIKO *pasas ek la domo e sideskas apud la* HELPANTO.

HELPANTO. Acioni plualteskas

ALEXANDER *sideskas an la sinistra tablo.*

PORTISTO DI JURNALI. Lunbanko — nova korporaciono

L'OLDA GARSONO *adportas drinkajo, kompras jurnalo.*

LA MEDIKO. Kafeo!

L'OLDA GARSONO *iras ad* ALEXANDER, *lektas la jurnalo.* L'ocidero

ALEXANDER *adsupre regardas.*

HELPANTO. Kapitalo!

LA MEDIKO *negas per kapsigno.*

ALEXANDER. Kad vu kredas ye Deo?

L'OLDA GARSONO. Ni homi

MENDIKANTO *manivelagas la turn-orgeno.*

LE SURDA E MUTA *avancas vers la centrala tablo.*

L'OLDA GARSONO *iras a li.*

LE SURDA E MUTA *gestas.*

LA MEDIKO *klamas.* Surda e muta!

L'OLDA GARSONO *afirmas per kapsigno, marchas aden la domo.*

AGATHE *nudpeda evante dekequar yari proximeskas portante buxo*. Kad alumeti?

HELPANTO *forpulsas el.*

LA MEDIKO *ridas.*

LE SURDA E MUTA *donas pekunio ad el.*

ALEXANDER *embracas el.*

LISSI *pasas adsur la balkono, manusignifas a* LE SURDA E MUTA. Pekunio es pekunio!

Desaparas.

HELPANTO. Ni vivas per kredito

ALEXANDER. Quale vu nomesas?

AGATHE. Agathe

HELPANTO. Puer-laboro!

AGATHE. Ni hungregas

HELPANTO. Acioni

LA MEDIKO *ektiras l'acioni*. Ni posedas!

HELPANTO *ektiras acioni*. Ka vu kompros?

LA MEDIKO *pozas l'acioni aden sua posho, ektiras posh-horlojo*. Parturo

Staceskas.

MENDIKANTO *manivelagas la turn-orgeno.*

AGATHE. Mea matro mortas

LA MEDIKO *ekiras.*

HELPANTO *sequas lu.*

AGATHE. Helpez me!

Prenas la manuo di ALEXANDER. *Li ekiras.*

LE SURDA E MUTA *gestas. Indikas la afisho havanta la vorto 'Ocido.'*

DUESMA CENO

Chambro en atiko.

Addextre, koridoro ed eskalero. Inklinanta plafono. En la dopa parto dil ceneyo, fenestro havanta vidajo super tekti. Adsinistre, en la lito, LA MATRO *mortanta. Centrale tablo; tri stuli;* LA PATRO, *havanta blanka hararo, sidas sur la meza stulo. Valizo addextre.*

LA MATRO *jemas.*

LA PATRO *senmova.*

La koridoro lumizesas.

AGATHE *ed* ALEXANDER *klimas l'eskalero.*

La koridoro obskureskas.

ALEXANDER *eniras.*

LA MATRO. Yen tu!

AGATHE. El esas febrika

LA MATRO. Mea filiulo!!

ALEXANDER *iras al lito.*

LA MATRO *sizas lua manuo.* Me voyajos

ALEXANDER *pazas al valizo.*

LA MATRO. Pakigez!

ALEXANDER *apertas la valizo.*

LA MATRO. Mariajo

ALEXANDER *iras al kesto, adportas shifoni, pozas oli aden la valizo.*

LA MATRO. Mea brocho

ALEXANDER *iras al kesto, trovas la brocho.*

LA MATRO. La biblo

ALEXANDER *iras al tablo, ektiras la biblo.*

LA MATRO. La pekunio!

Tiras bank-bilieti ek la matraco, plenigas sua boko per oli.

AGATHE *krucumas la manui por pregar.* Vua volo facesez!

ALEXANDER *klozas la valizo.*

LA MATRO. Mea bilieto!!

AGATHE *ed* ALEXANDER *sideskas an tablo.*

LA MATRO *jemas.*

AGATHE. Patro!!

LA MATRO *stertoras.*

Taco.

La fenestro apertesas.

LA PATRO. Mortinta

Li sidas senmove.

La koridoro lumizesas.

Homi acensas per l'eskalero, regardas tra la klef-truo, susuras.

La koridoro obskureskas.

Li eniras. La chambro plenigesas per ombri.

JENTILULO NIGRE VESTIZITA. Funero!

Li pluproximeskas, aplastas la tablo. LA PATRO, AGATHE, ALEXANDER *prenas la manui l'unu di l'altri. La formi desaparas. La chambro obskureskas. La tablo lumizesas.*

LA PATRO. Qua vu esas?

ALEXANDER. Me serchas me

LA PATRO. Homo!!

ALEXANDER *reverencas avan lu.*

AGATHE *ridetas. La tablo sinkas aden obskureso.*

Uceli flugas super la tekti.

TRIESMA CENO

Hospitalo.

Acepteyo centrale. Operaceyo addextre.

Partureyo adsinistre.

Operaceyo ed acepteyo lumizesas.

LA FLEGISTO *sidas en l'acepteyo.*

LA MEDIKO *stacas en l'operaceyo; iras al vitra kabineto, ektiras feto, tenas ol avan lumizilo, pozas ol adsur l'operaco-tablo.*

LA FLEGISTO *trikotas.*

LA MEDIKO *apertas la pordo.* Kad aceptati?

LA FLEGISTO. Tri

Foliumas tra la dokumentaro.

En la nonesma monato

LA MEDIKO *klozas la pordo.*

L'operaceyo obskureskas. La partureyo lumizesas.

LA PROSTITUCATINI *jacas en tri liti. La quaresma lito esas neokupata.*

THEA, *portante kosmetikaji e portebla spegulo.* Ridinda!

GILDA. Chokolado

Manjas.

LENA. L'Ora Princo es mortinta

Flaras buketo.

GILDA *sizas la flori de el.* Mea flori!

THEA *frapetas sua ventro.* Ol tinklas

GILDA. Enirez!

Ridetachas.

LA YUNINO *shancelas aden l'acepteyo, tastas alonge la muro, krulas.*

LA FLEGISTO *tranas la senkoncia yunino al partureyo, pozas el aden la quaresma lito.*

LA MEDIKO *eniras l'acepteyo.*

LA FLEGISTO *retrovenas.* Parturo

GILDA *extensas sua brakii.* Dansar!

THEA. La mediko!

Eli celas sua kozi.

LA MEDIKO *eniras, iras al* YUNINO, *vidas sango.* Quala sordideso!

LA YUNINO *apertas l'okuli, vidas* LA MEDIKO, *kriachas.* Bestio!!

LA MEDIKO. La maskilo

LA FLEGISTO *enrulas vetureto havanta instrumenti medikala.*

LA YUNINO *luktas.* Me ne volas!!

LA MEDIKO *forte tenas el.*

LA FLEGISTO *pozas an el la kloroform-maskilo.*

LA MEDIKO. Kontez!

LA YUNINO *plufebleskas ploretante.* Duadekeun — duadekedu —

LA MEDIKO. Irez!

LA FLEGISTO *pozas la anestiziita* YUNINO *adsur la rul-lito.*

LA MEDIKO *trairas l'acepteyo aden l'operaceyo.*

LA FLEGISTO *rulas la rul-lito dop lu. La pordo dil operaceyo klozesas.*

THEA *jemas.*

GILDA. La forcepso

LENA *tordas la manui.* Matro!!

GILDA. Deo en Cielo

Reptas sub la kovrilo.

Taco.

En l'operaceyo instrumento falas bruisoze.

THEA *suportas su.* Infanto naskas!!

LA MEDIKO *enpasas del operaceyo havante sangizita manui, lavas sua manui.* Feko

QUARESMA CENO

Strado.

La MENDIKANTO *stacas avan la afisho.* LE SURDA E MUTA *sidas an la centrala tablo. L'altra du tabli ne esas okupata.*

LE SURDA E MUTA *gestas. Indikas la afisho qua proklamas 'Ocido.'*

PORTISTO DI JURNALI. Atencez

L'OLDA GARSONO *kompras exemplero.*

PORTISTO DI JURNALI *ekiras.*

La MENDIKANTO *manivelagas la turn-orgeno.*

Funerala procesiono proximeskas dedextre. Sarkeskorti nigre vestizita portas la tablo del atiko. Sur la tablo jacas LA MATRO *en sepulto-tuko, expozita. La manui sur la pektoro.* LA KLERIKO *marchas dop la tablo.* LA PATRO *sequas kun* AGATHE. *Fine, dope, venas* ALEXANDER *portanta la sako.*

Homi venas desinistre.

La funero-procesiono kolizas kun ta homi meze dil strado. Li obstruktas la voyo, klozas la pugni,

brandisas nepagita fakturi. La sarkeskorti depozas la tablo.

HOMI. Debaji!

HOMULO. La bakisto

HOMINO. Lokaco-preco

HOMI. Pekunio!!

Li avancas al kadavro, frenezioze traserchas ol.

KLERIKO *apelas li.* Kara kongregaciono!

HOMI *jetas shifoni a la tero. La kadavro jacas nudigita.*

JENTILULO NIGRE VESTIZITA. Nula pekunio—nula funero!

La sarkeskorti abandonas la tablo.

KLERIKO *sospiras, presas la manuo dil* PATRO. *La kadavro jacas abandonita en la strado.*

ALEXANDER *adiras. Li retretas. Lu arachas la vesti de sua korpo, kovras la kadavro.*

KLERIKO *sukusas la kapo, ekiras.*

ALEXANDER *prenas la kadavro en sua brakii.*

HOMI *desaparas portante la tablo.*

LE SURDA E MUTA *staceskas, movas la pavi dil strado, exkavas tombo per la manui.*

ALEXANDER *pozas la kadavro aden la tero. Homi spektas del omna fenestri.* LISSI *pazas adsur la balkono.*

LE SURDA E MUTA *klozas la tombo.*

PORTISTO DI JURNALI *retrovenas portante jurnali.* La traco dil ocidero

ALEXANDER *portas la sako sur la shultri.*

PORTISTO DI JURNALI. La kapo es en la sako!

AGATHE *genupozas avan* ALEXANDER, *kisas lua manui.*

L'OLDA GARSONO *alerte regardas lu.*

KINESMA CENO

Bersilo.

LA YUNINO. Dormez, infantulo, dormez, mea amata.
Klozez tua blu okuli, tu es ya amata.
Omno es sekur e tacem quale morto kava.
Dormez, nenecesa esas ke tu esez brava.
Anjeli de cielo, tam dolca mem kam tu,
Flotacas al bersilo, ridetas ya a tu.
Ankore Paradizo esas, mea karulo,
Quan tempo, ho ve, balde facas nulo.

Fino dil triesma akto.

QUARESMA AKTO

UNESMA CENO

Magazino.

Lito. Kandelo sur la tablo. Muro dope.

AGATHE *desbutonagas sua robo, desligas la hararo, prenas skrib-papero, skribas.*

VOCO. Vespero ante festo!

AGATHE *faldas la letro, ridetas, portas ol al lito. La kandelo vaciletas.*

AGATHE. Amato

Bruiso ye la pordo.

VOCO. Polisez la shui!

AGATHE *tresayas, prenas la vesto e sutas. El ridetas, presas la letro a sua labii, pensemeskas, ploreskas. La kandelo vaciletas. La vesto falas adsur la pavimento.*

AGATHE *dormeskas. La muro divenas peizajo. Steloza cielo. La kandelo extingesas da venteto. Suno e luno levas su.*

ALEXANDER *stacas ye la fora extremajo dil peizajo.*

AGATHE *extensas sua brakii.* Venez!

ALEXANDER *iras direte tra la peizajo ad elua lito.*

AGATHE *donas la letro a lu.*

ALEXANDER *sideskas apud la lito.* Ne plorez!

AGATHE. Lilaci

L'arbori florifas.

AGATHE. Vento suflas

ALEXANDER *karezas el.* Papiliono!

La horlojo sonas.

ALEXANDER. Mea fato

AGATHE. Me sequos tu

ALEXANDER *ridetas.* Infanto!

Stelo falas trans la sunlumoza peizajo.

ALEXANDER. Omno diferas

Kisas el. La peizajo esas desaparinta. La muro riaparas. ALEXANDER *esas foririnta. La kandelo itere flamifas.*

AGATHE *vekas.*

VOCO. Levez vu!

La kandelo vaciletas.

AGATHE *saltas ek la lito, kuras al kabineto, ekprenas brancho artifical, presas ol a sua pektoro.* Printempo!

La magazino obskureskas.

La peizajo riaparas, nun griza, monotona.

ALEXANDER *vekas sur benko, trovas la sako, kurioze regardas ol.*

Salono.

LISSI *jacas sur la sofao.* LA MEDIKO *tenas elua pedi en sua gremio. La pupeo sidas sur stulo.*

LISSI *ventizas su.*

LA MEDIKO, *pala, havanta kava okuli.* Amato

LISSI. Forigez la manui!

LA MEDIKO *karezas el.*

LISSI *pedofrapas lu.*

LA MEDIKO *tiras morfin-siringo ek sua posho, siringagas su.*

LISSI *ocitas.*

LA MEDIKO. Blanka musi!!

HELPANTO *eniras.*

LA MEDIKO *pozas manuo aden sua boko, ektiras la denti.*

LISSI. Ol krulas

HELPANTO. Triesma etapo!

LA MEDIKO *inklinas su super la pupeo, metas obskura orel-binoklo.* Gravida

LISSI. Sarko!

LA MEDIKO. Parturo

Tiras kultelo de sua posho, poniardagas la pupeo.

HELPANTO. Pekunio!

Injektas la siringo aden la kapo dil MEDIKO.

LA MEDIKO *falegas.*

LISSI *shovas lu for la sofao.*

HELPANTO *pozas manuo aden la vestono dil* MEDIKO, *ektiras acioni.* Or-mineyi!

LISSI *sidigas la pupeo en sua gremio.*

HELPANTO *tranas la kadavro per olua hari. Hari restas en lua manui.*

LISSI. Mortinta es mortinta!

HELPANTO *jetas la kadavro ek la fenestro.*

TRIESMA CENO

Tablo e stulo.

La sako jacas sur la tablo. ALEXANDER *sidas sur la stulo.* ALEXANDER *apertas la sako.*

LA KAPO *ekfalas.*

ALEXANDER *retrotiras su.* Mea kapo!

LA KAPO. Mea korpo

ALEXANDER. Ka me mortigesas?!

LA KAPO. L'Ocidero vivas

ALEXANDER. Lu esas pardonata

Vento-frapo.

ALEXANDER. Lu esas en la tombo

LA KAPO. Expiaco!

ALEXANDER. Me vivas vice lu

Obskura lanterna lumizesas.

En olua lum-radio aparas L'OLDA GARSONO, KOMISARIO, POLICISTI.

L'OLDA GARSONO *indikas* ALEXANDER *per la fingro.* Ocidero!

KOMISARIO *arestas lu.*

L'OLDA GARSONO *levas sua chapelo.* Rekompenso

KOMISARIO *trovas la sako.* La kapo es en la sako!

QUARESMA CENO

Korto e jurio.

KLERKO *e* JUDICIISTO *sinistre. Avan li la* STATAL ADVOKATO. *La* JURIO *dope. Dextre l'audantaro:* LA HOSTO, LA GASTO, JENTILULI, PROSTITUCATINI, MENDIKANTO, PORTISTO DI JURNALI, PORDISTO; AGATHE *stacas avan li ye la greto. Avan el, la testo-plaso, en ol* L'OLDA GARSONO. ALEXANDER *sidas sur stulo apud ol.*

JUDICIISTO, *tenante la sako per la manui.* La Kapo esas pruvo

LA KLERKO *afirmas per kapsigno.*

JUDICIISTO. Akuzato!

ALEXANDER *regardas lu.*

JUDICIISTO. Ka vu deklaras vu kulpoza?

KRIO. Ocidero!

AGATHE. No!!

JUDICIISTO. Tacez!

L'OLDA GARSONO *levas manuo*. Me juras

JUDICIISTO. 'Per Deo'

L'OLDA GARSONO. Amen.

JUDICIISTO. Statal Advokato!

STATAL ADVOKATO *staceskas*. Sinioro!

JURIO *staceskas*.

STATAL ADVOKATO. Homulo mortigesis

ALEXANDER *regardas lu*.

STATAL ADVOKATO. Okulo por okulo

AUDANTARO *inklinas su adavane*.

STATAL ADVOKATO. Mort-puniso!

Sideskas.

JUDICIISTO. Akuzato!

ALEXANDER *tacas*.

JUDICIISTO. La korto nun retretez.

KORTO *e* JURIO *retretas. La judicieyo vakueskas.* AGATHE *ed* ALEXANDER *restas sole*.

ALEXANDER *turnas su, vidas* AGATHE.

AGATHE *ridetas*. Me sequos tu

ALEXANDER, *konfuzigata, sizas sua fronto*.

La judicieyo plenigesas. KORTO *e* JURIO *rivenas*.

LA YUNINO *aparas en la* AUDANTARO, *hungregita, tenas sua infanto a la sino*.

JUDICIISTO. Per la nomo dil rejo!

Omni staceskas.

JURIO-CHEFO. Kulpoza!

LA YUNINO *prizentas sua infanto al korto.* Hungreganta!

KOMISARIO *retroe tranas el.*

JUDICIISTO. Kondamnita a morto

Omni sideskas.

ALEXANDER *staceskas.*

Taco.

ALEXANDER. Me esis mortigita

JUDICIISTO. Nula espritaji!

ALEXANDER *prenas la* KAPO, *prizentas ol.* Mea propra kapo

Ridegacho.

KRIO. Nu! Bonege!

ALEXANDER. Me expiacas

JUDICIISTO. La korto ajornesez!

ALEXANDER. Omni esas ocideri

Tumulto.

KRIO. Al dementerio!

Fino dil quaresma akto.

KINESMA AKTO

UNESMA CENO

Che la Kartomanciisto.

La KARTOMANCIISTO *sur la sofao.* LA YUNINO *sinistre;* LISSI *dextre. La stulo opozita a la* KARTOMANCIISTO *esas obskura.*

KARTOMANCIISTO *intermixas la karti.*

LISSI *tranchas la pako.*

KARTOMANCIISTO *prenas duimo dil pako en singla manuo, pozas li amba facio al tablo.* Odio

LA YUNINO *e* LISSI *regardas l'una l'altra.*

KARTOMANCIISTO *donas la pako a* LISSI.

LISSI *ektiras karto.*

KARTOMANCIISTO *pozas ol facio adinfre.* Ulu es hike!

LISSI *levas la manui pro teroro.*

LA YUNINO *ektiras kultelo. La* KARTOMANCIISTO *obskureskas.*

La stulo lumizesas.

Li hastas l'unu a l'altru. LISSI *falas adsur la kultelo;* LA YUNINO *shovas ol aden elua pektoro dum ke* LISSI *mortale strangulas el.*

La stulo obskureskas.

Stertorado.

DUESMA CENO

Dementerio.

HOMI *havanta la formi di bestii.* HELPANTO *centrale.*

LA DEMENTI *reptas cirkume.*

HELPANTO *acensas la trono.*

VOCO, *extere*. Numero 20

ALEXANDER *eniras.*

HELPANTO *pozas krono adsur sua kapo.*

ALEXANDER *falas, reptas per quarpedi.*

TRIESMA CENO

Strado.

L'OLDA GARSONO *avan la kafeerio.*

PORTISTO DI JURNALI. Mortigo!

ALEXANDER *preterpasas duktata.*

L'OLDA GARSONO *pendigas su.*

QUARESMA CENO

Karcero.

Nokto. ALEXANDER *katenizita. Stango-treliso dope.*

Matida frapeti.

AGATHE *eniras portante kandelo.* Me salvos tu!

El asumas lua kateni.

Taco.

La pordo apertesas.

ALEXANDER *ekiras.*

La stangi lumizesas.

Jentiluli portante fraki cirkum eshafodo.

La JUDICIISTO, *la* STATAL ADVOKATO.

KLERIKO *eniras.*

AGATHE *ridetas. La chambro obskureskas. La cielo aparas. Korkansoni kantata del turmi.*

KINESMA CENO

Tombeyo.

Sunlevo.

ALEXANDER *eniras portante la sako.*

L'OCIDERO *acensas del tombo.*

ALEXANDER *donas la sako a lu.*

L'OCIDERO. La sako esas vakua

ALEXANDER *marchas al tombo e decensas.*

La suno levas su.

L'OCIDERO *extensas la brakii.* Me amas!!

Fino dil kinesma akto.

Ivan Goll

LA NEMORTIVO
Du Akti

Yvan Goll

Skriptita 1918; publikigita 1920

ROLI

La muzikisto SEBASTIAN
OLGA
BALONO, *fotografisto*
TERPROPRIETANTO LUPUS
LA NOVA SPOZULO
LA NOVA SPOZINO
JENTILULO PORTANTA CILINDRA CHAPELO
IMPOST-OFICIRO
POLICISTO
STRAD-ORATORO
KONFITERIO-SENDPUERULO
TURBI

UNESMA AKTO

La studieyo di muzikisto ed inventero di instrumenti muzikal. Muzikala kompozur-libri, violinuyi, ed altra kozi dissemita omnube. Apud la dextra muro, avan gotika fenestro, granda bruna pianolo simila ad harmoniumo. Sinistre granda fenestro esas super bulvardo, en qua homi ed automobili preterpasas dum la tota dramato; ta agadon on povas simular per filmo. La muro central esas blanka e vakua: sur ol aparas, segun instructioni, grand afishi per filmo, parti di jurnali, od reala filmi. SEBASTIAN *ed* OLGA *stacas en la studieyo.*

SEBASTIAN. Me esas mendikanto che kordio e burso, Me nultempe duktos tu al Café Astoria! Fripono, qua ne juas anjelatre.

OLGA, *tenas granda bergère palio-chapelo e brandisas ol tro avide ek la fenestro. Sur la trotuaro, apud stradolumizilo, lietnanto videsas regardar tra la fenestro.* Me amas tu. Ma quale tolerar ol sen kafeo glaciizita e l'envidioza regardeti dil siorineto Rosheim? Nur pensez: mea nova korsajo!

El inklinas su del fenestro.

Me amas tu. Adminime ne regardez me, por ke tua kompatinda kordio ne sangifez! Tu esas pos omno mea artisto, mea deala proxeneto.

El jetas kiso al lietnanto.

Tu sufros: To esas tua grandeso! Tu kompozos simfonio. Ka fitas mea bolero?

SEBASTIAN. Haltez, tu es ankore mea yunino. Kad ito esas yusta konkurso? Kontre l'omna kavalriani e l'omna blond elevatoristi quale kontre furioz anjeli la martiro mustas konkursar. Me ne esas homala! Maxim amata Olga!

Lu iras al pianolo e pleas harmonio.

Ka tu audas la tremolo? A quo kompare esas kolini dum printempo. Me rangizas tu alte super omna amorantini, super Duse e super la princino di Saxonia e Beatrice e...

Dume OLGA *manusignifis tra la fenestro til ke el ekfalas flotacante.* SEBASTIAN *extazigis su e pleas la sequanta melodio e kantas dum ke lu pedalagas:* 'Mea kordio, ol esas abeluyo.' *Dume turbo asemblas su avan la fenestro; en ol esas la* KONFITERIO-SENDPUERULO, *la* JENTILULO PORTANTA CILINDRA CHAPELO *e* POLICISTO.

Ka tu audas? Me konsolacas vu, kompatinda pediranto. Venez ed audez la dolceso di ta chagreno-toni. Quale disko-jetanto, flexeble me eksendas tu, stradomelodio, al tota homaro. Ka ne semblas, quaze me embracis vu...?

KONFITERIO-SENDPUERULO. Ka vu savas, ke vua fiancitino iris ad Apulia? El embarkis brilanta espresotreno. Ma el portis lakrimo sur sua farbizita cilii kande el kompris ca meringi quin el deziris ankore donar a vu...

JENTILULO PORTANTA CILINDRA CHAPELO. Me esas vua patrono. Ka vu rikonocas me?

Lu jetas ad il burso.

Me kompras vua genio. Me kompras vua bona digesto. Me komendas granda flava afishi por vua koncerti.

Sur la dopa muro aparas granda afisho: 'LA GENIOZO MUZIKAL: SEBASTIAN, NEPOTO NATURAL DI BACH!'

Vu esas mea individidiuo!

SEBASTIAN. Mizerikordio, sioro! Quon me ultempe facis kontre vu! Kompatez me: me esas nenociv artisto. Lasez a me mea nefamoz obskureso. Lasez a me la tristeso qua flogas me, e quan mea kareta Olga lasis a me. Ka vu forsan blasfemas?

POLICISTO. En la nomo dil lego: vu apartenas al stato. La komuna socio reklamacas vu, ma vu ne darfas reklamacar hungrego e soleso.

LA TURBO. Liberigo social!

Sur la dopa muro aparas granda red afisho: 'LIBERIGO SOCIAL! BENIGNESO HOMAL!'

POLICISTO. Soleso esas severe interdiktata! Me reprimandas vu! Vu mustas omnadie manjar bifteko e promenar en la parko! E minimo de laboro, ka ne?

Homulo klimas adsur la fenestro-solio e desfaldas jurnalo tam granda kam su ipsa; lu esas la JURNALISTO. *Lu krias:* 'Sebastian, la santa muzikisto dil populo!' *Saminstante aparas sur la dopa muro per dika nigra literi de jurnalo:* 'SEBASTIAN, SANTA MUZIKISTO DIL POPULO!'

JURNALISTO. Hura!

La TURBO *klamas. Pose dispersas su. Tra la pordo eniras* LUPUS, LA TERPROPRIETANTO.

LUPUS. Famoza maestro!

SEBASTIAN. Pardonez, sro Lupus, ne misevaluez me. Esez kandida. Me savas, ke me debas sisadek «mark»-i a vu. Me laboregas por ol die e nokte. Me

savas perfekte, ke sisadek «mark»-i por tala vidajo e musi sub la lito ne esas tro multa. Ho, me savas omno. Nur du plusa yari de pacienteso, sro Bonfacanto, lore me finigabos mea quaradek-e-sepesma opero! Sro Lupus!

LUPUS *havas un oreleto ed un tam granda kam manuo; ton lasta lu desmetas parolante.* Estimata maestro!

Lu tiras pagino skribita ek la posho dil vestono e duras, lektante.

Me juis vua shokiganta muziko.

Lu sternutas.

Pardonez me! Vu donas la maxim granda honoro a mea domego. Vu ...

Lu metas nazbinoklo.

Vu, vu ... me donas mea honorpromiso ke nula ushero vartas vu en la koridoro! Atencez, ridez! Permisez me ca—jokajo, quale on dicas. Lupus venas ad Orfeo, emocanta e ploranta.

Lu mungas su.

Kurte, ni esas honestuli, ka ne, bona komercisti, *maneschome*, do ni kunkomercez. Canokte me apertos la grand Amerikana mond-kabareto por honorizar vu—en la basamento—por konsakrar vua genio. Ka vu deziras plear la nova kansono popular pri l'abeluyo po du milioni?

Ruzoze.

Nu, po dek milioni? o dekeun milioni?

Pro ke SEBASTIAN *ne respondas, lu rapide kuras al fenestro e klamas al* TURBO:

Publiko! Falez aden mea brakii! Me deskovris la maxim granda geniozo! Venez ek via litchambri, kontori, e telefon-echopi a la maxim cielala di hori teral!

Nemediate sequas granda tumulto. L'omna bruisi dil strado invadas la chambro: sonado di automobil-korni, kloshi di tramveturi, klami di pueri, kliktado di kateni. L'anunco di LUPUS *aparas per brilanta literi elektral sur la dopa muro. Pro zelo* LUPUS *falas ek la fenestro e la* TURBO *triumfante forportas lu. La tumulto diminutas.* IMPOST-OFICIRO STROHHALM *eniras.*

STROHHALM. Me serchas sro Sebastian.

SEBASTIAN. Me esas lu.

STROHHALM *posturas havante papero-bloko quan lu tranas per brueto.* Vua unesma, familial, e duesma nomi!

SEBASTIAN. Sebastian!

STROHHALM. Atencez. Me esas autoritato. Ka vu deziras dicar, ke vu esas ja tam granda kam Charlot o Goethe, qui havas nur unika nomo? Vua qualesi, sioro!

SEBASTIAN *indikas per fingro la kasqueto striizita verde e rede di* STROHHALM. Quo signifikas ta uniformo?

STROHHALM. L'imposto-kontoro, sioro. La vera povo.

SEBASTIAN *forprenas la kasqueto e pozas ol adsur sua propra kapo.* Ka nun?

STROHHALM. Vu uzurpas del publika homo qua me esas! Ka vu agnoskas ke to esas *lèse-majesté* kontre la guvernerio dil populo?

SEBASTIAN. Nun *me* povas taxar *vu!*

STROHHALM. Vu havas revenuo de dek milioni. Vu volas fraudar la guvernerio.

Lu apertas sua ledra rezumuyo.

Voluntez pagar kelke akonte ante canokte!

SEBASTIAN *jetas la verda kasqueto ek la fenestro.* En la nuna tempo me ankore kolokas mea pekunio en Europa Enkorpigita, en infanti, bir-gobleti, e kamizi. Cainstante mea kapitalo ankore restas en la poshi dil jentiluli Mastro Buchisti e lia Dorlotanta Yunini.

Duktas lu al fenestro ed apertas ol.

La publiko esas extere!

Quik la TURBO *itere esas avan la fenestro e recevas* STROHHALM, *qua klimas klamante ek la fenestro. Lua kasqueto esas jetita adibe ed adhike, lu ipsa esas pecigita.*

STRAD-ORATORO *klimas adsur la fenestro-solio, qua de nun esos tribuno.* Kamaradi! Exteri! La honoro di nia laboristi esas atakata! La meskina stat-autoritato havas ... nia miraklo-homo...

La TURBO *joyegas, klamas:* 'Sebastian! Nia santulo! Nia kamarado!'

Samatempe ta vorti aparas lumizita sur la dopa muro. Dume SEBASTIAN *absorbeskas en sua muziko quaze nulo eventabis, e pleas per sua pianolo la melodio di:* 'Mea kordio, ol esas abeluyo,' *akompanas su per la vorti:*

> La mondo, ol esas klubo di militisti
> Ed en ol homi esas frati!

JENTILULO PORTANTA CILINDRA CHAPELO. Atencez, vi homi, la maxim granda muziko dil yarcento! La pumpistaro pleas fanfaro!

Fanfaro de kelka trumpeti dope. La TURBO *ululas.*

Lu, via liberiganto—

Kelka voci: 'Hura!'

—aparos en la mond-vodevilo canokte, enireyo an la stradeto di Rati, pleo komencas ye duadek kloki.

Fanfaro.

Reduktit admiso-pago por organizuri di veterani e grupi dedikata al amo por la homaro!

Fanfaro. La fenestro klozesas. OLGA *ridetante eniras, la hararo desligita.* BALONO *eniras dop el, obeza, redatra, havanta kurte tondita hararo, pintizita barbo, ed okuli brilanta e salianta.*

OLGA, *per embraco-gesto.* Sebastian, me amas tu, me adportis lauri por vu de Grekia. Ha, me obliviis mencionar, ke me mariajis me kun la viro qua maxim multe amas me, e nur pro ta motivo! E ka me ne esas tua zeloza fanatiko? Ka tua chagreno qua ecitas la mari e sendas la kordii homal adsupre a cielo?

SEBASTIAN *kisas elua manuo.* BALONO *pazas avane e rigide reverencas.*

Mea spozulo, Balono, plue valoras a tu kam naciono: lu esas tua amiko!

BALONO *reverencas.*

Lu amas me nur por atingar tu. Lu es la maxim…

BALONO, *manuo sur la kordio.* Me pregas, siorino, ne esforcez, me ipse agos.

A SEBASTIAN.

Me esas ... me esas la chefa fotografisto di Kairo. Me esas anmo-fotografisto, to esas, me povas eternigar vu sendolore; vu vivos en l'okuli ed en la memori dil homaro. Vu ipsa, tamen, desaparos, vua chagreno, vua imensa e stupida artisto-dezirego desaparos. Vu divenos nemortiva segun la maxim kemikala senco dil vorto—arjento-broma papero e hidrogen-oxido; kurte: me filmigos vu. Sendolore—ho, tante sendolore! Vu vivos eterne ma vu esos permisata obliviar; vu havas l'avantajo qua mankis mem a la heroi di Homeros, mea nobla ancestri en Orkus—

Reverencas.

—vu oblivios—Olga, mea spozino, e vu ipsa anke, mea amiko. Ma vua arton me dissemos tra la mondo. Un questiono: Ka vu ne ja facis testamento?

SEBASTIAN. Nu, ma, ka me mustas, quale on dicas, poke mortar?

BALONO. Se vu deziras tale dicar, yes, forsan poke.

Dume OLGA *sideskis sur kanapeo e signas a* BALONO. *Lu iras vers el.*

OLGA. Facez ol, Sebastian, lu amas me.

BALONO. Konsentez, mea amiko.

Lu atingis OLGA *e pozas brakio cirkum elua tayo. El embracas lu.* BALONO *duras parolar a* SEBASTIAN.

Me simpatias omna granduli. Quankam me ya desestimas arto ipsa, la rotacado dil tero...

BALONO *ekiras l'embraco di* OLGA, *tiras fonografilo ek valizeto, pozas fonografuro adsur ol, tensas ol, e rapide retroiras aden la brakii di* OLGA.

FONOGRAFILO. La rotaco dil tero esas to di automat...mat...ma...rrr...

BALONO. Vartez dum instanto.

Lu itere saltas del kanapeo e ritensas la fonografilo. Pose retroiras ad OLGA *quale antee.*

FONOGRAFILO. ...mato. La piktisto piktas sintezi sur la muro. La poeto opinionas, ke lu atingos Deo per ali vortala, ma ka la borgezo paganta la fakturo demandas, demandas...a...a...

La fonografilo itere haltas. BALONO, *qua dume absorbeskis en un de la kisi di* OLGA, *tresayas, hastas al fonografilo e ritensas ol per ta vorti:* 'Vartez dum instanto!'

...to? La borgezano deziras entuziasmeskar por plu bone dormar. Lu deziras mashini—patentizita, diplomizita, premiizita ... do me desestimas arto qua krias a cielo e ne konsideras digesto ... ttt ...

BALONO *staceskas.* La fonografuro hike finas. Tro trista. Tante interesiva! Me pregas, un plusa sekundo. Regardez quale nia komuna deino joyas! Ka vu ne joyas pri la joyo quan me donas ad el? Nun sato. A komerco!

Lu ektiras sua burso.

Incidente, ka vu savas, ke vua populara kansono esas plajiuro? Dum l'ero di sentimentaleso ol esis kantata da prostitucatini ed abeli. Ma to ne importas. Vu esas geniozo. La pumpistaro konfirmis ol per fanfaro. Vu ganas honorario di dekeun milioni; to ne esas multa dum ero en qua struchi vendas lia plumi ed Olga, nia amato, portas nula chapelo. Donez a me vua anmo, kad vua artist-anmo po duadek milioni? Nu, ni dicez, ka po duadek-e-kin? Pos omno, Olga ya amas vu!

OLGA. E fidele til la morto dil anmo!

SEBASTIAN. Ne plus koaktita vivar! Ne plus luktar kontre nedormiveso, portar surtuto di qua omni vidas la frotiteso. Ne plus koaktita deziregar, fular pianoli, e manjar la pedi di bovyuno en raguto: beateso, mea dolca anjelo Balono, e sennoma!

Lu embracas BALONO. BALONO *tiras tufo de bank-bilieti ek sua burso e donas oli a* SEBASTIAN. *Saminstante, duadekekin bruna bank-bilieti aparas sur la dopa ekrano.*

BALONO *extensas su avan* SEBASTIAN. Incidente, ka vu ja vidis mea nova kol-ligilo? Silko de Lyons. Bona komprajo. E mea kravato-pinglo? La maxim granda diamanto en la mondo: ol reflektas la pluvarko e l'omna fonteni di Versailles. Ma ico ... regardez atenceme ... ol eventas sen doloro, quale vua anmo movas aden ca mikra lenso dil fotografilo, ibe sub mea kamizo-fronto.... Tote sendolor operaco: bonvole mortez e respirez vua anmo precoza aden mea fotografilo....

SEBASTIAN *falas feble aden la brakii di* BALONO.

Talamaniere. Ni heredas nia libereso ed anke lua muziko. Ni esos milionozi....

BALONO *arachas la bank-bilieti del rigida e klozita pugno di* SEBASTIAN.

OLGA. Permisez me lakrimifar nur tri lakrimi!

BALONO. Lu mortis per hipertrofio dil cerebulo.

OLGA. Permisez me esvanar unfoye pluse, me debas to a ta qua nun obliviesas, ma anke al audantaro.

El reverencas gracioze.

Kurteno.

DUESMA AKTO

La sama chambro del unesma akto, ma vice pianolo esas giganta buxo di fotografisto; vice la partiticioni esas kadri por fotografuri, boteleti, e l'omna acesoraji di studieyo di fotografisto. Sur la dopa muro ta anunco lektesas:

ANMO-FOTOGRAFADO
UN MARK DUADEK PO DEKEDU KOPIURI

La kurteno acensanta revelas BALONO*, qua portas blanka tuniko e genupozas avan* OLGA*, qua stacas apud la fenestro traregardante.*

BALONO, *la manuo sur sua kordio*. Nu, do, amez me!

OLGA. Ho neimitebla deziregado! Ube esas Sebastian?

BALONO. Tu insultas me!

OLGA. Sebastian foririnte! La steli ploras. Ube tu esas? Ho nekonocato, kande tu forraptos me?

BALONO. Me ne devis mortigir lu. Quante posedo profitas me; muliero amas nur per deziregо. Mem hodie karceri esas tro humida. E reumatismo esas heredal en mea familio. Ma quo povas eventar a me? Mortigar e sustraktar anmi ne esas krimino, ka ne? Me ne furtis un moneto-peco de lu, me furtis nur lua blond amorantino, e lo ne esas krimino! Okuli forturnita pro shamo, homi e la lego ignoras ta agi.

OLGA, *reveme, apud la fenestro*. Tua obskura lokli quale obskura cedri sur la Kaukazo. Me esis la blanka nimfo en la lageto di tua okuli.

Pasas al spegulo.

Ka me esas belega? Ta qua posedas me ne vidas mea beleso! La vinkita muliero esas nur blonda, ma ora esas la muliero quan on deziregas. Lasez me irar, lasez me fugar! Trans la mortinta monti di realeso vers la flamifanta nubi di dezirego.

Quale en l'unesma akto, la rigida lietnanto aparas en la strado e manusignifas. El inklinas su ek la fenestro.

BALONO. Tu volas trompar me! Nefideleso! Jaluzeso kriachas en mea sango. Me imperas tu: amez me!

OLGA. Me deziras navo-vehar sur la Nilo sub la pedi dil Sfinxo! Kad esas vera, ke Sebastian ne esas mortinta?

BALONO. Lua anmo esas hike.

Lu batas sua kamizo-fronto.

Ca mikra fotografilo esas mea buxo di Pandoro plena de dubiti infernal. Canokte me mustas retrodonar lu a tu, tua Sebastian; me lasos ke lu riviveskez en la Mondo-vodevilo.

Nove spozigita duo eniras, la NOVA SPOZULO *portanta nigra frako e longa reda ganti; la* NOVA SPOZINO *portanta stradorobo e nur mirtokrono en la hararo. Saminstante la afisho sur la dopa muro flagras per diversa kolori.*

NOVA SPOZULO. Kad on povas hike nemortiveskar?

La NOVA SPOZINO *ridetachas.*

BALONO. Per irga posturo. Kad vi preferas un en dokumentaro o sur tresto? Kad vi deziras busto o plena-vizajo o sidante o stacante?

NOVA SPOZULO. Kad vere nemortivigita?

BALONO. Til la lasta gravideso e parturo!

NOVA SPOZINO *regardas adinfre sua korpo*. Ho ka vu povas ja vidar?

NOVA SPOZULO. Do. Nula stacala portreti. Nu, ma busto aparas senkapigita!

BALONO. Iluzionala gilotino, quale on dicas! Ma tote sendolora. Ultre to, me vendas famo; vua kapo pendos en omna butik-fenestri ed en albumi ek reda plusho. Mem via nepoti karezos vi per marmeladizita fingri: vi esos nemortivigita.

NOVA SPOZINO. Ka vu anke facas anmo-fotografado?

BALONO. Nur di geniozi. Altre ol ne valoras.

NOVA SPOZINO. Felix es geniozo.

NOVA SPOZULO. Ma me preferas retenar mea anmo.

BALONO. Kad vu esas forsan muzikisto?

NOVA SPOZULO. Me nur povas yodlar.

NOVA SPOZINO. Certe! En lua fako lu es geniozo.

Dume OLGA *transpasis al kanapeo e frenezioze signas*. SPOZULO *remarkas el e proximeskas el sekrete de l'altri*.

NOVA SPOZULO, *a sua spozino*. Amalia, tu marveloza yunino! Uldie ni single mustas sole mortar. Ni mustas sole lasar ni nemortiveskar. Spozigita homi forsan dormas en la sama lito, ma en aparta sarki....

Lu nun atingas OLGA. *El jetas kiso a lu. Lu quik hastas ad el e sizas elua mami.*

OLGA. Karulo, ka vu deziras fugar kun me? On prizentas la maxim bona ostri en Chicago sur la teraso dil Palaco Hotelo. Ho mea dezirego!

NOVA SPOZULO. Ho mea murmurant anjeleto, vua delikata brakieti esas quale frajil aleti. Ni povus dum la printempeto flugar a la kolineto.

Lu yodlas.

OLGA. Beateso.

BALONO *okupas su per sua aparati. Dum la supra ceno lu blotisabis sub la nigra tuko. La* NOVA SPOZINO *restis rigide regardante la fenestro, en la koketa posturo quan lu donis ad el. Antee, lu querabis lua fonografilo, qua kontinue bramas:* 'Ridetez, me pregas! Agreabla expresuro, me pregas!'

NOVA SPOZINO *subite staceskas.* Karl, me timas! Me ne volas! Me esas abandonita! Ube esas la policisti?

El violentoze apertas la fenestri.

Ocido! Ocido! Lasez me, vu nemortiviganto, vu anmo-mortiganto! Vu es kalva!

TURBO *asemblas su en la strado.* LUPUS *klimas adsur la fenestro-solio ed diskursas.*

LUPUS. Ube es Sebastian? Li forprenis mea kapitalo! Me vane konstruktis vodeviloteatro! Lu esas mortigita! Mea dekeun mili—ed ante nun la programi esas imprimita!

Dope aparas la afisho dil unesma akto. BALONO *rapide renversas la fotografilo, queras la pianolo de angulo, sideskas avan ol, e pleas la kansono pri l'abeluyo. Omnu esas ravisata.*

BALONO. Jentiluli! Kamaradi! Envidiema enemiki dil nuna stando! Kad vu audis la geniozo plear? Kad lu es mortinta? Me negas to. Lupus esas difamanto! Tamen, forsan lu ya esas mortinta: ma canokte me igos la Maestro riviveskar!

Dope aparas la nova anunco: 'RIVIVIGADO DIL MORTINTO! ARTO ETERNE VIVAS! SEBASTIAN, DEO POR LA BORGEZARO!'

Venez, vi omna, al gala-festo canokte! Ol komencas nun! Sebastian, riviveskez! Me vokos ol trifoye—tam balde kam l'omna bilieti esas komprita che la kontoro....

LUPUS, *inklinanta su al orelo di* BALONO. Bona komerco! Ka ni asociez ni?

FONOGRAFILO, *preparata da* BALONO. La pleo komencas! La geniozo dormis til nun. Lu inventis nova simfonii. L'inspirata amorantino Olga jus retrovenis de sua voyajo mieltempal a la monti Gaurisankar!

SEBASTIAN *aparas per filmo sur la dopa muro.* Olga, amatino, donez a me chagreno! Lasez me sufrar! Ube esas soleso? Homi, homi, sempre ed omnube!

OLGA. Esis dezirego qua retrovokis tu, dezirego qua itere morge mortigos tu, mea eterne amata viro!

La pumpistaro pleas la trumpet-fanfaro. La POLICISTO *fine eniras, kisas el e forportas el.*

Kurteno.

L'Adicion-mashino, Ceno Quar
Unesma pleo

L'Adicion-mashino, Ceno Quar

L'Adicion-mashino

Dramato en 7 ceni

Elmer Rice

1923

ROLI

SIORULO ZERO

SIORINO ZERO

MARGRITA MARIA MABEL MOORE

LA PATRONO

SIORULO UN

SIORINO UN

SIORULO DU

SIORINO DU

SIORULO TRI

SIORINO TRI

SIORULO QUAR

SIORINO QUAR

SIORULO KIN

SIORINO KIN

SIORULO SIS

SIORINO SIS

POLICISTO

JUDY O'GRADY

YUNULO

SHRDLU

KAPO

LIETNANTO KARLO

JO

Ceni

CENO UN—Dormchambro

CENO DU—Kontoro

CENO TRI—Salono

CENO QUAR—Judicieyo

CENO KIN—Tombeyo

CENO SIS—Agreabla Loko

CENO SEP—Altra Kontoro

CENO UN

CENO: *Dormchambreto havanta 'akonto' lito* [*komprita per akonto*]*, tirkesto, e stuli. Leda lumizilo elektral super la lito havante un lampo brileganta e nuda. Un mikra fenestro, la rulskreno adsupre tirita. La muri paperizita per pagini kovrita per kolumni de numeri.*

SRO ZERO *jacas sur la lito, facio kontre l'audantaro, lua kapo e shultri videbla. Lu esas dina, flavpala, mikalva.* SIORINO ZERO *stacas avan la tirkesto ed aranjas sua hararo por la nokto. El evas 45, havas akuta traiti, griza strii en la hararo. El esas senforma en kotona noktorobo havanta longa maniki. El portas shui, super qui falas la laxa kalzi.*

SIORINO ZERO (*desligas la hararo*): Me tedesas pri ta filmi pri l' Westo. Ta omna bovgardisti kavalkas omnube e ludas per kordi. Me tote ne prizas to. Olti tedas me. Me ne komprenas pro quo li ne pleas plu multa rakonti quale *Pro dolc amoro*. Me prizas ta dolc amo-rakonti. Li es bon e sana. Siorino Dekedu dicis a me nur hiere, 'Siorino Zero,' dicas el, 'to quon me prizas es un de ta sana rakonti, havanta dolc e simpla amo-rakonto.' 'Tu es justa, siorino Dekedu,' me dicas. 'Es to quon me anke prizas.' Li pleas tro multa Westala filmi che la Roziero. Me tedesas pri li. Me pensas, ke ni ireskos a la Peter Stuyvesant. Li havas bona programo ibe merkurdie nokte. Esas komedio di Plumpo Delano titulizita *Marmalada*. Siorino Dekedu dicas pri ol a me. El dicas, ke ol es histeriale drola. Li piknikas en la ruro e li sidigas Plumpo apud celibino havanta granda boko. Do lu iracas e kande el ne atencas lu kaptas rano e faligas ol aden elua muslo-supo. E lore ke el manjas la supo la rano saltas ek ol direte aden elua boko. Quanta ridego! Siorino Dekedu dicis a me ke el tante ridis ke el preske esvanis. Lu ya povas facar jokaji. E li havas ta granda filmo di Gracio

Kareto, *Lakrimi di matro*. El es dolca. Ma me ne prizas elua vesti. Li havas nul stilo. Siorino Non dicis a me ke el lektis en *Filmlando* ke el ne lojas kun sua spozo. E lu esas elua duesma. Me ne savas, ka li divorcas o nur separas su. On ne supozus to per vidar el sur la ekrano. El aspektas tante dolc ed inocenta. Forsan to ne 's vera. On ne devas kredar omno lektata. On dicas ke ul milionozo de Pittsburgh amegas el e pro to el ne lojas kun sua spozo. Siorino Sep dicis a me ke sua bofratulo havas amiko qua frequentis la sama skolo kam Gracio Kareto. Lu dicas ke elua nomo tote ne 's Gracio Kareto. Elua justa nomo es Elizabeth Dugan, lu dicas, e ta omna naraci pri el gananta kin mili omnasemane es sensencaji, lu dicas. El 's tamen dolca. Siorino Ok dicis a me ke *Lakrimi di matro* es la maxim bona filmo quan el facis. 'Ne omisez spektar ol, siorino Zero,' el dicas. 'Ol 's dolca,' el dicas. 'Nur dolc e sana. Plorar!' el dicas, 'me preske ploris til morto.' Esas en ol parto kande ul granda kanalio de Anglia—e lu es mariajita—ed el es simpla ruranino. Ed el preske ameskas lu. Ma el sidas en la gardeno, uldie, ed el regardas adsupre ed ibe es elua matro regardante el, direte del nubi. Do tanokte el klefklozas la pordo di sua chambro. E yes ya, kande omnu 's en sua lito, yen venas ca granda kanalio de Anglia e kande el ne lasas lu enirar, quon lu facas ma apertas la pordo per pedofrapo. 'Ne omisez spektar ol, siorino Zero,' siorino Ok dicis a me. Ol esas che la Peter Stuyvesant merkurdie nokte, do ne dicez a me ke tu volas irar al Roziero. Le Ok spektis ol en l'urbocentro che la Strand. Li ofte iras al urbocentro. Quale ni—nule! Me supozas, ke kande ol fine venas al Peter Stuyvesant ta parto pri apertante la pordo per pedofrapo esos extirpita. Quale li extirpis ta granda ceno en kabareto en *La preco di vertuo*. Li ya agas krude en la filmi nuntempe. 'Ne es loko por yunino,' me dicis a siorino Dekeun recente. E kande li fine venas hike la duimo di

ol es extirpita. Ma tu ne irus al urbocentro—ne se sovaja kavali tranus tu. Tu vartos til ke li venas hike! Nu, me ne volas vartar, ka tu komprenas? Me volas spektar li kande l'omnu altra spektas li e ne monato plu tarde. Nu, ne dicez a me ke tu ne havas sat multa pekunio. Tu povus trovar sat multa pekunio, ya, se tu dezirus. Me vidas ke tu sempre havas sat multa pekunio por irar al bul-ludo. Ma por ke me havez bona tempo, lore ol sempre es: 'Me ne havas sat multa pekunio, me mustas spareskar.' Ne tante multe tu sparos! Me laboras tro multe nun por esar solventa, e tu parolas pri sparar. (*El sideskas adsur stulo e desmeteskas sua shui e kalzi.*) E ne parolez pri fatigeso. 'Me laboris multe dum la tota dio. Dufoye en la metroo diale es sat multa por me.' Fatigita! Quon tu dicas pri fatigita? Quo pri me? Skurante pavimenti e koquante tua repasti e lavante tua sordida vesti. E tu sidas sur stulo dum la tota dio ed adicionas numeri e vartas kin kloki. Es nula kin kloki e duimo por me. Me ne vartas nula siflilo. Me anke ne havas nula vakanci. E pluse me anke ne havas nula pag-envelopo omnasaturdie nokte. Me volas saveskar quo divenus tu sen me. E quon me havas per to?—laboregante til morto por facar hemo por tu. Quo por me, me volas saveskar? Ma esas mea propra kulpo, me supozas. Me esis folo mariajar me kun tu. Se me havabus raciono, me konocabus to quo tu es de komenco. Me deziras, ke me rifacez omno, me dicas lo. Tu esis facor mirakli, tu esis! Tu ne esis duror longe kom kontisto—ho no, ne tu. Nur vartez til ke tu komencabus—tu ostentus ad omnu. Esis nula travalio en la butiko tro grand por tu. Nu, me vartas—vartas por ke tu komencez—ka tu komprenas? Esas tre longa vartado, ya. Duadekekin yari! E me vidas nulo. Nulo eventas. Duadekekin yari en la sama travalio. Duadekekin yari morge! Tu es fiera pro to, ka ne? Duadekekin yari en la sama travalio e nultempe absentis dum un dio! To 's ulo pri

quo fiereskar, ka ne? Sidar dum duadekekin yari sur la sama sidilo, adicionante numeri. Quo pri esar la direktanto dil butiko? Me supozas ke tu obliviis pri to, ka ne? E me che hemo hike regardante la sama quar muri e laboregante til morto por facar ni solventa. Sep yari depos ke tu havis augmento di salario! E se tu ne ganos ol morge, me parios dolaro ke tu ne havos sat kurajo por demandar ol. Me ne selektis multo kande me selektis tu, me dicos al mondo. Tu ne es multo pri quo fieresar. (*El staceskas, iras al fenestro, e levas la rulskreno. Kelka fenestri lumizita esas videbla trans la korto. El ekregardas dum instanto.*) El ne promenos canokte, tu povas esar certa pri to. Ed el anke ne plus promenos nokte. Ne en ca domo adminime. (*El turnas su del fenestro.*) Ta mal debochantino! Imaginez, ke el venas por lojar en domo apud respektinda homi. Li devis kondamnir el a sis yari, ne a sis monati. Se me esus judiciisto me kondamnus el por la tota vivo. Debochantino quale el. (*El proximeskas la lito e stacas ibe dum instanto.*) Me supozas, ke tu regretas ke el foriris. Me supozas, ke tu prizus sidar che hemo omnanokte e spektar elua agado. Tu es ulo pri quo fieresar, tu es! (*El klimas adsur la lito por ekswichar la lumizilo.... Febla radio di lunlumo brilas del korto. La du formi esas obskure videbla.* SIORINO ZERO *enlitigas su.*) Tu plu bone ne komencez per homini, se tu savas to quo es bona por tu. Me toleris multo, ma me ne toleros to. Me laboregas dum duadekekin yari, facas hemo por tu e nula profito de to. Se tu esus irga sorto di viro tu havus decanta travalio nun e me havus ula komforto de mea vivo—vice esar nur sklavo, lavante poti e stacante apud la varmega fornelo. Me toleris ol dum duadekekin yari e me supozas ke me mustos tolerar ol dum plusa duadekekin. Ma tu ne komencez irgo per homini—(*El duras parolar dum ke la kurteno falas.*)

(*Kurteno.*)

CENO DU

CENO: *Kontoro en granda butiko. Parieti ligna e vitra. Meze dil chambro esas du alta skribtabli dorso an dorso. An l'una skribtablo esas* ZERO. *Opozite a lu an l'altra skribtablo, anke sur alta sidilo, esas* MARGRITA MARIA MABEL MOORE, *nebela, mezeva homino. Li amba portas verda okulklapi e papera maniko-shirmivi. Pendanta lumizilo elektral lumizas la du skribtabli.* MARGRITA *laute lektas numeri de amaso de papera bendi qua jacas avan el. Dum ke el lektas la numeri,* ZERO *enskribas oli adsur granda pagino quadrata havanta linei qua jacas avan lu.*

MARGRITA (*lektas laute*): Tri nonadekeok. Quaradekedu centimi. Dolaro kinadek. Dolaro duadekekin. Du dolari. Triadekenon centimi. Duadekesep kinadek.

ZERO (*neafable*): Plu rapide, ka ne?

MARGRITA: Pro quo hastar? Morge es altra dio.

ZERO: Ha, vu maladigas me.

MARGRITA: E vu plue maladigas me.

ZERO: Durez. Durez. Ni perdas tempo.

MARGRITA: Do ne esez tante imperema. (*El lektas.*) Tri dolari. Du sisadekenon. Okadekeun kinadek. Quaradek dolari. Ok sepadekekin. Qua vu supozas ke vu esas, he?

ZERO: Ne suciez pri qua me esas. Vu atencez vua laboro.

MARGRITA: Ha, ne imperez me tante multe. Sisadek centimi. Duadekequar centimi. Sepadekekin centimi. Dolaro kinadek. Du kinadek. Un kinadek. Un kinadek. Du kinadek. Me ne devas tolerar to de vu e fakte me ne toleros to.

ZERO: Ho, ne parolez.

MARGRITA: Me parolos tam multe kam me deziras. Tri dolari. Kinadek centimi. Kinadek centimi. Sep

dolari. Kinadek centimi. Du kinadek. Tri kinadek. Kinadek centimi. Un kinadek. Kinadek centimi.

(*El duras, inklinanta su super la bendi e transferante oli de l'una amaso al altra.* ZERO *inklinas su super sua skribtablo okupata per skribar la numeri.*)

ZERO (*sen regardar adsupre*): Vu maladigas me. Sempre babilas pri ulo. Parolas, parolas, parolas. Quale omn altra homini. Homini maladigas me.

MARGRITA (*okupata per la bendi*): Qua vu pensas ke vu es, irgakaze? Imperar me. Me ne devas tolerar to de vu, e fakte me ne toleros to.

(*Li amba atencez lia laboro, nek l'unu nek l'altru regardas adsupre. Sempre l'unu zumas numeri dum la diskurso dil altru.*)

ZERO: Homini maladigas me. Eli omna similesas. La judiciisto kondamnis el a sis monati. Quon li facas en la karcero industrial? Sensheligar terpomi. Me supozas, ke el iracas pri me. Forsan el esforcos mortigar me kande el esos liberigita. Me devas atencar. Ho ya—Yunino Mortigas Trompero. Jaluza Spozino Mortigas Rivalo. On ne povas dicar, quon homino facos. Me devas atencar.

MARGRITA: Me maladeskas pro to. Sempre plendas pri ulo. Nultempe decanta vorto ek vu. Ne mem quanta kloki.

ZERO: Me supozas, ke el ne audacus probable. Forsan el mem ne savas, ke esis me. On ne imprimis mem mea nomo en la jurnalo, la granda nulfacanti. Forsan el esis antee en la karcero. Debochantino quale el. El portis nulo, tafoye—nulo ma kamizo. (*Lu rapide regardas adsupre, pose itere inklinas su.*) Vu maladigas me. Me maladeskas per regardar vua vizajo.

MARGRITA: De', ka ta suflilo nultempe suflos? Vu ne esis sempre quale nun. Ne mem bon jorno o bon

vespero. Me ne facis irgo kontre vu. Esas ta yunini. Sempre sen korseti.

ZERO: Vua vizajo flaveskas. Pro quo vu ne farbizas ol? El farbizis su tafoye. Sur la vangi e sur la labii. E ta blua materio sur sua okuli. Nur sidis ibe en kamizo farbizante su. E marchante en la chambro e la gambi nuda.

MARGRITA: Me deziras esar mortinta.

ZERO: Me esis damnita folo, lasar la spozino reprochar me. El devas havar sis monati omnakaze. La debochantino. Lojar en domo apud respektinda homi. El ankore lojus ibe se le spozino ne reprochis me. Damnez el!

MARGRITA: Me deziras esar mortinta.

ZERO: Forsan altru lojos ibe. De', to esus bonege. Ma la spozino nun atencas me.

MARGRITA: Ma me timas facar to.

ZERO: Vu devas translojar a ta chambro. Ol es plu chipa kam ube vu nun lojas. Me devas informar vu pri ol. Me ne intencas sempre plendar pri vu.

MARGRITA: Gaso. L'odoro di ol maladigas me.

(ZERO *regardas adsupre e tusetas.*)

MARGRITA (*tresayante regardas adsupre*): Quon vu dicis?

ZERO: Me ne dicis nulo.

MARGRITA: Me opinionis, ke vu dicis ulo.

ZERO: Vu opinionis nejuste.

(*Li itere inklinas su super lia laboro.*)

MARGRITA: Dolaro sisadek. Dolaro kinadek. Du nonadek. Un sisadekedu.

ZERO: Pro quo informar vu per la diablo? Nula posibleso ke vu oblivius tirar la kurteno!

MARGRITA: Se me demandas fenolo, li forsan questionus.

ZERO: Vua hararo grizeskas. Vu ne plus portas ta korsajo havanta la bas kolumo. Kande vu inklinis su por kolektar ulo—

MARGRITA: Me deziras, ke me savus to quon me devas questionar. Yunino Drinkas Merkurio pos Noktala Partio. Homino Saltas a Morto del Dekesma Etajo.

ZERO: Adube el iros kande el liberigesos? De', me dezirus renkontrar el. Pro quo me ne iris adibe dum ta nokto kande la spozino iris a Brooklyn? El nultempe saveskabus.

MARGRITA: Me vidis Gloria Swanson facar to. Ma ube me obtenus pistolo?

ZERO: Me supozas, ke me ne havis sat multa kurajo.

MARGRITA: Me 's certa, ke vu takaze regretus, ke vu esis tante desafabla a me. Ma quale me savus? Forsan vu ne regretus.

ZERO: Kurajo! Me havas tam multa kam irgu. Me es decanta, me es. Me es mariajita viro e me es decanta.

MARGRITA: Omnakaze, pro quo me ne darfas vivar? Me es tam bona kam irga altru. Me es tro rafinita, me supozas. To 's mea problemo.

ZERO: Tafoye kande la spozino havis pulmonito e me pensis, ke el mortos. Ma el ne mortis. La fakturo dil mediko esis okadekesep dolari. (*Regardas adsupre.*) He, vartez dum instanto! Ka vu ne dicis okadekesep dolari?

MARGRITA (*regardas adsupre*): Quo?

ZERO: Kad esis to lasta okadekesep dolari?

MARGRITA (*lektas la bendo*): Quaradekedu kinadek.

ZERO: Nu, me eroris. Vartez dum minuto. (*Lu okupas su per efacilo.*) Nu, bone. Durez.

MARGRITA: Sis dolari. Tri dekekin. Du duadekekin. Sisadekekin centimi. Dolaro duadek. Vu parolas a me quaze me es sordideso.

ZERO: Ka me povus mortigar la spozino sen ke irgu saveskus? En la lito ulnokte. Per kapkuseno.

MARGRITA: Antee me opinionis, ke vu prizis me.

ZERO: Ma on deskovrus. Li havas metodi.

MARGRITA: Ni esis antee tante agreabla ed amikal kune, kande me komencis hike. Vu parolis kun me tatempe.

ZERO: Forsan el balde mortos. Me remarkis, ke el tusis cajorne.

MARGRITA: Vu antee parolis a me pri omna kozi. Vu intencis ostentar ad omnu. Tamen, vu ankore sidas hike.

ZERO: Lore me povus facar irgo quan me dezirus. Ho, ya!

MARGRITA: Forsan ol ne es vua manko pos omno. Forsan se vu havabis justa sorto de spozino—ulu havanta multa komuna raciono, ulu rafinita—me!

ZERO: Pos omno, me supozas ke me tedesus facante nulo. Kerlo deziras havar loko en qua pendigar sua chapelo.

MARGRITA: Me deziras el mortar.

ZERO: Ed akompanante homini, on probable afliktesus. Forsan perdus la travalio.

MARGRITA: Forsan vu mariajus vu kun me.

ZERO: De', me deziras, ke me irabis adibe tanokte.

MARGRITA: Lore me povus livar laborado.

ZERO: Multa homini joyus ganar me.

MARGRITA: Vu povus serchar longatempe sen trovar racionoza e rafinita yunino quale me.

ZERO: Yes ya, li povus serchar longatempe sen trovar stabila gananto quale me.

MARGRITA: Me supozas, ke me esus tro olda por parturar. On dicas, ke ne es sendanjera pos triadekekin yari.

ZERO: Forsan me mariajos me kun vu. Vu forsan esus bona, pos omno.

MARGRITA: Me es kurioza—se vu ne deziras filii—ka—se esus maniero—

ZERO (*regardas adsupre*): He! He! Ka vu ne povas plulenteskar? Quon vu pensas, ke me es—mashino?

MARGRITA (*regardas adsupre*): He, quon vu volas, omnakaze? Unesme me es tro lenta e nun tro rapida. Me supozas, ke vu ne savas to quon vu volas.

ZERO: Nu, nulo plusa. Nur plulenteskez.

MARGRITA: Me maladeskas pri to. Me demandos esar transferita.

ZERO: Facez lo. Vu ne povas iracigar me.

MARGRITA: Ha, tacez. (*El lektas.*) Du quaradekekin. Dolaro duadek. Dolaro kinadek. Nonadek centimi. Sisadeketri centimi.

ZERO: Mariajar me kun vu! Me supozas, no! Vu esus tam mala kam ta quan me ja havas.

MARGRITA: Vu ne sucius se me ya demandus. Me forsan ya demandos.

ZERO: Me esis folo mariajeskir.

MARGRITA: Lore me tote ne vidos vu.

ZERO: Qua oportunajon havas viro kande homino es ligita a sua kolo?

MARGRITA: Tafoye dum la butik-pikniko—en ta yaro kande vua spozino ne povis asistar—vu lore esis agreabla a me.

ZERO: Duadekekin yari per la sama laboro!

MARGRITA: Ni esis kuna tadie—nur sidis sub l'arbori.

ZERO: Ka la patrono rimemoras, ke esas duadekekin yari?

MARGRITA: Ed irante adheme tanokte—vu sidis apud me en la granda furgono.

ZERO: Me predicas, ke me ganos grand augmento dil salario.

MARGRITA: Me es kurioza, quale ol esas, esar advere kisita. Viri—sordida porki! Ili deziras la senshami.

ZERO: Se lu ne donas ol, me iros direte al avana kontoro e dicos a lu to quo esas.

MARGRITA: Me deziras esar mortinta.

ZERO: 'Patrono,' me dicos, 'me volas parolar kun vu.' 'Certe,' lu dicos, 'sideskez. Havez Korona Korona.' 'No,' me dicos, 'me ne fumas.' 'Quo?' lu dicos. 'Nu,

patrono,' me dicos, 'esas tale. Omnafoye kande me deziras fumar, me prenas moneto-peco e pozas ol en l'olda kalzo. Pekunio sparita es pekunio ganita, tale me opinionas.' 'Damneble racionoza,' lu dicos. 'Tu havas saja kapo, Zero.'

MARGRITA: Me ne povas tolerar l'odoro di gaso. Ol maladigas me. Vu povabus kisar me se vu dezirabus.

ZERO: 'Patrono,' me dicos, 'me ne tote satisfacesas. Me laboras hike dum duadekekin yari e se me restos hike me darfas vidar ula futuro por me.' 'Zero,' lu dicos, 'me joyas ke vu venis a me. Me spektas vu, Zero. Nulo eskapas mea regardo.' 'Ho, me savas lo, patrono,' me dicos. Lo ridigos lu, bone ridigos lu. 'Vu es valoroza viro, Zero,' lu dicos, 'e me volas havar vu hike kun me en l'avana kontoro. Vu ne plus adicionos numeri. Lundie matine vu movas adhike.'

MARGRITA: Ta kisi en la filmi—ta longa kisi—sur la boko—

ZERO: Me duros avancar pos to. Me montros a ta kerli to quo me esas.

MARGRITA: Ta filmo me spektis recente—*L'Alibio dil diablo*—il embracis el—ed elua kapo falis retroe ed elua okuli klozesis—quaze el tranceskis.

ZERO: Nur donez a me du yari e me montros a ta kerli to quo me esas.

MARGRITA: Me supozas ke ol ya similesas to—sorto de tranco—vidante li tale, me oblivias omno.

ZERO: Lore me havos domo en Jersey. E forsan mikra Buick. Nula automobilacho por me. Nur vartez til ke me komencas—me montros me a li omna.

MARGRITA: Me povas vidar ol nun, miklozante mea okuli. Quale elua kapo retrofalis. Ed ilua boko presita adsur la elua. Ho, De'! to devas esar bonega!

(*Subite akuta sonego de vapor-suflilo.*)

MARGRITA *e* ZERO (*kune*): La suflilo!

(*Per grand ajileso li klimas de lia sidili, desmetas lia okulklapi e maniko-shirmivi e pozas oli adsur la*

skribtabli. Lore singlu tiras chapelo de dop la skribtablo—to di ZERO *esas polvoza derby, to di* MARGRITA *esas leda chapelo ek folio.* MARGRITA *metas sua chapelo e turnas su a* ZERO *quaze parolar a lu. Ma il es okupata pri netigar sua plumo e ne atencas el. El sospiras ed iras vers la pordo sinistra.*)

ZERO (*regardas adsupre*): Bona nokto, siorino Moore.

(*Ma el ne audas ed ekiras.* ZERO *prenas sua chapelo ed iras adsinistre. La dextra pordo apertesas e la* PATRONO *eniras—mezeva, plumpa, kalva, bone vestizita.*)

PATRONO (*vokas*): Ho—he—sioro—he—

(ZERO *turnas su surprizite, vidas la* PATRONO*, e tremas nervoze.*)

ZERO (*komplezacheme*): Yes, sioro. Ka vu deziras me, sioro?

PATRONO: Yes. Nur venez hike dum instanto, ka yes?

ZERO: Yes, sioro. Nemediate, sioro. (*Lu lasas falar sua chapelo, kolektas ol, faletas, rekuperas su, e proximeskas la* PATRONO, *trepidante per omna parti.*)

PATRONO: Sioro—he—he—

ZERO: Zero.

PATRONO: Yes, sioro Zero. Me deziris poke parolar kun vu.

ZERO (*havante nervoza rideto*): Yes, sioro, me kelke expektis to.

PATRONO (*regardegas lu*): Ho, ka yes?

ZERO: Yes, sioro.

PATRONO: Quante longe vu esas kun ni, sioro—he—sioro—

ZERO: Zero.

PATRONO: Yes, sioro Zero.

ZERO: Duadekekin yari hodie.

PATRONO: Duadekekin yari! Esas longa tempo.

ZERO: Nultempe absentis mem un dio.

PATRONO: Ka vu facis la sama laboro dum ta tota tempo?

ZERO: Yes, sioro. Hike an ca skribtablo.

PATRONO: Do, takaze, chanjo probable ne esus desagreabla a vu.

ZERO: No, sioro, ne esus. E lo es vera.

PATRONO: Ni projetis chanjo en ca departmento dum longa tempo.

ZERO: Me kelke pensis ke vu atencis me.

PATRONO: Vu esis justa. La fakto esas, ke mea experti pri efikemeso rekomendis instalar adicion-mashini.

ZERO (*regardegas lu*): Kad adicion-mashini?

PATRONO: Yes, vu probable vidis oli. Aparato mekanikal qua automate adicionas.

ZERO: Yes ya. Me vidis oli. Klavi—e manchilo quan on tiras. (*Lu facas la movadi en la aero.*)

PATRONO: To esas. Oli facas la laboro en duimo dil tempo e studentino povas funcionigar oli. Nu, komprenende, me regretas perdar olda e fidela employato—

ZERO: Pardonez me, ma bonvole itere dicez lo.

PATRONO: Me dicas, ke me regretas perdar employato qua esis kun me dum tante multa yari—

(*Nelauta muziko audesas—sono dil mekanikal orgeno di fora mashino di ligno-kavali. La parto dil pavimento sur qua esas la sidili e skribtabli jireskas lente.*)

PATRONO: Ma, komprenende, en organizuro quale ico, efikemeso mustas esar la chefa importo—

(*La muziko gradope plulauteskas e la jirado plurapideskas.*)

PATRONO: Vu havos Vua salario por la tota monato. E me igos mea sekretario donar a Vu rekomendo-letro—

ZERO: Vartez dum minuto, patrono. Lasez me komprenar juste. Ka vu intencas dicar, ke me desengajesas?

PATRONO (*apene audebla tra la kreskanta lauteso di bruiso*): Me regretas—nula alternativo—multe regretas—old employato—efikemeso—ekonomio—komerco—*komerco*—KOMERCO—

(*Lua voco dronigesas dal muziko. La pavimento nun jiras rapide.* ZERO *e la* PATRONO *stacas vizajo kontre vizajo. Li esas tote senmova ecepte la boko dil* PATRONO, *qua sencese apertesas e klozesas. Ma la vorti esas neaudebla. La muziko plu e plu lauteskas. Ad ol adjuntesas omna ceney-efekto dil teatro: la vento, l'ondi, la kavali galopanta, la suflilo di treno, la klosheti di glit-kalesho, la sireno di automobilo, la frakas-bruiso di vitro. La vespero ante nov-yaro, elekto-nokto, Armistico-dio, e karnavalo. La bruiso surdigas on, dementigas on, esas netolerebla. Subite ol kulminas per teroriganta tondro-frapo. Dum instanto esas reda flagro e pose omno obskureskas.*)

(*Kurteno.*)

CENO TRI

CENO: *La manjochambro di le* ZERO. *Eniropordo dextre. Pordi al koqueyo e dormchambro sinistre. La muri, quale en l'unesma ceno, esas paperizita per pagini kovrita per numeri-kolumni. Meze dil chambro dope esas tablo garnisita por du homi. Alonge singla laterala muro esas sep stuli rangizita simetre.*

Kande la kurteno acensas SIORINO ZERO *videsas sidar an la tablo regardante alternate la eniropordo e horlojo sur la muro. El portas avantalo an elua maxim bona robo.*

Pos kelka instante la eniropordo apertesas e ZERO *eniras. Lu pendigas sua chapelo de chapeluyo dop la pordo, iras al tablo, sideskas adsur la vakua stulo. Lua movado tra la ceno esas nelauta e distraktata.*

SIORINO ZERO (*ruptas la silenco*): Nu, esis bona ke vu rivenis adheme. Tu es tarda nur de un horo e to ne es multo. La supeo ne koldeskis tro multe dum horo. E komprenende la fakto ke ni havas multa gasti canokte ne importas. (*Li manjeskas.*)

Ka tu ne havas sat multa cerebro venar adheme en bona tempo? Ka me ne dicis ke ni havos multa gasti canokte? Ka me ne dicis a tu ke le Un venas? E le Du? E le Tri? E le Quar? E le Kin? E le Sis? Ka me ne dicis a tu, venez adheme en bona tempo? Me plu bone parolus a petra muro. (*Li manjas taceme dum plura instanti.*)

Me supozas, ke tu mustis atencar ul grav afero. Spektar ul bul-ludo. O ka du pueri kombatis e tu esis l'arbitranto? Tu ya havis mult aferi atencar. Es miraklo, ke tu irgafoye venas adheme. Tu havas desfacila vivo, tu havas. Enirar, pendigar tua chapelo, e manjeskar. E me en ta varmega koqueyo dum la tota dio, koquar tua supeo e vartar til ke tu es bone pronta venar adheme! (*Li itere manjas taceme.*)

Forsan la patrono retenis tu tarde canokte. Dicis a tu, quante grand homo tu es e quale la butiko ne transvivus sen ke tu pulsas plumo dum duadekekin yari. Ube 's l'ora medalio quan lu fixigis an tu? Kad ul blind oldino forprenis ol de tu o ka tu livis ol sur la benko dil limuzino dil patrono kande lu portis tu adheme? (*Itere kelka instanti silencoza.*)

Me parias, ke lu grande augmentis tua salario, ka ne? Promocis tu del triesma etajo al quaresma, forsan. K' augmento? Bona chancon tu havas ganar augmento di salario. Li nur bezonas pozar anunco en la jurnalo. Esas dekamil quale tu jacante en la stradi. Tu havos ta sama travalio pos plusa duadekekin yari—se tu ne ja obliviabos quale adicionar ante ta tempo.

(*Bruiso audesas dop la kuliso, akuta kliktado quale to facita dal klavi e levero di adicion-mashino.* ZERO

levas la kapo dum instanto ma preske quik abasas ol.)

SIORINO ZERO: Yen la pordoklosho. La gasti ja venas. E ni apene parmanjis la supeo. (*El staceskas.*) Ma me netigos la tablo sive tu parmanjis sive ne. Se tu deziras supear, tu darfas venar adheme en bona tempo. Ne flanar spektante bul-ludi. (*Dum ke el amasigas la pladi* ZERO *staceskas ed iras vers la eniropordo.*) Vartez! Ne ja apertez la pordo. Ka tu deziras, ke la gasti videz ca kaoso? Ed irez e metez neta kolumo. Tu havas red inko sur to. (ZERO *iras vers la pordo al dormchambro.*) Me opinonus ke, pos pulsar plumo dum duadekekin yari, tu savus quale facar to sen spricigar inko adsur tua kolumo. (ZERO *ekiras aden la dormchambro.* SIORINO ZERO *portas pladi aden la koqueyo, parolante.*)

Me supozas, ke me vigilos dum la tota nokto por lavar pladi. Pro quo tu sucius? Pro to viro havas spozino, ka ne? Ka lu ne kompras la vesti por el e permisas ke el manjez an la sama tablo? Ed el nur mustas koquar la repasti e skurar la pavimenti e lavar la pladi pos ke la gasti livas. Ma, komprenez, tu brandisos bona pladotuko pos ke la gasti livos canokte!

(*Dum ke el parolas* ZERO *eniras del dormchambro. Lu portas neta kolumo e shovis la sordida kolumo aden sua posho.* SIORINO ZERO *eniras del koqueyo. El desmetis l'avantalo e portas tablotuko quan el hastoze pozas adsur la tablo. La bruiso di kliktado itere sonas.*)

SIORINO ZERO: Itere la pordoklosho. Apertez la pordo, do!

(ZERO *iras al eniropordo ed apertas ol. Sis homuli e sis homini eniras la chambro en du serii. La homuli havas omna formi e grandeso, ma lia vesti esas omnadetale identa a to di* ZERO. *Singlu, tamen, portas peruko havanta diferanta koloro. La homini*

anke esas vestizita idente, ecepte ke la koloro di singla robo diferas de l'altri.)

SIORINO ZERO (*presas la manuo dil unesma homino*): Saluto, siorino Un.

SIORINO UN: Saluto, siorino Zero.

(SIORINO ZERO *sucedante repetas ta formulo por singla homino.* ZERO *agas same per la homuli ma esas sempre tacema. La serii nun separas su, singla homulo prenas stulo del dextra muro e singla homino prenas stulo del sinistra muro. Singla sexuo formacas cirklo per la sidili tre proxim l'una a l'altra. L'omna homuli—ecepte* ZERO*—fumas sigari. La homini manjas chokoladaji.*)

SIORULO SIS: Multe pluvas.

SIORULO KIN: Nultempe vidis tante multa.

SIORULO QUAR: La maxim mala depos dekequar yari, jurnalo dicas.

SIORULO TRI: On ne darfas agar segun la jurnali.

SIORULO DU: No, to es anke justa.

SIORULO UN: Ni tendencas obliviar de yaro a yaro.

SIORULO SIS: Yes, pensante pri to, lasta yaro esis anke tre mala.

SIORULO KIN: Ka du yari ante nun?

SIORULO QUAR: Ma, ca yaro es sat mal.

SIORULO TRI: Yes, ne povas negar lo.

SIORULO DU: Povus esar multe plu mal.

SIORULO UN: Yes, segun vua vidpunto. Ma multe pluvas.

SIORINO SIS: Me prizas ta robeti ek organdio.

SIORINO KIN: Yes, e kelka dentelo an la maniki.

SIORINO QUAR: Nu, me ipsa prizas le simpla.

SIORINO TRI: Yes, me sempre dicas, ke quante plu simpla, tante plu rafinita.

SIORINO DU: Nu, me ne opinionas ke kelka dentelo nocas.

SIORINO UN: No, ol luxigas ol.

SIORINO ZERO: Nu, me sempre dicas, ke es segun la gusto.

SIORINO SIS: Me vidis vu che la Roziero Filmteatro jovdie nokte, sioro Un.

SIORULO UN: Tre grosiera spektaklo, me dicas.

SIORULO DU: Li sempre plumaleskas.

SIORINO SIS: Ma qua esis ta charmanta damo, sioro Un?

SIORULO UN: Nu, ne facez trublo por me. To esis mea fratino.

SIORINO KIN: Ho ho! Ton li omna dicas.

SIORINO QUAR: Ne suciez! Me supozas, ke siorino Un savas to quo esas, yes ya.

SIORINO UN: Ho, nu, lu povas facar to quo plezas a lu, se lu kondutas su bone.

SIORULO TRI: Vu havas fortuno, Un. Me havas nul oportunajo irar for la spozo mem kun mea fratino.

SIORINO TRI: Tu devas joyar havar bona spozino suciar tu.

L'ALTRA DAMI (*unisono*): Tu es justa, siorino Tri.

SIORULO KIN: Me supozas, ke me savas qua portas la pantalono en vua domo, Tri.

SIORINO ZERO: Ne atencez. Me vidis ke li tenis su per la manui che la filmo recente.

SIORULO TRI: El evidente esforcis forprenar pekunio de me.

SIORINO TRI: Nulu havus oportunajo forprenar pekunio de tu.

(*Generala ridado.*)

SIORULO QUAR: Li esas ya amanta duo.

SIORINO DU: Nu, ni devas chanjar la temo.

SIORINO UN: Yes, ni chanjez la temo.

SIORULO SIS (*nelaute*): Ka vu audis ta jokajo pri la voyajant vendisto?

SIORULO KIN: Semblas ke ta kerlo esis en noktotreno.

SIORULO QUAR: Voyajante de Albany a San Diego.

SIORULO TRI: Ed en l'apuda kabinet-lito esis celibino.

SIORULO DU: Qua havas ligna gambo.
SIORULO UN: Nu, ye preske noktomezo—
(*Li omna kune pozas lia kapi e susuras.*)
SIORINO SIS (*nelaute*): Ka vi audis pri le Sep?
SIORINO KIN: Li divorceskas.
SIORINO QUAR: Duesmafoye por il.
SIORINO TRI: Li esas du del sama sorto, segun me.
SIORINO DU: L'una tam mala kam l'altra.
SIORINO UN: Plu mala.
SIORINO ZERO: On dicas, ke el—
(*Li omna kune pozas la kapi e susuras.*)
SIORULO SIS: Me opinionas, ke ta voti por homini es ridinda.
SIORULO KIN: Yes ya! Politiko esas afero por viri.
SIORULO QUAR: La plaso por homini es che hemo.
SIORULO TRI: Yes ya! Sorgar la pueri, vice promenar en la stradi.
SIORULO DU: Vu frapis to juste cafoye.
SIORULO UN: La problemo es, ke li ne savas to quon li volas.
SIORINO SIS: Homuli ya tedas me.
SIORINO KIN: Li omna es tre ociema.
SIORINO QUAR: E sordida.
SIORINO TRI: Sempre plendas pri ulo.
SIORINO DU: Kande li ne mentias!
SIORINO UN: O desnetigas la domo.
SIORINO ZERO: Nu, kredez me, me dicas to quo es a la mea.
SIORULO SIS: Komerco es tre mala.
SIORULO KIN: Nultempe plu mala.
SIORULO QUAR: Me ne savas, quo divenas ni.
SIORULO TRI: Me predicas granda krulo ante sis monati.
SIORULO DU: To tote ne surprizus me.
SIORULO UN: Ni iras vers trublo.
SIORINO SIS: Mea onklino havas bilokalkoli.
SIORINO KIN: Mea spozo havas karbunkli.

SIORINO QUAR: Mea fratino parturos dum la venonta monato.

SIORINO TRI: La spozulo di mea kuzino havas erizipelo.

SIORINO DU: Mea nevino havas koreo.

SIORINO UN: Mea filiulo havas ataki.

SIORINO ZERO: Me nultempe esis plu sana. Frapetez ligno!

SIORULO SIS: Tro multa damnit agitado, to es la kauzo.

SIORULO KIN: Yes ya! Tro multa damnita striki.

SIORULO QUAR: Stranjer agitanti, to es la kauzo.

SIORULO TRI: On devas jetar li ek la lando.

SIORULO DU: Quon per inferno li volas, he?

SIORULO UN: Li ne savas to quon li volas, segun me.

SIORULO SIS: Amerika por l'Amerikani, me dicas!

OMNI (*unisono*): Yes ya! Damnita stranjeri! Damnita Italiani! Damnita Katoliki! Damnita judi! Damnita negri! Enkarcerigez li! Pafez li! Pendigez li! Linchez li! Brulez li! (*Li omna staceskas.*)

OMNI (*kantas*): 'Mea lando super omni,
Lando di libereso!'

SIORINO QUAR: Pro quo tante pensema, sioro Zero?

ZERO (*parolas unesmafoye*): Me pensas.

SIORINO QUAR: Nu, sorgez ke vu ne tordez la mento. (*Ridado.*)

SIORINO ZERO: Regardez la kompatind homuli sola. Ni ne es tro sociema.

SIORULO UN: Semblas ke ni neglijas la dami.

(*La homini transiras la chambro al homuli, omni babilas laute. La pordoklosho sonas.*)

SIORINO ZERO: Shut! La pordoklosho!

(*La lauteso dil sono lente diminutas. Itere la pordoklosho.*)

ZERO (*nelaute*): Me iros. Es por me.

(*Li kurioze spektas dum ke* ZERO *iras al pordo ed apertas ol, admisas* POLICISTO. *Esas murmurado pro surprizo ed ecito*.)

POLICISTO: Me serchas sioro Zero.

(*Li omna indikas* ZERO.)

ZERO: Me expektis vu.

POLICISTO: Venez kun me!

ZERO: Nur minuto. (*Lu pozas manuo aden sua posho*.)

POLICISTO: Quon lu probas? (*Ektiras revolvero*.) Me gardas tu.

ZERO: Yes, es bona. Me nur deziras donar ulo a vu. (*Lu ektiras la kolumo del posho e donas ol al* POLICISTO.)

POLICISTO (*suspekteme*) Quo es?

ZERO: La kolumo quan me portis.

POLICISTO: Pro quo me havez ol?

ZERO: Ol es makulizita per sango.

POLICISTO (*pozas ol en la posho*): Bone, venez!

ZERO (*turnas su a* SIORINO ZERO): Me mustas irar kun lu. Tu ipse mustas lavar la pladi.

SIORINO ZERO (*hastas adavane*): Pro quo li sizas tu?

ZERO (*kalme*): Me ocidis la patrono hodie.

(*La* POLICISTO *forduktas lu*.)

(*Rapida kurteno*.)

CENO QUAR

CENO: *Judicieyo. Tri nuda blanka muri sen pordo o fenestri ecepte unika pordo en la dextra muro. Addextre esas jurieyo en qua sidas la gesiori* UN, DU, TRI, QUAR, KIN, *e* SIS. *Ye la du lateri dil jurieyo stacas gardo uniformizita. Opozite al jurieyo esas longa quarka tablo havanta amasigita lego-libri. Dop la libri sidas* ZERO, *la vizajo en la manui. Esas nula altra mobli en la chambro. Minuto pos ke la kurteno*

acensas un de la gardi staceskas e, marchante cirkum la tablo, frapetas la shultro di ZERO. ZERO *staceskas ed iras kun la gardo. La gardo duktas lu al granda vakua spaco meze dil judicieyo avan la jurio. Lu gestas ke* ZERO *haltez, indikas la jurio e retroiras a sua plaso apud la jurieyo.* ZERO *stacas e regardas la jurio, konfuzigita e mitimigita. La jurio facas nulo por montrar ke li vidas lu. Tra lo sequanta li sidas, la brakii krucumita, flegmoze regardegas avane.*

ZERO (*paroleskas klaudikante*): Yes me mortigis lu. Me ne dicas ke me ne facis to, ka yes? Yes me mortigis lu. Ta advokati! Li dolorigas me, tote dolorigas me. Maxim ofte me ne komprenas to quon li dicas. Objeciono sustenita. Objeciono refuzita. Quo es l'ideo, he? Vi ne audas me objecionar, ka ne? Tote ne! Pro quo objecionar? Vi darfas saveskar. Me dicas, se una kerlo mortigas altra kerlo, nu, vi darfas advokar lu pro to. Ton me dicas. Me savas omno pri to. Me anke esis juriano. Ta advokati! Ne lasez li plenigar vi per sensencaji. Ta sensencaji pri ka ol es red inko sur la fakturpinto. Red inko, nule! Ol esis sango, ka vi komprenas? Me volas ke vi komprenez. Me mortigis lu, komprenez to. Rekte tra la kordio per la fakturpinto, ka vi komprenas? Me volas ke vi komprenez—vi omna. Un, du, tri, quar, kin, sis, sep, ok, non, dek, dekeun, dekedu. Dekedu de vi. Sis e sis. To es dekedu. Me adicionis to sat ofte. Sis e sis es dekedu. E kin es dekesep. Ed ok es duadekekin. E tri es duadekeok. Ok e transferez du. Ha, haltez! Ta damnita numeri! Me ne povas obliviar oli. Duadekekin yari, komprenez. Ok hori diale, ecepte sundii. E julio ed agosto midio saturdie. Vakanco de un semano pagita. E plusa semano nepagita se on deziras. Qua per inferno deziras to? Flanar che hemo ed askoltar dum ke la spozino dicas ke tu es nulo. Nultempe! E legala festo-dii. Me preske obliviis oli. Novyaro, naskodio di Washington, Memorigiva-dio, la

quaresma di julio, Laboro-dio, elekto-dio, Dankodio, Kristonasko. Santa Venerdio se on dezirus. E se on es judo, Yom Kippur e l'altra—me oblivias quale ol nomesas. Damnita judachi—sempre havas du po l'un dil altru. E kande festo-dio es sundie, la sequanta lundio es libera. Do to 's sat yusta. Ma kande la quaresma di julio es saturdio, nu, on havas nulo pro ke saturdio es ja midio omnakaze. Ka vi komprenas? Duadekekin yari—me dicos a vi drolajo. Memorigiva-dio e la quaresma di julio es sempre ye la sama semano-dio. Duadekekin yari. Nultempe absentis, e nultempe tardesis plu kam kin minuti. Kontrolez mea hori-karto se vi ne kredas me. Ok kloki duadekesep, ok kloki e duimo, ok kloki duadekenon, ok kloki duadekesep, ok kloki triadekedu. Ok e triadekedu es quaradeke—Deo damnez ta numeri! Me ne povas obliviar oli. Oli es stranja, ta numeri. Ulfoye oli similesas homi. La oki, videz. Du punti kom okuli e punto kom nazo. E lineo. To es la boko, videz. Ed altra memorigas da on pri altra kozi—ma me ne povas parolar pri ti, pro ke esas homini hike. Yes me mortigis lu. Pro quo lu ne taceskis? Se lu nur taceskabus! Vice parolar e parolar pri quante lu regretis e quante bona homo me esis ed ico ed ito. Me deziris dicar a lu: 'Por amo di Kristo, tacez!' Ma me ne havis la kurajo, ka vi komprenas? Me ne havis sat kurajo por dicar to al patrono. E lu duris parolar, dicis quante lu regretis, ka vi komprenas? Lu stacis apud me. E lua vestono havis nur du butoni. Du e du es quar e—ha, haltez! Ed ibe esis la fakturpinto sur la skribtablo. Ube me povis tushar ol. Ne esas bona mortigar homo. Me savas to. Kande me lektis pri lu en la jurnalo e pri lua tri filii me pensis ke me es fripono, me dicas lo. Li imprimis fotografuri dil pueri en la jurnalo, apud la mea. Ed anke lua spozino. De', mustas esar boneg havar spozino quale el. Ula kerli es ya fortunoza. E lu legacis kinadekamil dolari nur por

latrino por la yunini che l' butiko. Lu esis bonulo pos omno. Kinadekamil. To es plu kam duople to quon me havus se me sparabus omna dolaro quan me ganis. Videz. Duadekekin e duadekekin e—ha, haltez! E l'anunci havis dika nigra bordo cirkum oli; ed ol nur dicis ke la butiko esos klozita dum tri dii pro ke la patrono es mortinta. To preske ridigis me, preske. Ta omna vendisti e Kompristi ed alta chefi havas tri libera dii pro me. Me ne devis mortigir lu. Me ne parolas nulo pri to. Ma me pensis, ke lu augmentos mea salario, ka vi komprenas? Pro ke me laboris dum duadekekin yari. Lu nultempe antee parolis kun me, ka vi komprenas? Ecepte unmatine kande ni hazarde eniris kune la butiko e me apertis la pordo por lu e lu dicis, 'Danko.' Quale to, ka vi komprenas? 'Danko.' To esis la nura foyo ke lu parolis kun me. E kande me vidis ke lu venas a mea skribtablo, me ne savis quo eventos. Grand homo quale lu venas a mea skribtablo. Esis quaze me sufokis e subite me havis mala saporo en la boko quale on havas vekante jorne. Me ne darfis mortigar lu. La statal advokato es justa pri to. Lu lektis laute la lego a vi, direte del libro. Mortigar homo —to 's nejusta. Ma esis ta yunino, ka vi komprenas? A sis monati li kondamnis el. Esis malajo informar la policistaro pri el quale me facis. Me ne devis facir to. Ma quon me povis facar? La spozino ne haltis. Me mustis facar to. El kustumis promenar en la chambro, portante nur suba vesti, ka vi komprenas? Portis nulo altra. Nur la suba vesti. E li kondamnis el a sis monati. Me nultempe itere vidos el. Ta kerli—quale li sucesas pri eli? Nur sizas homini, quale on vidas en la filmi. Me vidis multi quin me dezirus sizar quale ili, ma me ne havas la kurajo—en la metroo e sur la stradi ed en la butiko komprante kozi. Bonege por ta shu-vendisti, me dicas, regardante gambi di homini dum la tota dio. Ta advokati! Li dolorigas me, me dicas—dolirigas! Dicas la sama frazi itere ed itere. Me nultempe dicis ke

me ne mortigis lu. Ma to ne es same kam esar kustumal ocidero. Qua bonajon me havis per mortigir lu? Me ne ganis nulo per to. Respondez yes o no! Yes o no, mea kudo! Esas kelka kozi pri qui on ne povas respondar yes o no. Regardez me, vi homi. Ka me aspektas quale ocidero? Ka me? Me nultempe nocis nulu. Questionez la spozino. El dicos a vi. Questionez irgu. Me nultempe facis trublo. On ne inkluzus ta foyo che la bul-ludo. To esis nur quaze amuzo. Omnu klamis, 'Mortigez l'abitranto! Mortigez l'arbitranto!' Ed ante ke me savis to quon me facis, me jetis la botelo. Pro ke omnu klamis tale. Nur kom amuzo, ka vi komprenas? La poltrono! Nomis to mala stroko—milio for la plako. Omnakaze, la botelo ne frapis lu. E kande me vidis la policisto venar alonge la pasvoyeto, me forkuris. To nocis nulu. Esis nur amuzo, ka vi komprenas? E tafoye en la metroo. Me lektis pri lincho, ka vi komprenas? Sude en Georgia. Li kaptis negro e ligis lu ad arboro. E li varsis keroseno adsur lu ed acendis fairo sub lu. Kanalio! De', me prizus asistar, havante pafilo en singla manuo, pafante kugli aden lu. Me lektis pri to en la metroo, ka vi komprenas? Che Times Square ube la granda turbo embarkas. E subite ca grand negrulo fulas mea pedo. Lu esis fortunoza ke me ne lore havis pafilo. Me certe mortigabus lu, me supozas. Me supozas, ke lu ne povis evitar ol ya pro la turbo, ma negrulo ne darfas fular la pedo di blankulo. Me dicis sat multo a lu yes ya. Kanalio. Ma to anke ne nocis nulu. Me esas tre stabila homo, vi mustas agnoskar to. Duadekekin yari che un travalio e nultempe esis absenta mem un dio. Kinadekedu semani en yaro. Kinadekedu e kinadekedu e kinadekedu e—Li ne bezonas persequar me, ka ne? Me ne esforcis forkurar, ka ne? Adube me forkurus! Me tote ne pensis pri to, ka vi komprenas? Me dicos a vi to pri quo me pensis—quon me dicus a la spozino pri chomar. Lu desengajis me pos duadekekin

yari, ka vi komprenas? Ka l'advokati dicis lo a vi? Me oblivias. Ta omna parolado dolorigas mea kapo. Objeciono sustenita. Objeciono refuzita. Respondez yes o no. Ol dolorigas mea kapo. E me anke ne povas forigar ta numeri ek mea kapo. Ma pri lo me pensis—quon me dicus a la spozino pri chomar. E quon pensus siorino Moore kande el audis ke me mortigis lu. Me supozas ke el nultempe opinionis, ke me havis sat kurajo por facar to. Me mariajeskus kun el se la spozino mortigabus. Me ankore havus mea travalio se lu ne desengajabus me. Ma lu duris parolar e parolar. E la fakturpinto esis ibe ube me povis tushar ol. Ka vi komprenas me? Me es nur ordinara homo quale irgu. Quale vi homi, nun. (*Unesmafoye la juriani destensas su, regardas indignoze l'una a l'altra e susuras.*) Imaginez ke vi es me, nu. Forsan vi anke agus same. Tale vi devas regardar ol, ka ne? Imaginez ke vu esas me—

JURIANI (*staceskas kom unu e klamas per unisono*): KULPOZA!

(ZERO *retrofalas, aturdita dum instanto pro lia lauteso. La* JURIANI *turnas su addextre e rapide marchas ek la jurieyo e vers la pordo per duopla serio.*)

ZERO (*rekuperas parolado dum ke la* JURIANI *ekiras tra la pordo*): Vartez dum minuto. Nur minuto. Vi ne juste komprenas me. Nur donez oportunajo e me dicos quale ol esis. Me es konfuzigita, ka vi komprenas? Pro ta omna advokati. E la numeri en mea kapo. Ma me dicos a vi quale ol esis. Me esis ibe dum duadekekin yari, ka vi komprenas? E li kondamnis el a sis monati, ka vi komprenas?

(*Lu duras deklamachar a la vakua jurieyo dum ke la kurteno falas.*)

(*Kurteno.*)

CENO KIN

CENO: *Tombeyo en plena lunlumo. Esas tombeyo dil duesma rango—nul eleganta tombopetri od monumenti, nur simple tombopetri ed hike ed ibe kruco. Dope esas fera gretofenco havanta pordego meze di ol. Komence nulu esas videbla, ma esas intermitanta bruiseti: ululo di otuso, suflado di fora noktucelo, kroaso di nano, e jemo di kato serenadanta. Pos plura instanti du figuri aparas exter la pordego—homulo ed homino. El apertas la pordego qua stridas rustoze. La duo eniras. Li esas nun tote videbla en la lunlumo—*JUDY O'GRADY *e* YUNULO.

JUDY (*avancas*): Venez, yen la loko.

YUNULO (*ne avancas*): Ico! Nu, ol es tombeyo.

JUDY: Ha, ne jokez!

YUNULO: Tu ne intencas—

JUDY: Quo jenas pri ca loko?

YUNULO: Tombeyo!

JUDY: Ya, quo do?

YUNULO: Tu es dementa.

JUDY: Ca loko 's sat bona, me dicas. Me venis adhike multafoye.

YUNULO: Ne hike por me!

JUDY: Ka ca loko ne es tam bona kam altra? Quon tu timas? Li omna hike 's mortinti! Li ne enoyigas on. (*Subite interesata*) Ho, videz, yen novajo.

YUNULO: Ekvenez.

JUDY: Vartez dum minuto. Ni videz to quon ol dicas. (*El genupozas avan la tombo ed inklinanta la kapo adproxim la tombopetro espelas l'enskriburo.*) Z-E-R-O. Z-e-r-o. Zero! Yes, es ta kerlo—

YUNULO: Ka Zero? Lu es la kerlo qua mortigis sua patrono, ka ne?

JUDY: Yes, es lu, ya. Ma to quon me pensas es, ke me iris aden karcero pro lu.

YUNULO: Pro quo?

JUDY: Tu savas, la kustumal akuzaji. Lego pri apartamenteyi. (*Afektaceme*) Paragrafo ba-ba dil Punisal Kodexo. Triesma delikto. Sis monati.

YUNULO: E ca homacho—

JUDY (*desestimante*): Ka lu? Lu esis la blond bebeo di mama. Ni lojis en la sama domo. Trans la korto, ka vu komprenas? Me remarkis, ke lu regardis tra mea fenestro. Me supozas, ke lua spozino anke remarkis. Omnakaze, li denuncis me al policisti. E nun me es ek e lu es en. (*Subite*) Nu—he— (*El ridegeskas.*)

YUNULO (*anxioze*): Quo 's drola?

JUDY (*ridegas*): Nu, esus drola—se—se— (*El itere ridegeskas.*) Esus bona jokajo por lu, yes ya. Lu ne povas facar irgo, ka ne?

YUNULO: Ekvenez. Me ne prizas ca loko.

JUDY: Ha, tu es mal ludanto. Pro quo tu volas spoliar mea jokajo?

(*Kato ululas melodioze.*)

YUNULO (*mi-histeriale*): Quo es?

JUDY: Nur la kati. Li evidente prizas la loko sat bone. Ma venez, se tu timas. (*Li iras vers la pordego. Ekirante*) Vi nervozuli ya jenas me.

(*Li ekiras tra la pordego. Dum ke li desaparas, la tombo di* ZERO *apertesas e lua kapo aparas.*)

ZERO (*cirkume regardas*): Stranje! Me opinionis, ke me audis el parolar e ridar. Ma me vidas nulu. Omnakaze, quon el facus hike? Me evidente sonjis. Ma quale sonjar kande me ne dormas? (*Itere regardas cirkume.*) Nu, nula kauzo por retroirar. Me ne povas dormar. Me devas poke promenar. (*Lu acensas del tero tre rigide. Lu portas formala vestaro di anciena modo e lua manui pozesas rigide sur la pektoro.*)

ZERO (*marchante rigide*): De'! Me 's rigida! (*Lu lente marchas kelka pazi, haltas.*) De', es sola hike! (*Lu trepidas e marchas senskope.*) Me devis restir ibe. Ma me opinionis, ke me audis el ridar.

(*Lauta sternuto audesas.* ZERO *stacas senmove, trepidas pro teroro. Itere sternuto.*)

ZERO (*rauke*): Quo es?

DOLCA VOCO: Esas bona. Esas nulo timinda.

(*De dop tombopetro aparas* SHRDLU. *Lu portas meskina vestio qua ne bone fitas. Lu portas arjente bordizita orel-binoklo e fumas sigareto.*)

SHRDLU: Me esperas, ke me ne timigis vu.

ZERO (*ankore agitata*): No-o. Es bona. Komprenez, me ne expektis renkontrar irgu.

SHRDLU: Vu esas novulo, ka ne?

ZERO: Yes, es mea unesma nokto. Me ne povis dormeskar.

SHRDLU: Me anke ne povas dormar. Ka ni du frequentez l'una l'altra?

ZERO (*avide*): Yes, to esus bonega. Me esis tre sola.

SHRDLU (*konkordas per kapsigno*): Me savas. Ni komfortigez ni.

(*Lu sideskas facile sur tombo.* ZERO *esforcas sequar l'exemplo ma es rigida en omna junti e jemas pro doloro.*)

ZERO: Me es kelke rigida.

SHRDLU: Ne suciez pri la rigideso. Ol desaparos pos kelka dii. (*Lu ektiras paketo de sigareti.*) Ka vu prenos Kamelo?

ZERO: No, me ne fumas.

SHRDLU: Me trovas, ke ol helpas forigar la moskiti. (*Lu acendas sigareto. Subite prenas la sigareto ek sua boko.*) Kad ol iritus vu, se me fumus, sioro—sioro—?

ZERO: No, durez.

SHRDLU (*repozas la sigareto aden la boko*): Danko. Me ne audis vua nomo. (ZERO *ne respondas. Dolce.*) Me dicis, ke me ne audis vua nomo.

ZERO: Me audis vu unesmafoye. (*Hezitas*) Me timas, se me dicus a vu qua me es, ke vu foriros.

SHRDLU (*triste*): Irge quo es vua peki, oli esas quale nivo komparat a le mea.

ZERO: Vu ganas nova foyo. (*Lu pauzas dramatatre.*) Mea nomo es Zero. Me es ocidero.

SHRDLU (*afirmas kalme per kapsigno*): Ho, yes, me rimemoras ke me lektis pri vu, sro Zero.

ZERO (*kelke iritata*): Ka vu ankore opinionas, ke vu es plu mala kam me?

SHRDLU (*forjetas la sigareto*): Ho, milople plu mala, sro Zero—milionople plu mala.

ZERO: Quon vu facis?

SHRDLU: Me anke es ocidero.

ZERO (*regardas lu astonate*): Quo! Vu jokas!

SHRDLU: Mea omna vorti esas vera, sro Zero. Me esas la maxim mala, maxim pekoza de ocideri! Vu nur ocidis vua employanto, sro Zero. Ma me—me ocidis mea matro. (*Lu kovras sua vizajo per sua manui e ploreskas.*)

ZERO (*hororigata*): Per inferno!

SHRDLU (*ploregas*): Yes, mea matro! Mea amata matro!

ZERO (*subite*): He, ka vu intencas dicar, ke vu es sioro—

SHRDLU (*afirmas per kapsigno*): Yes. (*Lu vishas sua okuli, ankore tremas pro emoco.*)

ZERO: Me rimemoras lektir pri vu en la jurnali.

SHRDLU: Yes, mea kulpozeso esis deklarata a la tota mondo. Ma to esus nur trivialajo se me nur povus forlavar la makulo di peko ek mea anmo.

ZERO: Me nultempe audis ke homo mortigis sua matro. Pro quo vu facis to?

SHRDLU: Pro ke me havas pekoza kordio—esas nul altra kauzo.

ZERO: Kad el sempre traktis vu yuste e tale?

SHRDLU: El esis santino—santino, me dicas. El suciis me e gardis me quale povas nur matro.

ZERO: Ka vu intencas dicar, ke vi ne kombatis o nulo?

SHRDLU: Nultempe severa o desafabla vorto. Nulo ecepte amanta sucio e bona konsilo. De mea infanteso el devotesis a guidar me sur la justa voyo. El docis ke me esez sparema, esez pia, esez ne-egoista, evitez mala kompani, e klozez mea oreli kontre omna tenti dil karno—kurte, ke me divenez vertuoza, respektinda, e Deo-timanta homulo. (*Lu jemas.*) Ma to esis senespera tasko. Evanta dekequar yari, me montreskis mea pekoza naturo.

ZERO (*sen respirante*): Vu ne mortigis irgu altra, ka ne?

SHRDLU: No, danko al Deo, esas nur un ocido sur mea anmo. Ma me kuris for mea hemo.

ZERO: Ka yes?

SHRDLU: Yes. Kompanulo prestis profana libro a me —la nura profana libro quan me lektis, me dicas gratitudoze. Ol nomesas *Trezor-insulo*. Ka vu lektis ol?

ZERO: No, me ne multe lektas libri.

SHRDLU: Ol esas maligna libro—sensacionala aventur-rakonto. Ma ol ardorigis en mea pekoza kordio deziro divenar maristo. E do me kuris for mea hemo.

ZERO: Quon vu facis—laboris kom maristo?

SHRDLU: Me nultempe vidis la maro—ne ante ke me mortis. Fortunoze, l'amanta intuico di mea matro avertis el pri mea intenco e me retrosendesis adheme. El aceptis me per apertita brakii. Nula vorto iracoza, nula regardo reprochoza. Ma me povis lektar la muta

sufrado en elua okuli dum ke ni pregis tra la tota nokto.

ZERO (*simpatioze*): De', to esis certe desagreabla. De', la moskiti es mal, ka ne? (*Lu negracioze esforcas frapetar oli per sua rigida manui.*)

SHRDLU (*absorbata per sua naraco*): Me opinionis, ke ta experienco risanigabis me de lo mala e penseskis pri kariero. Me komence deziris irar ad exterlanda misioni, ma ni ne toleris pensar pri separado. Do ni konkluze decidis, ke me esez imprimprobero.

ZERO: He, donez a me un de ta Kameli, ka ne? Me esas tote parmanjita.

SHRDLU: Certe. (*Lu donas la sigareti ed alumeti a* ZERO.)

ZERO (*acendas un de la sigareti*): Durez. Me askoltas.

SHRDLU: Ante ke me evis duadek yari me havis bona travalio kom imprimprobero por firmo qua precipue publikigis shu-katalogi.

ZERO: Ka yes? To es probable bona travalio.

SHRDLU: Ol esis tre bona travalio. Me laboris pri shu-katalogi dum deketri yari. Me ankore laborus pri oli, se me ne— (*Lu sufokas plorego.*)

ZERO: Li devas adjuntar citronelo a ta balzamo-fluido.

SHRDLU (*sospiras*): Ni kune esis tante felica. Me havis mea stabila travalio. E sundie ni iris ad oficii matinal, posdimeza, e vesperala. Ol esis honesta ed etikala vivmodo.

ZERO: Ol ya esis.

SHRDLU: Ma venis ta fatala sundio. Doktoro Amaranto, nia predikero, dineis kun ni—un de la kelka pura spiriti sur ca tero. Kande lu finabis la benedicite, ni havis nia supo. Omno iris kom kustumale—ni manjis nia supo e diskutis la prediko, quale dum omna sundii quin me povis rimemorar. Lore venis la mutono-gambo— (*Lu interruptas su,*

pose rikomencas per sufokata voco.) Me vidas tante klare la tota ceno—ol nultempe livas me—doktoro Amaranto ye mea dextra flanko, mea matro ye mea sinistra flanko, la mutono-gambo sur la tablo avan me e la kukulhorlojo sur la tabuleto inter la fenestri. (*Lu haltas e vishas l'okuli.*)

ZERO: Yes, ma quo eventis?

SHRDLU: Nu, distranchante la karno—Ka vu ulfoye distranchis mutono-gambo?

ZERO: No, salizita bovkarno plu konvenis a ni.

SHRDLU: Esas tre desfacila pro la osto. E kande esas sauco en la plado, esas danjero ke on varsos ol acidente. Do Matro sempre kustumis tenar la plado por helpar me. El inklinis su adavane, quale sempre, e me povis vidar l'ora klozagrafo cirkum elua kolo. Ol kontenis mea fotografuro ed un de mea infanto-lokli. Nu, me levis mea kultelo por distranchar la mutono-gambo—ma vice lo, me distranchis la fauco di mea matro! (*Lu ploregas.*)

ZERO: Vu mustis esir dementa!

SHRDLU (*levas la kapo, pasionoze*): No! Ne esforcez justifikar me. Me ne esis dementa. Li probis pruvar, dum la judicio, ke me esis dementa. Ma doktoro Amaranto rikonocis lo vera! Lu vidis ol del komenco! Lu savis, ke esis mea pekoza naturo—e lu dicis a me to quo vartas me.

ZERO (*esforcas konsolacar*): Nu, vua trubli nun es finita.

SHRDLU (*la voco plualteskas*): Finita! Ka vu opinionas, ke ico esas la fino?

ZERO: Yes ya. Quon li povus pluse facar a ni?

SHRDLU (*lua toni plu e plu akuta*): Ka vu opinionas, ke ultempe esos paco por ti quale ni—ocideri, pekanti? Ka vu ne savas pri to quo vartas ni—flami, eterna flami!

ZERO (*nervoze*): Kalmigez vu, amiko—li ne facus to a ni.

SHRDLU: Esas nul eskapo—nul eskapo por ni, me dicas. Ni esas kondamnita! Ni esas kondamnita sufrar nedicebla tormenti tra la tota eterneso. (*Lua voco plu e plu alteskas.*)

(*Tombo subite apertesas e kapo aparas.*)

LA KAPO: He, vi homi! Ka vi ne tacos e lasos on dormar?

(ZERO *dolorante staceskas.*)

ZERO (*a* SHRDLU): He, tacez.

SHRDLU (*tro emocanta por atencar*): Nun ol ne tardesos longe! Ni balde esos advokata.

LA KAPO: Ka vi foriros o ne? (*Lu klamas adinfre aden la tombo.*) He, Bill, donez a me tua kapo dum minuto. (*Pos instanto lua brakio aparas tenante kranio.*)

ZERO (*avertas*): Atencez! (*Lu sizas* SHRDLU *e fortranas lu jus kande* LA KAPO *jetas la kranio.*)

LA KAPO (*iracoze*): Faliis. Damnita olda kati! Me frapos li nextafoye. (*Grandege ocitas.*) Ho-hum! Me por la vermi!

(LA KAPO *desaparas dum ke la kurteno falas.*)

(*Kurteno.*)

CENO SIS

CENO: *Agreabla loko. Ceno di beleso pastoral. Prato puntizita per bela old arbori e gazonizita per densa herbi e flori. Dope videsas plura tendi ek gaye striizita silka stofo, ed ultre olti brilas sinuifanta fluvio. Pur aero e sennuba cielo. Dolca fora muziko dum la tota ceno.*

Kande la kurteno acensas SHRDLU *videsas sidar sub avana arboro en posturo di profunda tristeso. Lua genui esas tirita al pektoro e lua kapo repozas an lua brakii. Lu esas vestizita quale en l'antea ceno.*

Pos kelka minuti ZERO *eniras del dextra latero. Lu marchas lente e regardas cirkume per mieno misuspekteme kurioza. Lu anke esas vestizita quale en l'antea ceno. Subite lu vidas* SHRDLU *sub l'arboro. Lu haltas e regardas lu mitimigate. Lore, vidante ulo familiara en lu, lu pluproximeskas.* SHRDLU *ne vidas, ke lu asistas. Tandem* ZERO *rikonocas lu e ridetas pro felica surprizo.*

ZERO: Nu, se ol ne es—! (*Lu frapetas la shultro di* SHRDLU.) Saluto, amiko!

(SHRDLU *lente regardas adsupre e, rikonocante* ZERO, *solene staceskas e jentile extensas la manuo.*)

SHRDLU: Quale vu standas, sro Zero? Me tre multe joyas rividar vu.

ZERO: Me same. Me anke ne expektis vidar vu. (*Regardas cirkume.*) Co es sat agreabla loko. Me ne refuzus repozar hike dum kurta tempo.

SHRDLU: Se vu deziras.

ZERO: Me kelke fatigesas. Me ne kustumas esar extere. Me ne marchis tante multe dum yari.

SHRDLU: Sideskez hike, sub l'arboro.

ZERO: Ka li lasas on sidar sur la herbi?

SHRDLU: Ho, yes.

ZERO (*sideskas*): De', es bona. Me dicos al mondo, ke mea pedi doloras. Me ne kustumas tante multe marchar. Nu, me es kurioza, kad esus bona desmetar mea shui; mea pedi fatigesas.

SHRDLU: Yes. Uli hike iras nudpede.

ZERO: Ka yes? Li evidente es dementa. Ma me forpozos oli dum kurta tempo. La herbi es bon e koldeta. (*Lu sternas su komfortoze.*) Nu, co es la komoda vivo, yes ya, yes ya. Co es ya bona loko. Quale li nomas ca loko, he?

SHRDLU: L'Elusiana Agri.

ZERO: La qua?

SHRDLU: La Elusiana Agri.

ZERO (*dubiteme*): Ho! Nu, es bona loko, yes ya.

SHRDLU: On dicas, ke ico esas la maxim dezirebla de omna loki. Nur le maxim favorata restas hike.

ZERO: Ka yes? Nu, to exkluzas me, me supozas. (*Subite*) Ma quon vu facas hike? Me supozis, ke vu esus brulita ante nun.

SHRDLU (*triste*): Sro Zero, me esas la maxim desfelica de omna homi.

ZERO (*per lejera astoneso*): Pro quo, pro ke vu ne es rostita vivante?

SHRDLU (*afirmas per kapsigno*): Nulo eventas segun mea expekti. Me vidis omno tante klare—la flami, la tormenti, eterna sufrado kom la yusta puniso por mea nedicebla krimino. Ed omno eventas tre diferante.

ZERO: Nu, es sat bona por vu, ka ne?

SHRDLU (*ululas*): No, no, no! Esas justa e yusta ke me esez punisata. Me povus tolerar to stoike. Tra l'omna senfina epoki di nedeskriptebla tormento me exultabus pri la splendideso di deala yusteso. Ma ico—ico dementigas on! Quo divenas yusteso? Quo divenas etiko? Quo divenas lo justa e lo nejusta? Ol dementigas—nur dementigas! Ho, se doktoro Amaranto esus hike por konsilar me! (*Lu kovras la vizajo e jemas.*)

ZERO (*esforcas komprenar*): Ka vu intencas dicar, ke li ne ja advokis vu por tranchir la fauco di vua matro?

SHRDLU: No! Esas terorinda—terorinda! Me esis preparata por irgo—irgo ecepte ico.

ZERO: Nu, quon li dicis a vu?

SHRDLU (*regardas adsupre*): Nur ke me venez adhike e restez hike, til ke me komprenas.

ZERO: Me ne komprenas. Quon li volas, ke vu komprenez?

SHRDLU (*desesperante*): Me ne savas—me ne savas! Se me havus nur indico pri to quon li intencas—(*Interruptas su.*) Nun askoltez taceme dum instanto; ka vu audas irgo?

(*Li amba tacas, askoltas atenceme.*)

ZERO (*tandem*): No.

SHRDLU: Ka vu ne audas irga muziko? Ka ne?

ZERO: Ka muziko? No, me ne audas nulo.

SHRDLU: La homi hike dicas, ke la muziko nultempe cesas.

ZERO: Li mokas vu.

SHRDLU: Ka vu tale opinionas?

ZERO: Yes ya. Esas nula sono.

SHRDLU: Forsan. Li esas kapabla facar irgo. Ma me ne dicis a vu la maxim bitra de mea falii.

ZERO: Nu, dicez ol. Me kustumas audar mala novaji.

SHRDLU: Kande me venis a ca loko, mea unesma pensajo esis trovar mea kara matro. Me deziris demandar elua pardono. E me deziris, ke el helpez me komprenar.

ZERO: Kad el ne povis?

SHRDLU (*per profunda jemo*): El ne esas hike! Sro Zero! Hike ube nur la maxim favorata habitas, ta maxim saja e maxim pura de omna spiriti esas trovebla nulloke. Me ne komprenas.

VOCO DI HOMINO (*fore*): Sro Zero! Ho, sro Zero!

(ZERO *levas la kapo ed askoltas atenceme*.)

SHRDLU (*duras neatenceme*): Se vu vidus uli de ta homi hike—to quon li facas—

ZERO (*interruptas*): Vartez dum minuto, ka ne? Me opinionas, ke ulu vokas me.

LA VOCO (*plu proxime*): Sro Ze-ro! Ho! Sro Ze-ro!

ZERO: Per inferno, qua es? Ka la spozino ja trakas me? To esus bona, ka ne? E me opinionis, ke el esos omnakaze sana por adminime plusa duadek yari.

LA VOCO (*plu proxime*): Sro Ze-ro! He-hu!

ZERO: No. Ne es elua voco. (*Klamas sovaje*.) He-hu. (*A* SHRDLU.) Ka ne es sempre tale? Kande homo havas komoda vivo e bona tempo! (*Lu staceskas e regardas adsinistre*.) El venas, irge qua el es. (*Per subita astoneso*.) Nu, me ne—! Nu, quo vu pensas pri to!

(*Lu stacas regardante astonate dum ke* MARGRITA MARIA MABEL MOORE *eniras. El portas multe plisurizita robo muslina qua esas tro mikra de un numero e dekekin yari tro yunatra por el. El havas reda vizajo ed anhelas.*)

MARGRITA (*anhelas*): Ho! Me pensis, ke me nultempe rajuntos vu. Me sequis vu dum dii—vokis e vokis. Ka vu ne audis me?

ZERO: Ne til jus nun. Vu aspektas kelke anheligata.

MARGRITA: Me ya esas. Me apene povas rekuperar la respiro.

ZERO: Nu, sideskez ed alejez vua pedi. (*Lu duktas el al arboro.*)

(MARGRITA *unesmafoye remarkas* SHRDLU *e poke retropasas.*)

ZERO: Es bona, lu es mea amiko. (*A* SHRDLU.) Amiko, me deziras ke vu konoceskez mea amiko, sioro Moore.

SHRDLU (*staceskas e polite extensas la manuo*): Quale vu standas, sioro Moore?

MARGRITA (*timide*): Saluto!

ZERO (*a* MARGRITA): Lu es amiko. (*A* SHRDLU.) Me supozas, ke vu ne jenesas se el sidus hike dum poka tempo e repozus, ka ne?

SHRDLU: No, no, certe ne.

(*Li omna sideskas sub l'arboro.* ZERO *e* MARGRITA *esas kelke timida.* SHRDLU *gradope submersas su en sua propra pensaji.*)

ZERO: Me ipse jus repozis. Me desmetis la shui pro ke mea pedi tante doloras.

MARGRITA: Yes, me anke es poke fatigita. (*Regardas cirkume.*) Nu, esas tre beleta hike, ka ne?

ZERO: Yes, esas, ya.

MARGRITA: Quale on nomas ca loko?

ZERO: Nu—he—me pensez. Lu dicis ol a me ante nur minuto. La—he—me ne savas. Ula sorto de agri. Me oblivias. (*A* SHRDLU.) He, amiko, quale li nomas ca

loko? (SHRDLU, *absorbita en sua pensaji, ne audas lu. A* MARGRITA.) Lu ne audas me. Lu pensas itere.

MARGRITA (*nelaute*): Quo eventis a lu?

ZERO: Nu, lu es ta kerlo qua ocidis sua matro—ka vu rimemoras?

MARGRITA (*interesata*): Ho, yes! Kad esas lu?

ZERO: Yes. E lu expektis ke li rostos lu od altre. E nun li facos nulo a lu e lu kelke regretas.

MARGRITA (*simpatioze*): Kompatindulo!

ZERO: Yes. Ol frapas lu forte.

MARGRITA: Lu aspektas quale bon yunulo.

ZERO: Nu, vu ya alejas dolorant okuli. Me nultempe expektis vidar vu hike.

MARGRITA: Me supozis, ke vu forsan esus kelke surprizita.

ZERO: Surprizita ya. Me pensis, ke vu es vivanta e sana. Kande vu forpasis?

MARGRITA: Ho, jus pos ke vu mortis—du, tri dii.

ZERO (*interesata*): Ka yes? Quo eventis? Ka vu shokesis da kamiono od altre?

MARGRITA: No. (*Hezitas.*) Komprenez—esis tale. Me eksuflis la gaso.

ZERO (*astonata*): Ho no! Quo esis l'ideo?

MARGRITA (*hezitas*): Ho, me ne savas. Komprenez, me perdis mea travalio.

ZERO: Me supozas, ke vu nun regretas facir lo, ka ne?

MARGRITA (*ferme*): No, me ne regretas. Tote ne. (*Nun hezitas.*) Do, sro Zero, me pensas— (*El haltas.*)

ZERO: Quo?

MARGRITA (*kurajeskas*): Me pensas, ke esus kelke bona—se vu e me—se ni povus diskutar kelka kozi.

ZERO: Ya. Bone. Quon vu deziras diskutar?

MARGRITA: Nu—me ne savas—ma vu e me—ni nultempe diskutis kozi, ka ne?

ZERO: No, es justa, nultempe. Nu, ni facez lo.

MARGRITA: Me pensis, se ni povus esar sola—nur ni du, ka vu komprenas?

ZERO: Ho, yes! Yes, me komprenas. (*Lu turnas su vers* SHRDLU.) He, amiko! (*Nula respondo.*) He, amiko.

SHRDLU (*tresayas e regardas adsupre*): Ka vu parolis a me?

ZERO: Yes. Quale vu divinis lo? Me pensis, ke forsan vu dezirus poke promenar e serchar vua matro.

SHRDLU (*negas per kapsigno*): Esas vana. Me serchis omnube. (*Lu itere divenas pensema.*)

ZERO: Forsan ibe li savus.

SHRDLU: No, no! Me serchis omnube. El ne esas hike.

(ZERO *e* MARGRITA *regardas desesperante l'una l'altra.*)

ZERO: Askoltez, old kamizo, mea amiko hike e me—ka vu komprenas?—ni olime laboris en la sama butiko. E ni bezonas diskutar—pri aferi, ka vu komprenas?—kelke privat aferi. Do, se on darfas demandar—

SHRDLU (*saltas a sua pedi*): Nu, certe! Pardonez me!

(*Lu polite reverencas a* MARGRITA *e formarchas.* MARGRITA *e* ZERO *spektas til ke lu desaparas.*)

ZERO (*per nenaturala rido*): Lu es bonulo, pos omno.

(*Nun sola, li amba esas tre timida, e longatempe sidas taceme.*)

MARGRITA (*ruptas la silenco*): Esas tre beleta hike, ka ne?

ZERO: Ya esas.

MARGRITA: Regardez ta flori! Oli es perfekta! Nu, on pensus, ke oli es artifical, ka ne?

ZERO: Yes, on pensus.

MARGRITA: E l'odoro di oli. Quale parfumo.

ZERO: Yes.

MARGRITA: Me amas la ruro, ka vu?

ZERO: Yes. Es bona, kom chanjo.

MARGRITA: Ta butik-pikniki—ka vu rimemoras?

ZERO: Certe. Oli esis ya bona.

MARGRITA: Unfoye—me supozas, ke vu ne rimemoras—ni du—me e vu—ni kunsideskis sur la herbi sub arboro—quale nun.

ZERO: Me ya rimemoras.

MARGRITA: Ho ya! Me supozas, ke vu ne rimemoros.

ZERO: Me ya rimemoras. Esis ta yaro kande la spozino ne venis.

MARGRITA (*elua vizajo brileskas*): To 's justa! Me ne supozis, ke vu rimemorus.

ZERO: Ed irante adheme ni kunsidis en la furgono.

MARGRITA (*avide, kelke pudoreme*): Yes! Esas ulo quan me sempre deziris questionar.

ZERO: Nu, pro quo vu ne questionis?

MARGRITA: Me ne savas. Questionar ne semblis esar rafinita. Ma me nun demandos omnakaze.

ZERO: Durez. Questionez.

MARGRITA (*hezitas*): Nu—dum ke ni iris adheme—vu pozis vua brakio adsur la benko dop me—e me sentis vua genuo quaze presar an la mea. (*El haltas*.)

ZERO (*plu e plu interesata*): Yes—nu, quo pri to?

MARGRITA: To quo me deziris questionar es—ka to esis quaze acidente?

ZERO (*per rido*): Yes esis acidente. Acidente intence.

MARGRITA (*avide*): Ka vu 's serioza?

ZERO: Yes, me 's serioza. Ka vu intencas dicar, ke vu ne savis?

MARGRITA: No. Me deziris questionar—

ZERO: Nu, pro quo vu iraceskis kontre me?

MARGRITA: Kad iraceskis? Me ne iraceskis! Kande me iraceskis?

ZERO: Tanokte. Vu ya iraceskis. Se vu ne iraceskis, pro quo vu movis fore?

MARGRITA: Por trovar, se vu intencis to. Me supozis, ke se vu intencus to, vu movus plu proxime. E kande vu formovis vua brakio, me esis certa ke vu ne intencis to.

ZERO: E me opinionis dum la tota tempo ke vu iraceskis. Pro to me formovis mea brakio. Me pensis, se me pluproximeskus, vu klamus e me havus trublo, quale on sempre lektas en la jurnalo pri kerli arestita pro molestir homini.

MARGRITA: E me deziris ke vu pozez vua brakio cirkum me—nur sidis ibe dezirante dum la tota voyajo adheme.

ZERO: Quo pri to? To esis mala chanco, ya esis. Se me nur savabus! Ka vu savas to quon me deziris facar —ma me ne havis sat kurajo?

MARGRITA: Quo?

ZERO: Me deziris kisar vu.

MARGRITA (*fervoroze*): Me deziris to.

ZERO (*astonata*): Ka vu permisabus me?

MARGRITA: Me deziris to! Me deziris! Ho, pro quo vu ne—pro quo vu ne facis to?

ZERO: Me ne havis kurajo. Me esis ya stultulo.

MARGRITA: Me lasabus vu tam multe kam vu deziris. Me ne suciabus. Me savas ke ol esus nedecanta ma me ne suciabus. Me tote ne pensis pri justa e nejusta. Me ne suciis—ka vu komprenas? Me nur deziris ke vu kisez me.

ZERO (*emocoze*): Se me nur savabus. Me deziris facar to, me dicas vere. Ma me ne supozis ke vu prizis me.

MARGRITA (*pasionoze*): Me nultempe prizis nulu altra.

ZERO: Ka vu dicas vere? Vu ne mokas me, ka yes?

MARGRITA: No, me ne mokas. Me dicas vere. Me nultempe havis kurajo por dicar lo antee—ma nun me ne sucias. Nun ol ne importas. Pri me eksuflir la gaso —ka vu komprenas? Ka vu savas pro quo me facis lo?

ZERO: Yes, vu dicis—pro chomar.

MARGRITA: Me nur dicis lo. Lo ne es la vera kauzo. La vera kauzo esas, pro vu.

ZERO: Ka vu intencas dicar, ke pro ke me mortis—?

MARGRITA: Yes. Pro to. Me ne volis durar vivar. Pro quo? Pro quo me dezirus vivar? Me havis nulo kauzo vivar sen vu. Me ofte pensabis pri facar to. Ma me nultempe havis sata kurajo. Omnakaze, me ne deziris livar vu.

ZERO: E me reprimandis vu pri lektar tro rapide e tro lente.

MARGRITA (*reprochas*): Pro quo vu reprimandis me?

ZERO: Me ne savas, ya me ne savas. Me sempre prizis vu. E dum ke me adicionis ta numeri, me pensis, se la spozino mortus, vu e me povus mariajar ni.

MARGRITA: Me anke pensis pri to.

ZERO: E lore, ante ke me savis pro quo, me reprimandis vu.

MARGRITA: Tafoye me pensis pri eksuflar la gaso. Ma me nultempe agis til ke vu esis foririnta. Tatempe esis nula kauzo vivar. Ma to ne esis facile facita, pos omno. Me nultempe toleris l'odoro di gaso. E dum ke me preparis, vu komprenas, stopante l'omna fendeturi, quale on lektas en la jurnalo—me pensis pri vu ed esperis ke me forsan itere renkontrus vu. E me decidis, se me itere ya renkontrus vu, me dicus lo a vu.

ZERO (*prenas elua manuo*): Me ya joyas ke vu dicis lo. Me ya joyas. (*Triste*) Ma ol ne multe helpas nun, ka ne?

MARGRITA: No, me supozas ne. (*Kurajeskas.*) Ma esas un kozo quan me demandos de vu.

ZERO: Quo es?

MARGRITA (*nelaute*): Me deziras, ke vu kisez me.

ZERO: Yes ya me facos to! (*Lu inklinas su adavane e kisas elua vango.*)

MARGRITA: Ne quale to. Me ne intencas quale to. Me intencas, ke vu advere kisez me. Sur la boko. Me nultempe kisesis talmaniere.

(ZERO *embracas el e presas sua labii adsur le elua. Longa embraco. Tandem li separas e sidas taceme flanko an flanko.*)

MARGRITA (*pozas la manui adsur sua vangi*): Do esas tale. Me ne savis, ke esas tale. Me ne savis, ke irgo esas tale.

ZERO (*karezas elua manuo*): Tua vangi es reda. Oli 's tote reda. E tua okuli brilas. Me nultempe antee vidis tua okuli tante brilanta.

MARGRITA (*levas manuo*): Askoltez—ka tu audas to? Ka tu audas la muziko?

ZERO: No, me ne audas nulo!

MARGRITA: Yes—muziko. Askoltez e tu audos ol.

(*Li amba esas tacema dum instanto.*)

ZERO (*ecitata*): Yes! Me audas ol! Lu dicis, ke esas muziko, ma me ne audis ol til nun.

MARGRITA: Kad ol es bonega?

ZERO: Bonega! De', quon tu savas?

MARGRITA: Quo?

ZERO: Ol igas me dansar.

MARGRITA: Ka yes? Anke me.

ZERO (*saltas a sua pedi*): Venez! Ni dancez! (*Lu sizas elua manui ed esforcas tirar el ad elua pedi.*)

MARGRITA (*rezistas ridante*): Me ne povas dansar. Me ne dansis depos duadek yari.

ZERO: To 's nulo. Nek me. Venez! Me es quale puero! (*Lu stacigas el e sizas el ye la tayo.*)

MARGRITA: Vartez dum minuto! Vartez til ke me aranjas mea jupi. (*El faldas la jupi e pinglagas oli super la pedokoli.*)

(ZERO *sizas el ye la tayo. Li dancas negracioze ma gaye. La hararo di* MARGRITA *falas adsur la shultri. El plu e plu cedas su a la spirito dil danso. Ma* ZERO *balde fatigesas e dansas min vivoze.*)

ZERO (*tandem haltas anhelante*): Vartez dum instanto! Me anhelas.

(*Lu liberigas* MARGRITA, *ma ante ke lu povas forturnar su, el embracas lu furioze e kisas lu.*)

ZERO (*liberigas su*): Vartez dum minuto! Lasez me rekuperar!

(*Lu klaudikas al arboro ed anhelante sideskas sub ol.* MARGRITA *regardas lu, la gayeso kelke mikrigita.*)

ZERO: Hu! Me ya anhelas! Me ne kustumas dansar.

(*Lu desmetas sua kolumo e kol-ligilo e desbutonagas sua kamizo.* MARGRITA *sideskas sub l'arboro proxim lu, regardas lu dezirante. Ma lu okupesas per rekuperar la respirado.*)

ZERO: De', mea kordio bategas rapide.

MARGRITA: Do jacez e repozez. Tu povas pozar tua kapo adsur mea gremio.

ZERO: Bon ideo. (*Lu extensas su, kapo en la gremio di* MARGRITA.)

MARGRITA (*karezas lua hararo*): Esis bonega, ka ne?

ZERO: Yes. Ma on devas kustumar.

MARGRITA: Nur imaginez, se ni povus restar hike por sempre—tu e me, kune—ka to ne esus bonega?

ZERO: Yes. Ma es nul posibleso.

MARGRITA: Ka li ne lasus ni restar?

ZERO: No. Ca loko 's nur por la boni.

MARGRITA: Nu, ni ne es tante mala, ka ne?

ZERO: Ho no! Me es ocidero e tu ocidis tu. Omnakaze, li ne tolerus to—to quon ni jus facis.

MARGRITA: Me ne komprenas, pro quo ne.

ZERO: Ka yes? Tu savas, ke to ne es justa. Ka me ne havas spozino?

MARGRITA: Ne plus. Kande on mortas, to 's la fino. Kad on ne dicas, 'Til ke morto separos ni'?

ZERO: Nu, tu es forsan justa, ma li ne tolerus ni hike.

MARGRITA: Esus bonega—ni du kune—ni povus riganar ta omna yari.

ZERO: Yes, me deziras ke ni povus.

MARGRITA: Ni ya esis foli. Ma me ne koncernas me pri to. Me nun havas tu. (*El kisas lua fronto e vangi e boko.*)

ZERO: Me ya amegas tu. Me nultempe antee vidis ke tu es tante beleta, la vangi tote reda. E tua hararo pendanta. (*Lu karezas e kisas elua hararo.*)

MARGRITA (*extazas*): Ni havas l'una l'altra, ka ne?

ZERO: Yes. Me amegas tu, Margrita! To 's bela nomo. Ol es anke floro, ka ne? Nu—tu esas to—nur floro.

MARGRITA (*felica*): Ni povas esar sempre kune, ka ne?

ZERO: Dum ke li permisas. Me ya amegas tu. (*Subite sideskas rekte.*) Atencez!

MARGRITA (*timante*): Quo eventas?

ZERO (*nervoze*): Lu rivenas.

MARGRITA: Ho, ka to? Nu, quo pri to?

ZERO: Tu ne volas, ke lu videz ni jacar talmaniere, ka ne?

MARGRITA: Me ne sucias ke lu videz.

ZERO: Nu, tu devas suciar. Tu ne volas, ke lu opinionez ke tu ne es rafinita, ka ne? Lu es tre etikal homo, lu es.

MARGRITA: Me ne pensas pri lu. Me pensas pri nulu ma tu.

ZERO: Yes, me savas. Ma ni ne volas ke homi babilez pri ni. Tu devas aranjar tua hararo e despinglagar la jupi.

(MARGRITA *kelke triste obedias. Li amba tacas dum ke* SHRDLU *eniras.*)

ZERO (*per fingita nesuciemeso*): Nu, vu rivenas bone, ka ne?

SHRDLU: Me esperas, ke me ne rivenas tro frue.

ZERO: No, es bona. Ni nur konversis. Vu savas—pri aferi e kozi.

MARGRITA (*audacoze*): Ni deziris, ke ni povus restar hike por sempre.

SHRDLU: Vi povas, se vi deziras.

ZERO *e* MARGRITA (*astonate*): Quo!

SHRDLU: Yes. Irgu povas restar—

ZERO: Ma me opinionis, ke vu jus dicis—

SHRDLU: Quale me dicis, nur la maxim favorata ya restas hike. Ma irgu povas.

ZERO: Me ne komprenas. Esas ulmaniere kaptilo.

MARGRITA: To ne importas, se ni povas restar.

ZERO (*a* SHRDLU.) Ni pensis, ke ni mariajos ni, ka vu komprenas?

SHRDLU: Vi povas o ne, segunvole.

ZERO: Vu ne intencas dicar, ke ni povas restar se ni ne mariajos ni, ka yes?

SHRDLU: Yes. Li ne sucias pri to.

ZERO: Ed esas uli hike qui ne es mariajita?

SHRDLU: Yes.

ZERO (*a* MARGRITA): Me ne savas quale opinionar pri ca loko, pos omno. Li evidente es mixita homi hike.

MARGRITA: To ne importas, dum ke ni havas l'una l'altra.

ZERO: Yes, me savas, ma tu ne volas esar kun ti qui ne es respektinda.

MARGRITA (*a* SHRDLU): Ka ni povas quik mariajeskar? Devas esar multa predikeri hike, ka ne?

SHRDLU: Ne tam multa predikeri kam me esperis trovar. La du evidente maxim amata esas dekano Swift e l'abado Rabelais. Li amba esas tre admirata pro nedecanta rakonti quin li skriptis.

ZERO (*shokita*): Quo! Predikeri skribas obcen rakonti! De', quala sorto di eskombreyo to esas?

SHRDLU (*desesperante*): Me ne savas, sro Zero. Ta omna homi esas tante stranja, tante nesimila a la bona homi quin me konocis. Li semblas pensar pri nulo ma juar e disipar la tempo per senprofita okupado. Uli piktas pikturi de jorno til nokto, o skultas petra bloki. Altri kompozas kansoni o kunpozas vorti, dio pos dio. Ed altri facas nulo ma jacar sub l'arbori e regardar la cielo. Esas homuli qui spensas lia omna tempo per lektar libri ed homini qui pensas nur pri ornar su. E sempre li rakontas e ridas e kantas e drinkas e dansas. Esas ebrianti, furtisti, vaganti, blasfemanti, adulteranti. Esas unu qua—

ZERO: Sato. Me audis sato. (*Lu sideskas e meteskas sua shui.*)

MARGRITA (*anxioze*): Quon tu facos?

ZERO: Me foriros, to es quon me facos.

MARGRITA: Tu dicis, ke tu prizis ca loko.

ZERO (*regardas el astonate*): Prizis ol! De', tu ne intencas dicar, ke tu deziras restar hike, ka ne, kun amaso de ebrianti e nulfacanti e debochanti?

MARGRITA: Ni ne bezonas suciar pri li. Ni povas nur kunsidar hike e regardar la flori ed askoltar la muziko.

SHRDLU (*avide*): Muziko! Ka vi audis muziko?

MARGRITA: Yes. Ka vu ne audas ol?

SHRDLU: No, on dicas, ke ol nultempe cesas. Ma me nultempe audis ol.

ZERO (*askoltas*): Me pensis, ke me antee audis ol, ma me nun ne audas irgo. Me supozas, ke me sonjis. (*Cirkume regardas.*) Ube es la maxim proxim ekireyo de ca loko?

MARGRITA (*pledas*): Ka tu ne restos nur pokatempe?

ZERO: Ka vu ne audis ke me foriras? Adio, siorino Moore. Me foriras.

(*Lu klaudikante ekiras addextre.* MARGRITA *lente sequas lu.*)

MARGRITA (*a* SHRDLU): Me nultempe rividos lu.

SHRDLU: Ka vu restos hike?

MARGRITA: Nun to ne importas. Sen lu, me plu bone vivus.

(*El ekiras addextre.* SHRDLU *spektas el dum instanto, pose sospiras e sideskas sub l'arboro, pozas la kapo an la manui.*)

(*Kurteno.*)

CENO SEP

CENO: *Ante ke la kurteno acensas audesas la kliktado di adicion-mashino. La kurteno acensante revelas kontoro qua similesas to di Ceno Du, ecepte ke esas pordo en la dopa muro tra qua on povas*

vidar extere parto di koridoro. Meze dil chambro ZERO *sidas tote absorbita per funcionigar adicion-mashino. Lu presas la klavi e tiras la levero per precizeso mekanikal. Lu ankore portas la formala vestaro ma anke maniko-shirmivi ed okulklapo. Rubando ek blanka papero fluas del mashino dum ke* ZERO *laboras. La chambro esas plenigita per ta papera rubando—banderoli, festoni, ondi de ol omnube. Ol kovras la pavimento e la mobli, klimas la muri e stopas la pordi. Pos plura instanti* LIETNANTO KARLO *e* JO *eniras del sinistra latero.* LIETNANTO KARLO *esas mezeva e poke korpulenta. Lu havas mieno di fatigeso pri la mondo. Lu es nudpeda e portas palio-chapelo e brilante reda kalzegi qui male fitas—tro tensa che ula parti, tre rugoze che altra parti.* JO *esas yunulo havanta sordida vizajo e portanta sordida blua laboro-pantalono.*

KARLO (*pos regardar* ZERO *dum plura instanti*): Nu, bone, Zero, cesez la pafado.

ZERO (*regardas adsupre, surprizita*): Quon vu dicis?

KARLO: Me dicis, cesez frapar ta mashino.

ZERO (*konfuzigita*): Ka cesez? (*Lu duras laborar mekanikale.*)

KARLO (*nepaciente*): Yes. Ka vu ne povas haltar? He, Jo, helpez me. Lu ne povas haltar.

(JO *e* KARLO *single prenas brakio di* ZERO *e per grand esforco separas lu del mashino. Lu pasive rezitas—esas nur inerteso. Li fine sucesas e turnas lu sur la stulo.* KARLO *e* JO *vishas lia fronti.*)

ZERO (*plendeme*): Quo esas? Ka vi ne lasez me tranquila?

KARLO (*ignoras la questiono*): Quante longe vu es hike?

ZERO: Nur duadekekin yari. Triacent monati, nonadek-e-unacent e triadek-e-un dii, cent e triadek-e-sisamil—

KARLO (*nepaciente*): Esas sato! Esas sato!

ZERO (*fiere*): Me ne absentis un dio, ne un horo, ne un minuto. Regardez to omna quon me facis. (*Lu indikas la amaso de papero.*)

KARLO: Esas tempo por cesar.

ZERO: Ka cesar? Quon to signifikas, cesar? Me ne cesos!

KARLO: Vu mustas.

ZERO: Pro quo? Pro quo me mustas cesar?

KARLO: Esas tempo ke vu retroirez.

ZERO: Retroirez adube? Quon vu dicas?

KARLO: Retroirez al tero, vu stultulo. Adube vu pensas?

ZERO: Ha, cesez, Kapitano, quan vu mokas?

KARLO: Me mokas nulu. E ne nomez me kapitano. Me esas lietnanto.

ZERO: Nu, bone, Lietnanto, bone. Ma quo es to quon vu dicas pri retroirar?

KARLO: Vua tempo esas finita, me dicas. Vu evidente es tre densa. Quante multe vu bezonas audar?

ZERO: Nun es l'unesma foyo ke me audis pri retroirar. Nulu nultempe antee dicis pri ol a me.

KARLO: Vu ne opinionis, ke vu restos hike por sempre, ka ne?

ZERO: Yes. Pro quo ne? Me laboras bone, ka ne? Quaradekekin yari laborante. Duadekekin yari en la butiko. Pose la patrono desengajis me e me frapis lu mortigante. Me supozas, ke vu ne saveskis pri to—

KARLO (*interruptas*): Me savas omno pri to. Ma quale to importas?

ZERO: Nu, me facis mea laboro, ka ne? To devas liberigar me.

KARLO (*mokante*): Do vu opinionas, ke vu es finita, ka yes?

ZERO: Yes, me tale pensas. Me agis tam bone posible dum ke me esis ibe e pose me mortis. E nun me sidas bone hike.

KARLO: Vu havas boneg ideo pri quale li direktas omno, vu ya havas. Ka vu supozas, ke li tante laboras por facar anmo, nur por uzar ol unfoye?

ZERO: Unfoye es sat ofte, segun me.

KARLO: Segun vu, ka yes? Nu, qua esas vu? E quon vu savas pri ol? Nu, homo, li uzas anmo itere ed itere —itere ed itere, til ke ol es paruzita.

ZERO: Nulu dicis lo a me.

KARLO: Do vu opinionis, ke vu es finita, ka yes? Nu, lo esas bonega, ya esas.

ZERO (*desafable*): Quale me savabus?

KARLO: Pensez! Ube ni pozus ti omna? Ni esas nun sat turboza. Nu, ca loko esas nulo ma sorto de repareyo e serveyo—sorto de laverio kosmal, on povas dicar. Ni hike recevas anmi bushelope. Lore ni laboreskas e netigas li. E vu devas vidar uli de li. La fango e slimo. Fu! E tam truoza kam sivo. Ma ni reparas li. Ni desinfektas li e frotas li per keroseno e reparas la trui e li retroiras—preske tam bona kam nova.

ZERO: Ka vu intencas dicar, ke me esis antee hike—ante ca lasta foyo, me dicas?

KARLO: Esis hike antee! Nu, vu kompatinda stultulo —vu esis hike milfoye—kinadekamil adminime.

ZERO (*suspekteme*): Pro quo me ne memoras pri to?

KARLO: Nu—partale pro ke vu es stulta. Ma precipue pro ke li tale aranjas ol. (*Penseme.*) Li es talmaniere stranja—de tempo a tempo li facas irga bonajo quale to—kande on minime expektas. Me supozas, ke sparemeso esas la kauzo. Li decidis, ke l'anmi plu rapide paruzesas rimemorante.

ZERO: Ka nulu de li rimemoras?

KARLO: Ho, uli ya rimemoras. Komprenez, esas diversa sorti: esas ti qui poke pluboneskas omnafoye retroirante—ni nur lavas li e quik retrosendas li. Ma esas altra sorto—la sorto qua plumaleskas singlafoye. Vu apartenas a ta sorto!

ZERO (*ofensita*): Ka ne? Ka vu intencas dicar, ke me sempre divenas plu mala?

KARLO (*afirmas per kapsigno*): Yes. Poke plu mala singlafoye.

ZERO: Nu—quo me esis komence? Kad ulo granda? Kad rejo od ulo tale?

KARLO (*ridas mokante*): Rejo! To es bonega! Me dicos a vu to quo vu esis unesmafoye—se vu deziras savar tante multe—simio.

ZERO (*shokita ed ofensita*): Simio!

KARLO (*afirmas per kapsigno*): Yes, sioro—nur harizita, babilanta simio havanta longa kaudo.

ZERO: Certe esis longatempe ante nun.

KARLO: Ho, ne tro longe. Milion yari cirkume. Semblas hiere a me.

ZERO: Ma atencez, quon vu intencas per dicar ke me sempre plumaleskas?

KARLO: Quale me dicis. Vu ne esis tre mala kom simio. Komprenende, vu agis quale l'omna altra simii, ma vu adminime esis en la libera aero. E vu ne esis timida pri femini—esis un simietino havanta red hararo—Nu, ne importas. Yes, sioro, vu lore ne esis tante mala. Ma mem tatempe, komprenende, esis ul simio plu granda e plu inteligenta kam vu a qua vu reverencis. La marko dil sklavo esis an vu del komenco.

ZERO (*desafable*): Vu ne multe sucias pri quale vu nomas homi, ka ne?

KARLO: Vu deziris audar lo vera, ka ne? Se ultempe esis anmo en la mondo qua markizesis kom sklavo, esas la vua. He, l'omna patroni e reji qui ultempe vivis stampis lia fabrikmarki adsur vua kulo.

ZERO: Ne es yusta, segun me.

KARLO (*levas la shultri*): Ne dicez pri to a me. Me ne facas la reguli. Me nur savas, ke vu plumaleskas—plu mala singlafoye. He, mem sisamil yari ante nun vu ne esis tante mala. Esis dum ta tempo kande vu tranis

roki por un de ta granda piramidi en loko quon on nomas Afrika. Ka vu audis pri la piramidi?

ZERO: Ka ta grand pintizita kozi?

KARLO (*afirmas per kapsigno*): Olti esas.

ZERO: Me vidis fotografuro di olti en la filmi.

KARLO: Nu, vu helpis konstruktar oli. Esis multe plu inferiora grado de la felica dii en la junglo, ma esis bona travalio—malgre ke vu ne savis to quon vu facis e vua dorso esis striizita dal flogilo di la laboristestro. Ma vu iris adinfre, adinfre. Duamil yari ante nun vu esis galero-sklavo. Vu esis en un de la triremi qui forbatis la floto Kartageniana. Itere la flogilo. Ma vu lore havis muskuli—muskuli dil pektoro, muskuli dil dorso, bicepsi. (*Lu delikate tushas la brakio di* ZERO *e fortunas sur pro repugneso.*) Fu! Amaso de gruelo! (*Lu remarkas ke* JO *dormeskis. Marchante a lu, lu pedfrapas lua tibio.*)

Vekez, tu hundo! Ube tu supozas ke tu esas? (*Lu itere turnas su vers* ZERO.) Plusa mil yari e vu esis serfo—argil-lumpo exkavante altra argil-lumpi. Vu lore portis fera kolumo—blanka kolumi ne ja inventesis. Plusa granda grado plu inferiora. Ma ube vu exkavis, terpomi kreskis, e ti helpis grasigar la porki. To esis ulo. E nun—nu, me ne deziras dolorigar vu—

ZERO: Dolorigar es justa! Semblas a me, ke me darfas multe plendar. Me ne havis yusteso! Laborego! To es omno quan me havis!

KARLO (*senkompate*): Por quo altra vu valoras?

ZERO: Nu, to ne importas. To quo importas es ke me haltas! Me havis sato! Lasez li trovar altru por facar lia sordideso. Me maladeskas per esar la kapro! Me haltas hike e nun! (*Lu regardas feroce cirkume. Esas tondro-stroko e brilanta fulmino. Kriachas.*) Huuu! Quo es to? (*Lu sizas* KARLO.)

KARLO: Es bona. Nulu nocos vu. Es nur lia maniero dicar, ke li ne prizas tala parolado. Rekuperez vu e

kalmigez vu. Vu ne povas chanjar la reguli—nulu povas—li fixigis omno. Esas malega sistemo—ma quon on povas facar pri ol?

ZERO: Pro quo li ne cesas molestar me? Me satisfacesas hike—me facas mea diala laboro. Me ne deziras retroirar.

KARLO: Vu mustas, me dicas. Esas nul eskapo.

ZERO: Qua oportunajon me havus—ye mea evo? Qua employus me?

KARLO: Vu stultulo, vu ne pensas, ke vu retroiras quale vu nun esas, ka yes?

ZERO: Yes, quale altre?

KARLO: He, vu rikomencas itere.

ZERO: Kad itere?

KARLO (*afirmas per kapsigno*): Vu itere esos infanto —kalva, reda animaleto, e pose vu travivos omno itere. Esos milioni quale vu—ti omna havanta apertita boki, ululante por manjaji. E kande vu evas poke plue vu komencos lernar kozi—e vu lernos la nejusta kozi e lernos ti omna nejuste. Vu manjos la mala manjaji e portos la mala vesti, e vu lojas en turboza lojeyachi sen lumo ed aero! Vu lernos quale esar mentiero e tirano e rodomonto e poltrono e furtanto. Vu lernos timar la sunlumo ed odiar beleso. Ante ta tempo vu frequentos skolo. Ibe li dicos a vu la vereso di multa kozi pri qui vu tote ne sucias, e li dicos a vu mentii pri l'omna kozi quin vu devas savar—e pri l'omna kozi quin vu deziras saveskar li dicos a vu tote nulo. Kande vu ekiras, vu esos pronta por vua viv-laboro. Vu esos pronta por travalio.

ZERO (*avide*): Quo esos mea travalio? Kad altra adicion-mashino?

KARLO: Yes. Ma ne un de ta antiqua adicion-mashini. Ol esos splendida, superhiper adicion-mashino, tam fore ca old eskombro kam vu de Deo. Ol esos ulo qua igos vu atencez, ca adicion-mashino. Ol esos adicion-mashino instalita en karbonmineyo qua registragos la

produktado individual di singla ministo. Omnafoye ke singla ministo en la suba galerii levas shoveledo de karbono, la frapo dil shovelo automate movigos krayono en vua galerio. Ta krayono facos blanka marko sur tamburo nigra ed impresebla. Lore vua laboro komencas. Per la granda pedfingro di vua dextra pedo vu liberigos levero qua enfokigos violea radio adsur ta tamburo. La radio, falante adsur e tra la blanka marko, frapas selenio-celulo qua sufoye movigas la klavi dil adicion-aparato. Talmaniere la produktado individual di singla ministo registragesos sen irga esforco homal ecepte la poka presado di la granda pedfingro di vua dextra pedo.

ZERO (*per astoneso ecitata e regardegante*): De', to esos advera mashino, ka ne?

KARLO: Advera mashino es justa. Ol esos la kulmino di esforco homal—la fina triumfo dil procedo evolucional. Dum milioni de yari la nuboza gasi jiris en spaco. Dum plusa milioni de yari la gasi plukoldeskis e pose tra nekonceptebla eri oli hardeskis a roki. E pose venis vivo. Verdaji flotacis sur la aquo qua kovris la tero. Plusa milioni de yari e grado plu superiora—anmoza ento en l'anciena slimo. E tale pluse—gradope, tra la epoki—hike ganajo, ibe ganajo —la molusko, la fisho, la reptero, pose mamifero, homo! E to omna nur por ke vu povez sidar en la galerio di karbonmineyo e funcionigar la superhiper adicion-mashino per la granda pedfingro di vua dextra pedo!

ZERO: Nu, do—me ne es tante mala, pos omno.

KARLO: Vu es falio, Zero, falio. Forjetajo. Sklavo di aparato ek stalo e fero. L'instinti di animalo, sen olua forteso e habileso. L'apetiti di animalo, sen olua senshama indulgo di oli. Es vera, ke vu movas e manjas e digestas ed eksekrecas e riproduktas. Ma irga ento mikroskopal facas tante multe. Nu—la tempo venas! Vu retroirez—retroe a vua sensuna

kanaleto—la kruda materio di povra quarteri e militi—la pronta viktimo dil unesma shovinisto o demagogo od aventurero politikal qua desquietigas su por ludar per vua nesaveso e kredemeso e provincalismo. Vu kompatinda, senspina, sencerebra stultulo—me kompatas vu!

ZERO (*genupozas*): Do retenez me hike! Ne retrosendez me! Lasez me restar hike!

KARLO: Staceskez. Ka me ne dicis, ke me ne povas helpar vu? Venez, la tempo venas!

ZERO: Me ne povas! Ne povas! Me timas travivar ol itere.

KARLO: Vu mustas, me dicas. Venez nun!

ZERO: Pro quo vu dicis tante multe? Ka vu ne povus lasar me irar e pensar ke omno es bona?

KARLO: Vu volis saveskar, ka ne?

ZERO: Quale me savabus to quon vu dicos? Nun me ne cesas pensar pri to! Ne povas cesar pensar! Me pensos pri to dum la tota vivo.

KARLO: Bonege! Me agos tam bone posible por vu. Me sendos yunino por akompanar vu.

ZERO: Ka yunino? Por quo? Quale yunino facos bone por me?

KARLO: El helpos vu obliviar.

ZERO (*avide*): Ka yes? Ube el es?

KARLO: Vartez dum minuto, me vokos el. (*Lu vokas laute.*) Ho! Espero! Hu-hu! (*Lu forturnas sua kapo e parolas quale ventroparolanto ed imitas fora voco femina.*) Ye-es. (*Per sua propra voco.*) Venez adhike, ka ne? Esas homo qua deziras ke vu retroduktez lu. (*Itere ventroparolante.*) Es bona. Me venos quik, kar Karlo. (*Lu turnas su vers* ZERO.) Poke intima, ka ne? Kar Karlo!

ZERO: Qua nomo vu dicis?

KARLO: Espero. E-s-p-e-r-o.

ZERO: Kad el aspektas bone?

KARLO: Aspektas bone! Ho, kerlo, nur vartez vidar el! El es blonda e havas granda blu okuli e reda labii e blanka denteti e—

ZERO: De', to sonas bone segun me. Kad el tardos longe?

KARLO: El quik venos. Yen, el nun venas! Ka vu vidas el?

ZERO: No. Ube?

KARLO: Extere en la koridoro. No, ne ibe. Plu fore. Addextre. Ka vu ne vidas elua blua robo? E la sunlumo en elua hararo?

ZERO: Ho, yes! Me nun vidas el! Quo es pri me? De', el es belino! Ho, vu kar bebeo!

KARLO: El igos vu obliviar vua trubli.

ZERO: Pri qua trubli vu parolas?

KARLO: Nulo. Irez. Ne lasez el vartar.

ZERO: Certe no! Ho, Espero! Vartez me! Me venas quik! Me venas!

(*Lu avide shancelas adextere.* JO *ridegas.*)

KARLO (*regardas lu surprizite ed iracoze*): Quo es pri tu, per inferno?

JO (*ridegante*): Ka vu audis? Lu supozas, ke lu vidis ulu e lu sequas lu! (*Ridegas.*)

KARLO (*frapas lua maxilo*): Tacez!

JO (*flegas sua maxilo*): Quo es? Ka me ne mem povas ridar kande me vidas ulo drola?

KARLO: Drola! Vu klozez ta boko od me montros a vu ulo drola. Irez, hastez fore e trovez ulo por netigar ca kaoso. Altru venas. Hastez. (*Lu facas minacanta gesto.* JO *ekiras hastoze.* KARLO *iras al stulo e sideskas. Lu aspektas fatigita e depresita. Sukusas la kapo.*) Inferno, me dicos al mondo, ke ico es mizeroza travalio! (*Lu tiras flakono ek sua posho, apertas ol, e lente drinkas.*)

(*Kurteno.*)